

*Εργαστήριο Επιχειρησιακών Ερευνών
Τμήμα Οικονομικών Επιστημών
Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*

**4^ο Πανελλήνιο Επιστημονικό Συνέδριο
Οικονομικής Φυσικών Πόρων
και Περιβάλλοντος**

Παρασκευή 4 - Σάββατο 5 Νοεμβρίου 2016

<http://envecon.econ.uth.gr/main/>

Περιεχόμενα

Καλωσόρισμα.....	4
Επιτροπές Συνεδρίου.....	6
Συνοπτικό Πρόγραμμα Συνεδρίου	8
Πρόγραμμα Συνεδρίου	10
Παρασκευή 4 Νοεμβρίου 2016	
1 ^η Συνεδρία: 12:45-14:15 Αμφιθέατρο.....	11
2 ^η Συνεδρία: 12:45-14:15 Αίθουσα 3.....	12
3 ^η Συνεδρία: 12:45-14:15 Αίθουσα 4.....	13
4 ^η Συνεδρία: 15:15-16:45 Αμφιθέατρο	14
5 ^η Συνεδρία: 15:15-16:45 Αίθουσα 4	15
6 ^η Συνεδρία: 18:45-20:15 Αμφιθέατρο	16
7 ^η Συνεδρία: 18:45-20:15 Αίθουσα 4.....	17
Σάββατο 5 Νοεμβρίου 2016	
8 ^η Συνεδρία: 09:00-10:30 Αμφιθέατρο.....	18
9 ^η Συνεδρία: 09:00-10:30 Αίθουσα 4.....	19
10 ^η Συνεδρία: 12:00-13:30 Αμφιθέατρο	20
11 ^η Συνεδρία: 12:00-13:30 Αίθουσα 4.....	21
12 ^η Συνεδρία: 14:30-16:00 Αμφιθέατρο.....	22
13 ^η Συνεδρία: 14:30-16:00 Αίθουσα 3.....	23
14 ^η Συνεδρία: 14:30-16:00 Αίθουσα 4	24
Περίληψεις Άρθρων	25
1 ^η Συνεδρία: Παρασκευή 4 Νοεμβρίου 2016 12:45-14:15 Αμφιθέατρο... 26	
2 ^η Συνεδρία: Παρασκευή 4 Νοεμβρίου 2016 12:45-14:15 Αίθουσα 3..... 30	
3 ^η Συνεδρία: Παρασκευή 4 Νοεμβρίου 2016 12:45-14:15 Αίθουσα 4... 34	
4 ^η Συνεδρία: Παρασκευή 4 Νοεμβρίου 2016 15:15-16:45 Αμφιθέατρο ...38	
5 ^η Συνεδρία: Παρασκευή 4 Νοεμβρίου 2016 15:15-16:45 Αίθουσα 4 ... 42	
6 ^η Συνεδρία: Παρασκευή 4 Νοεμβρίου 2016 18:45-20:15 Αμφιθέατρο... 47	
7 ^η Συνεδρία: Παρασκευή 4 Νοεμβρίου 2016 18:45-20:15 Αίθουσα 4.... 50	
8 ^η Συνεδρία: Σάββατο 5 Νοεμβρίου 2016 09:00-10:30 Αμφιθέατρο... 54	
9 ^η Συνεδρία: Σάββατο 5 Νοεμβρίου 2016 09:00-10:30 Αίθουσα 4.... 58	
10 ^η Συνεδρία: Σάββατο 5 Νοεμβρίου 2016 12:00-13:30 Αμφιθέατρο... 62	
11 ^η Συνεδρία: Σάββατο 5 Νοεμβρίου 2016 12:00-13:30 Αίθουσα 4.... 66	
12 ^η Συνεδρία: Σάββατο 5 Νοεμβρίου 2016 14:30-16:00 Αμφιθέατρο .. 70	
13 ^η Συνεδρία: Σάββατο 5 Νοεμβρίου 2016 14:30-16:00 Αίθουσα 3..... 74	
14 ^η Συνεδρία: Σάββατο 5 Νοεμβρίου 2016 14:30-16:00 Αίθουσα 4.... 78	
Κατάλογος Συμμετεχόντων	82
Συμμετέχοντες Φορείς – Ακαδημαϊκά και Ερευνητικά Ιδρύματα.....	82
Συμμετέχοντες Ακαδημαϊκοί και Ερευνητές.....	84

Καλωσόρισμα

Αγαπητοί
Προσκεκλημένοι, συνάδελφοι και φοιτητές,

Εκ μέρους της Οργανωτικής και Επιστημονικής Επιτροπής με χαρά σας καλωσορίζω στο Βόλο και στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας για το 4^ο Πανελλήνιο Συνέδριο «**Οικονομικής Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος**». Το συνέδριο διοργανώνεται από το Εργαστήριο Επιχειρησιακών Ερευνών του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών της Σχολής Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας για 4^η φορά. Η παρούσα επιστημονική συνάντηση ακολουθεί την επιτυχή διοργάνωση των δύο πρώτων επιστημονικών συνεδρίων στα πλαίσια του ερευνητικού προγράμματος ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ 2011 και του έργου με τίτλο «Σενάρια εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου και πολιτικές καταπολέμησής τους μέχρι το έτος 2030, στους τομείς της Ενέργειας, των Μεταφορών και της Βιομηχανίας στην Ελλάδα». Τα δύο πρώτα Πανελλήνια Συνέδρια Οικονομικής των Φυσικών Πόρων και του Περιβάλλοντος: Κλιματική Αλλαγή έλαβαν χώρα με πλήρη επιτυχία το 1^ο στις 26-27 Μαρτίου 2014 και το 2^ο στις 31 Οκτωβρίου και 1 Νοεμβρίου 2014. Ακολούθησε η επιτυχής διοργάνωση του 3ου Πανελληνίου Συνεδρίου Οικονομικής Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος στις 30-31 Οκτωβρίου 2015 το οποίο ήταν διευρυμένο αποσκοπώντας στην παρουσίαση των βασικών θεμάτων που απασχολούν σήμερα την Οικονομική των Φυσικών Πόρων και του Περιβάλλοντος.

Και αυτό το συνέδριο αποσκοπεί στο να παρουσιάσει τα βασικά θέματα που απασχολούν σήμερα την Οικονομική Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος με έμφαση στα διάφορα περιβαλλοντικά προβλήματα και στις πολιτικές διαχείρισης και επίλυσής τους τόσο σε επίπεδο Ελλάδος όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο. Στόχος του είναι η ανάδειξη της διεπιστημονικότητας που διέπει την έρευνα περιβαλλοντικών θεμάτων με την ανταλλαγή απόψεων και εμπειριών των ερευνητών από διαφορετικά επιστημονικά πεδία και την εύρεση κοινών συνιστωσών ερευνητικών προσεγγίσεων.

Το πρόγραμμα περιλαμβάνει 14 συνεδρίες που θα λάβουν χώρα στις αίθουσες διδασκαλίας του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Οι 14 θεματικές ενότητες που θα παρουσιαστούν αφορούν την *οικονομική μεγέθυνση και το περιβάλλον, την επιχειρηματικότητα και βιωσιμότητα, τη διαχείριση δασικών και αγροτικών εκτάσεων, την οικονομική αποτίμηση του περιβάλλοντος με έμφαση στη βιοποικιλότητα, την επιχείρηση και το περιβάλλον, τα αστικά κοινά και το περιβάλλον, την κλιματική αλλαγή, το βιώσιμο τουρισμό, τις βιώσιμες μεταφορές, το περιβάλλον ως αντίληψη, ηθική και την υποβάθμισή του, τις ενεργειακές πολιτικές και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας* καθώς και διάφορα ειδικά θέματα της Οικονομικής που Περιβάλλοντος και των Φυσικών Πόρων.

Όπως και στα προηγούμενα συνέδρια, μέσα από τις συνεδρίες αυτές θα έχουμε την ευκαιρία να γνωρίσουμε το ερευνητικό έργο, τις επιστημονικές αναζητήσεις και τα επιστημονικά επιτεύγματα των ακαδημαϊκών και ερευνητικών ιδρυμάτων που συμμετέχουν. Η διεπιστημονικότητα που διέπει το περιβάλλον είναι και σε αυτό το συνέδριο έκδηλη και δείχνει για μία ακόμη φορά πόσο σημαντική είναι η συνεργασία των διαφορετικών επιστημονικών πεδίων στη μελέτη και στην αποτελεσματική διαχείριση του περιβάλλοντος.

Θα ήθελα να καλωσορίσω και να ευχαριστήσω τους τρεις προσκεκλημένους ομιλητές του συνεδρίου Καθηγητές κκ Νικόλαο Απέργη, Αναστάσιο Ξεπαπαδέα και Παναγιώτη Χατζηπαναγιώτου που δέχτηκαν με χαρά να παρουσιάσουν τη διαχρονική ερευνητική τους εμπειρία σε θεματικές του συνεδρίου.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους συμμετέχοντες σε αυτό αλλά και στα προηγούμενα συνέδρια για την υποστήριξη της προσπάθειας με τη συνεχή παρουσία σας από όλα τα σημεία της χώρας μας αλλά και του εξωτερικού. Προσωπικά υπόσχομαι τη συνέχιση του συνεδρίου σε όσο το δυνατόν υψηλότερο επίπεδο κάθε φορά με σκοπό να συμβάλλουμε όλοι μαζί ακόμη περισσότερο στην ανάπτυξη της Οικονομικής Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος τόσο σε θεωρητικό όσο και σε εφαρμοσμένο επίπεδο έχοντας πάντα ως γνώμονα την αειφόρο ανάπτυξη που θα χαρακτηρίζεται από την προστασία του περιβάλλοντος και τη βιωσιμότητα.

Εύχομαι σε όλους τους συμμετέχοντες ακαδημαϊκούς, ερευνητές και φοιτητές, είτε παρουσιάζοντας τα ερευνητικά τους αποτελέσματα είτε γνωρίζοντας τα αποτελέσματα των ερευνητικών προσπαθειών των άλλων ερευνητών, μια ευχάριστη, επικοινωνιακή και γενεσιουργό εμπειρία από την πλήρη παρακολούθηση του Συνεδρίου και την αναμενόμενη ανταλλαγή απόψεων και ιδεών.

Γεώργιος Χάλκος

Επιστημονικός Υπεύθυνος Συνεδρίου
Καθηγητής Οικονομικής των Φυσικών Πόρων
Διευθυντής Εργαστηρίου Επιχειρησιακών Ερευνών

ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Επιστημονική Επιτροπή

- Απέργης Νικόλαος, Καθηγητής Πανεπιστήμιο Πειραιώς
- Βαφειδης Δημήτριος, Καθηγητής Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
- Γιαννακόπουλος Αθανάσιος, Καθηγητής Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
- Διακουλάκη Δανάη, Καθηγήτρια ΕΜΠ
- Δονάτος Γεώργιος, Καθηγητής Πανεπιστήμιο Αθηνών
- Ζερεφός Χρήστος, Ακαδημαϊκός, Πρόεδρος Διεθνούς Επιτροπής Όζοντος
- Ζουμπουλάκης Μιχαήλ, Καθηγητής Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
- Κίτσος Χρήστος, Καθηγητής ΑΤΕΙ Αθηνών
- Κοκκώσης Χάρης, Καθηγητής Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
- Κόλλιας Χρήστος, Καθηγητής Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
- Κορρές Γεώργιος, Καθηγητής Πανεπιστήμιο Αιγαίου
- Κούγκολος Αθανάσιος, Καθηγητής Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
- Ματθόπουλος Δημήτριος, Καθηγητής Πανεπιστήμιο Πατρών
- Μάττας Κων/νος, Καθηγητής Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
- Μαυράκης Δημήτριος, Καθηγητής ΚΕΠΑ Πανεπιστήμιο Αθηνών
- Μιχαλακάκου Παναγιώτα, Καθηγήτρια Πανεπιστήμιο Πατρών
- Μπίθας Κων/νος, Καθηγητής Πάντειο Πανεπιστήμιο
- Ξεπαπαδέας Αναστάσιος, Καθηγητής Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
- Προφυλλίδης Βασίλειος, Καθηγητής Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
- Πρωτοπαπάς Άγγελος, Καθηγητής Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
- Σαρτζετάκης Ευτύχης, Καθηγητής Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
- Σκούρτος Μιχάλης, Καθηγητής Πανεπιστήμιο Αιγαίου
- Στέγγος Αθανάσιος, Καθηγητής Πανεπιστήμιο Guelph, Ontario Καναδά
- Τσεκούρας Κων/νος, Καθηγητής Πανεπιστήμιο Πατρών
- Τσιώνας Ευθύμιος, Καθηγητής Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
- Χατζηπαναγιώτου Παναγιώτης, Καθηγητής Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
- Χονδρογιάννης Γεώργιος, Καθηγητής Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
- Χριστόπουλος Δημήτριος, Καθηγητής Πάντειο Πανεπιστήμιο
- Αραβώσης Κων/νος, Αναπ. Καθηγητής ΕΜΠ
- Εξαδάκτυλος Αθανάσιος, Αναπ. Καθηγητής Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
- Καμπάς Αθανάσιος, Αναπ. Καθηγητής Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

- Κοντογιάννη Αρετή, Αναπ. Καθηγήτρια Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
- Κουντούρη Φοίβη, Αναπ. Καθηγήτρια Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
- Παπανδρέου Ανδρέας, Αναπ. Καθηγητής Πανεπιστήμιο Αθηνών
- Ευαγγελινός Κων/νος, Επικ. Καθηγητής Πανεπιστήμιο Αιγαίου
- Ματσιώρη Στεριανή, Επικ. Καθηγήτρια Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
- Νικολάου Ιωάννης, Επικ. Καθηγητής Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
- Οικονόμου Αθηνά, Επικ. Καθηγήτρια Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
- Πολέμης Μιχαήλ, Επικ. Καθηγητής Πανεπιστήμιο Πειραιώς
- Σαρδιανού Ελένη, Επικ. Καθηγήτρια Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
- Ψαριανός Ιάκωβος, Επικ. Καθηγητής Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Οργανωτική Επιτροπή

- Παπαγεωργίου Γεώργιος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
- Τσιλικά, Κορίνα Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
- Ζησιάδου Αργυρώ, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
- Πέτρου Ναταλία-Κλεονίκη, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
- Τσιριβής Απόστολος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
- Γκαργκαβούζη Αναστασία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
- Καρακώστα Ευαγγελία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
- Μπράχου Ευαγγελία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
- Ροδίτη Κυριακού, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
- Σταμάτη Κατερίνα, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
- Τσιάρα Αγγελική, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
- Χάλκος Εμμανουήλ, Πανεπιστήμιο Πατρών

Τεχνική Υποστήριξη

- Θάνος Γιώργος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Συνοπτικό Πρόγραμμα Συνεδρίου

Ημέρα	Ώρα	Συνεδρίες - Θεματολογία
Παρασκευή 4/11/2016	10:30-11:00	Εγγραφή συνέδρων
	11:00-11:15 Αμφιθέατρο	Καλωσόρισμα Σύνεδρων
	11:15-12:15 Αμφιθέατρο	Παρουσίαση Προσκεκλημένου Ομιλητή <i>ΑΠΕ και καταπολέμηση φτώχειας</i> Καθηγητής Νικόλαος Απέργης
	12:15-12:45 Αίθουσα 3	Διάλειμμα (καφές, αναψυκτικά)
	12:45-14:15 Αμφιθέατρο	ΣΥΝΕΔΡΙΑ 1: Οικονομική Ανάπτυξη και Περιβάλλον
	12:45-14:15 Αίθουσα 3	ΣΥΝΕΔΡΙΑ 2: Επιχειρηματικότητα και βιωσιμότητα
	12:45-14:15 Αίθουσα 4	ΣΥΝΕΔΡΙΑ 3: Διαχείριση Δασικών και Αγροτικών Εκτάσεων
	14:15-15:15 Αίθουσα 3	Διάλειμμα (σνακ, καφές, αναψυκτικά)
	15:15-16:45 Αμφιθέατρο	ΣΥΝΕΔΡΙΑ 4: Οικονομική Αποτίμηση Περιβάλλοντος- Βιοποικιλότητα
	15:15-16:45 Αίθουσα 4	ΣΥΝΕΔΡΙΑ 5: Επιχείρηση και Περιβάλλον
	16:45-17:15 1 ^{ος} Όροφος	Διάλειμμα (καφές, αναψυκτικά)
	17:15-18:15 Αμφιθέατρο	Παρουσίαση Προσκεκλημένου Ομιλητή <i>Πολιτική κλιματικής αλλαγής σε συνθήκες ενίσχυσης της αύξησης της θερμοκρασίας στους Πόλους</i> Καθηγητής Αναστάσιος Ξεπαπαδέας
	18:15-18:45	Διάλειμμα (καφές, αναψυκτικά)
	18:45-20:15 Αμφιθέατρο	ΣΥΝΕΔΡΙΑ 6: Βιώσιμες Μεταφορές
	18:45-20:15 Αίθουσα 4	ΣΥΝΕΔΡΙΑ 7: Αστικά Κοινά και Περιβάλλον
20:15-21:15 Αίθουσα 3	Δείπνο	

Σάββατο 5/11/2016	9:00-10:30 Αμφιθέατρο	ΣΥΝΕΔΡΙΑ 8: Κλιματική Αλλαγή
	9:00-10:30 Αίθουσα 4	ΣΥΝΕΔΡΙΑ 9: Ενεργειακά Θέματα και Πολιτικές
	10:30-11:00 1 ^{ος} Όροφος	Διάλειμμα (καφές, αναψυκτικά)
	11:00-12:00 Αμφιθέατρο	Παρουσίαση Προσκεκλημένου Ομιλητή <i>Περιβαλλοντικές αδειοδοτήσεις και δημόσια περιβαλλοντική πολιτική: Μπορεί η μη-συνεργατική πολιτική να είναι αποτελεσματική;</i> Καθηγητής Παναγιώτης Χατζηπαναγιώτου
	12:00-13:30 Αμφιθέατρο	ΣΥΝΕΔΡΙΑ 10: Περιβάλλον: Αντίληψη – Ηθική – Υποβάθμιση
	12:00-13:30 Αίθουσα 4	ΣΥΝΕΔΡΙΑ 11: Εξοικονόμηση Ενέργειας - Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας
	13:30-14:30 Αίθουσα 3	Γεύμα
	14:30-16:00 Αμφιθέατρο	ΣΥΝΕΔΡΙΑ 12: Βιώσιμος Τουρισμός
	14:30-16:00 Αίθουσα 3	ΣΥΝΕΔΡΙΑ 13: Βιώσιμος Τουρισμός και Πληροφορική στο Περιβάλλον
	14:30-16:00 Αίθουσα 4	ΣΥΝΕΔΡΙΑ 14: Γενικά Θέματα Οικονομικής Περιβάλλοντος
	16:00-16:15 Αμφιθέατρο	Λήξη Συνεδρίου

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Παρασκευή 4 Νοεμβρίου 2016

Παρουσίαση Προσκεκλημένου Ομιλητή 11:15-12:15 Αμφιθέατρο

Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας και καταπολέμηση της φτώχειας

Καθηγητής Νικόλαος Απέργης
Τμήμα Χρηματοοικονομικής & Τραπεζικής Διοικητικής
Πανεπιστήμιο Πειραιώς

1^η Συνεδρία 12:15-13:45 Αμφιθέατρο

Θεματική: Οικονομική Μεγέθυνση και Περιβάλλον

Προεδρία: Καθηγητής Νικόλαος Απέργης

12:15-12:35 *Εμπειρική διερεύνηση των εκπομπών των τοπικών ρυπαντών και του επιπέδου οικονομικής ανάπτυξης: Ευρήματα από τις ΗΠΑ*
Μιγάλης Πολέμης¹ & Αθανάσιος Στέγγος²

¹ Τμήμα Οικονομικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Πειραιώς

² University of Guelph, Department of Economics, Guelph, Ontario Canada

12:35-12:55 *Οικονομική εκτίμηση των παραγόντων της αποσύνδεσης της οικονομικής ανάπτυξης από την χρήση φυσικών πόρων. Η περίπτωση της Αμερικάνικης οικονομίας*

Χρήστος Τσιριμώκος

Τμήμα Οικονομικής & Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πάντειο Πανεπιστήμιο,
Ερευνητική Ομάδα Οικονομικών Περιβάλλοντος και Βιώσιμης Ανάπτυξης

12:55- 13:15 *Άριστη κατανομή καταπολέμησης και φορολογίας σε ρυπαίνουσες επιχειρήσεις: Ένα δυναμικό παίγνιο με ανατροφοδοτούμενες στρατηγικές*
Γεώργιος Παπαγεωργίου & Γεώργιος Χάλκος

Εργαστήριο Επιχειρησιακών Ερευνών

Τμήμα Οικονομικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

13:15-13:35 *Προσαρμογή των δεικτών αειφορίας σε μια λιγότερο ευνοημένη περιοχή της Ελλάδας*

Στέφανος Τσιάρας¹ & Ιωάννης Σπανός²

¹ Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Σχολή Γεωπονίας, Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος, Τμήμα Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος

² Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός «Δήμητρα»

Ινστιτούτο Δασικών Ερευνών

13:35-13:45 Συζήτηση

Θεματική:	Επιχειρηματικότητα και βιωσιμότητα
Προεδρία:	Επικ. Καθηγητής Κων/νος Ευαγγελινός
12:15-12:35	<p><i>Συστήματα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης των ΜΜΕ υπό το πλαίσιο της Οικονομικής Κρίσης</i> <u>Μαρία Δακτυλά¹, Νικολέτα Τζόουνς², Κωνσταντίνος Ευαγγελινός³</u> <u>& Ιωάννης Ε. Νικολάου¹</u> ¹ Οικονομική των Επιχειρήσεων και της Περιβαλλοντικής Τεχνολογίας, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης ² Global Sustainability Institute, Anglia Ruskin University, Cambridge, UK ³ Τμήμα Περιβάλλοντος, Πανεπιστήμιο Αιγαίου</p>
12:35-12:55	<p><i>Το χάσμα στις περιβαλλοντικές πεποιθήσεις μεταξύ των δύο φύλων στη Γερμανία και την Ολλανδία</i> <u>Αθηνά Οικονόμου & Γεώργιος Χάλκος</u> Εργαστήριο Επιχειρησιακών Ερευνών Τμήμα Οικονομικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας</p>
12:55- 13:15	<p><i>Επισκόπηση των Οικό- και Κοινωνικών Σημάνσεων ως Όχημα για το Διεθνές Εμπόριο</i> <u>Ιωάννης Ε. Νικολάου¹ & Κωνσταντίνος Ευαγγελινός²</u> ¹ Οικονομική των Επιχειρήσεων και της Περιβαλλοντικής Τεχνολογίας, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης ² Τμήμα Περιβάλλοντος, Πανεπιστήμιο Αιγαίου.</p>
13:15-13:35	<p><i>Περιβαλλοντικοί Μετανάστες-Πρόσφυγες. Πολιτικές Διαχείρισης της Διαφορετικότητας στην Εργασία</i> <u>Μαρία Βλαχάδη & Κωνσταντίνος Σφακιωτάκης</u> Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης, Πανεπιστήμιο Κρήτης</p>
13:35-13:45	Συζήτηση

Θεματική:	Διαχείριση Δασικών και Αγροτικών Εκτάσεων
Προεδρία:	Επικ. Καθηγήτρια Στεριανή Ματσιώρη
12:15-12:35	<p><i>Οικονομική αποτίμηση εναλλακτικών διαχειριστικών πρακτικών για τα πευκοδάση των Σφακίων ως εργαλείο επίλυσης ενός «παιχνιδιού επίρριψης ευθυνών»</i></p> <p><u>Δημήτρης Παλάσκας</u> ΣΥΣΤΑΔΑ Ο.Ε – Συστήματα Ανάπτυξης Δασών και Περιβάλλοντος</p>
12:35-12:55	<p><i>Προθυμία πληρωμής των ελληνικών επιχειρήσεων για αγορά δασικών αντισταθμισμάτων άνθρακα</i></p> <p><u>Δήμητρα Λαζαρίδου</u>¹, <u>Κων/νος Γ. Παπασπυρόπουλος</u>¹, <u>Ιωάννης Α. Παππάς</u>¹, <u>Χρήστος Ν. Καραχρήστος</u>² & <u>Δημήτριος Καραμανώλης</u>¹ ¹ Εργαστήριο Δασικής Οικονομικής, Τμήμα Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος ² Υλωρική Ε.Ε., Εταιρία Μελετών, Θεσσαλονίκη</p>
12:55- 13:15	<p><i>Αξιολόγηση οικοσυστημικών υπηρεσιών των ροών θρεπτικών και βακτηρίων για την αποδόμησή τους από λεκάνες απορροής με βοσκοτόπους</i></p> <p><u>Θ. Χάλαζας</u>¹, <u>Ο. Τζωράκη</u>¹, <u>D. Cooper</u>², <u>Α. Ευστρατίου</u>¹ & <u>Β. Μπακόπουλος</u>¹ ¹ Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Επιστημών της Θάλασσας ² Centre for Ecology and Hydrology, ECW Building, Deiniol Rd, Bangor, Gwynedd, UK</p>
13:15-13:35	<p><i>Το περιβαλλοντικό αποτύπωμα του τσιμέντου σε μονάδες διοξειδίου του άνθρακα: Η περίπτωση της κοινότητας Πεύκων Θεσσαλονίκης</i></p> <p><u>Δημήτριος Παπαδόπουλος</u> Πανεπιστήμιο Πατρών, Τμήμα Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων Σπουδαστήριο Περιβαλλοντικής Ηθικής</p>
13:35-13:45	Συζήτηση

Θεματική: Οικονομική Αποτίμηση Περιβάλλοντος- Βιοποικιλότητα**Προεδρία: Καθηγητής Δημήτριος Βαφείδης**

- 15:15-15:35 *Περιβαλλοντικές στάσεις και προθυμία πληρωμής για την προστασία απειλούμενων ειδών*
Αναστασία Γκαργκαβούζη¹, Σοφοκλής Δρίτσας² & Στεριανή Ματσιώρη¹
¹ Εργαστήριο Ωκεανογραφίας, Τμήμα Γεωπονίας Ιχθυολογίας και Υδάτινου Περιβάλλοντος, Σχολή Γεωπονικών Επιστημών Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
² Université Montesquieu - Bordeaux IV - Centre de droit comparé du travail et de la sécurité sociale (COMPTRASEC) Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, ΤΜΧΠΠΑ, Εργαστήριο Δημογραφικών και Κοινωνικών Αναλύσεων (ΕΔΚΑ)
- 15:35-15:55 *Πρώιμη αποτίμηση της υφιστάμενης κατάστασης επίγνωσης αναφορικά με την ρύπανση του θαλάσσιου περιβάλλοντος από τη χρήση πλαστικών σακουλών μεταφοράς προϊόντων στην Ελλάδα*
Χαράλαμπος Μέντης
 Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Τμήμα Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Ινστιτούτο Αστικού Περιβάλλοντος και Ανθρώπινου Δυναμικού (ΙΑΠΑΔ), Ερευνητική Ομάδα Οικονομικών του Περιβάλλοντος και Βιώσιμης Ανάπτυξης
- 15:55-16:15 *Παράγοντες που επηρεάζουν την προθυμία πληρωμής για την παραγωγή υπηρεσιών του οικοσυστήματος που ευνοούν την αύξηση ειδών της πανίδας*
Κων/νος Παπασπυρόπουλος¹, Χρήστος Σώκος² & Περικλής Μπίρτσας³
¹ Εργαστήριο Δασικής Οικονομικής ΑΠΘ, ΤΘ 242, 54124
² Διεύθυνση Έρευνας και Τεκμηρίωσης, Κυνηγετική Ομοσπονδία Μακεδονίας Θράκης και Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας
³ Εργαστήριο Άγριας Πανίδας, ΤΕΙ Θεσσαλίας
- 16:15-16:35 *Η αλιεία με στάσιμα παραγάδια στο νησί της Καλύμνου (ΝΑ Αιγαίο): Εκφορτώσεις, πιθανές ενασχολήσεις και τιμή πώλησης*
Κυριακούλα Ροδίτη, Στεριανή Ματσιώρη, Αλέξιος Λόλας & Δημήτριος Βαφείδης
 Εργαστήριο Ωκεανογραφίας, Τμήμα Γεωπονίας Ιχθυολογία και Υδάτινου Περιβάλλοντος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
- 16:35-16:45 Συζήτηση

Θεματική:	Επιχείρηση και Περιβάλλον
Προεδρία:	Επικ. Καθηγητής Ιωάννης Νικολάου
15:15-15:30	<p><i>Ένα πλαίσιο Αξιολόγησης των Πρακτικών Περιβαλλοντικού Μάνατζμεντ των Επιχειρήσεων που είναι Πιστοποιημένες με EMAS</i> <u>Ιωάννης Ε. Νικολάου</u>¹ & <u>Κωνσταντίνος Ευαγγελινός</u>²</p> <p>¹ Οικονομική Επιχειρήσεων και Περιβαλλοντικής Τεχνολογίας, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης ² Τμήμα Περιβαλλοντικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Αιγαίου</p>
15:30-15:45	<p><i>Μια συγκριτική Ανάλυση των Εκθέσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης των Ευρωπαϊκών Τραπεζικών Ιδρυμάτων</i> <u>Αικατερίνη Μπεγκίνα</u>¹, <u>Κωνσταντίνος Ευαγγελινός</u>² & <u>Ιωάννης Ε. Νικολάου</u>³</p> <p>¹ MSc στην Αειφόρο Ανάπτυξη, Σχολή Οικονομικών, Διοίκηση Επιχειρήσεων & Νομικών Σπουδών, Διεθνές Πανεπιστήμιο ² Τμήμα Περιβάλλοντος, Πανεπιστήμιο Αιγαίου ³ Εργαστήριο Οικονομική των Επιχειρήσεων και της Περιβαλλοντικής Τεχνολογίας, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης</p>
15:45-16:00	<p><i>Περιβαλλοντικά Συστήματα Διαχείρισης στον Τομέα της Στρατιωτικής Άμυνας: Μια Πιλοτική Εφαρμογή στις Ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις</i> <u>Λάζαρος Ριζόπουλος</u>¹, <u>Κων/νος Ευαγγελινός</u>² & <u>Ιωάννης Νικολάου</u>³</p> <p>¹ MSc στην Αειφόρο Ανάπτυξη, Σχολή Οικονομικών, Διοίκηση Επιχειρήσεων & Νομικών Σπουδών, Διεθνές Πανεπιστήμιο, Θεσσαλονίκη. ² Τμήμα Περιβάλλοντος, Πανεπιστήμιο Αιγαίου ³ Εργαστήριο Οικονομική των Επιχειρήσεων και της Περιβαλλοντικής Τεχνολογίας, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης.</p>
16:00-16:15	<p><i>Τάσεις στην αποκάλυψη πληροφοριών σχετικά με την κλιματική αλλαγή στις ετήσιες εκθέσεις των επιχειρήσεων</i> <u>Βενιαμίν Καρατζόγλου</u> Τμήμα Οικονομικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας</p>
16:15-16:30	<p><i>Διερεύνηση παραγόντων ανθεκτικότητας μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων έναντι ακραίων καιρικών φαινομένων</i> <u>Αντώνης Σκουλούδης</u>¹, <u>Γεώργιος Χάλκος</u>², <u>Βαλάντης Μαλέσιος</u>³ & <u>Κων/νος Ευαγγελινός</u>⁴</p> <p>¹ Henley Business School, University of Reading, Greenlands, Henley-on-Thames, RG9 3AU, United Kingdom ² Εργαστήριο Επιχειρησιακών Ερευνών Τμήμα Οικονομικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας ³ Τμήμα Αγροτικής Ανάπτυξης, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο ⁴ Εργαστήριο Επιχειρησιακής Περιβαλλοντικής Πολιτικής και Διαχείρισης, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Λόφος Πανεπιστημίου</p>
16:30-16:45	Συζήτηση

Παρουσίαση Προσκεκλημένου Ομιλητή 17:15-18:15 Αμφιθέατρο

Πολιτική κλιματικής αλλαγής σε συνθήκες ενίσχυσης της αύξησης της θερμοκρασίας στους Πόλους

Καθηγητής Αναστάσιος Ξεπαπαδέας
Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Οικονομικών Σπουδών
Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

6^η Συνεδρία 18:45-20:15 Αμφιθέατρο

Θεματική:	Βιώσιμες Μεταφορές
Προεδρία:	Καθηγητής Βασίλειος Προφυλλίδης
18:45-19:15	<i>Αποσύνδεση της Οικονομικής Δραστηριότητας από την Ενεργειακή Κατανάλωση των Μεταφορών</i> <u>Βασίλειος Προφυλλίδης</u> , ¹ <u>Γεώργιος Μποτζώρης</u> , ¹ & <u>Αθανάσιος Γαλάνης</u> ² ¹ Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών ² Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών
19:15-19:35	<i>Χρήση ερωτηματολογίων για απόκτηση πληροφοριών σχετικά με την άποψη των πολιτών για τις υποδομές μέσω βιώσιμης κινητικότητας</i> <u>Αθανάσιος Γαλάνης</u> , ¹ <u>Γεώργιος Μποτζώρης</u> , ² <u>Αναστάσιος Σιάπος</u> ¹ & <u>Νικόλαος Ηλιού</u> ¹ ¹ Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών, Πεδίον ² Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών
19:35-19:55	<i>Γνωστικές αναπαραστάσεις του κατοικημένου περιβάλλοντος</i> <u>Παναγιώτης Σερδάρης</u> Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων, ΤΕΙ Δυτικής Μακεδονίας
19:55-20:15	Συζήτηση

Θεματική:	Αστικά Κοινά και Περιβάλλον
Προεδρία:	Καθηγητής Αναστάσιος Ξεπαπαδέας
18:45-19:05	<p><i>Προτάσεις για προστασία και διαχείριση αστικού πρασίνου για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στο Δήμο Θεσσαλονίκης</i> <u>Δημήτριος Βάσιος</u>,¹ <u>Παναγιώτης Λεφάκης</u>² & <u>Μαρία Μάκρας</u>² ¹ Δασολόγος Τμήμα Δασολογίας & Φυσικού Περιβάλλοντος, Δήμος Θεσσαλονίκης, Διεύθυνση Διαχείρισης Αστικού Περιβάλλοντος, Τμήμα Αλσών, Δενδροστοιχιών & Φυτώριων ² Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Σχολή Γεωπονίας, Δασολογίας & Φυσικού Περιβάλλοντος, Τμήμα Δασολογίας & Φυσικού Περιβάλλοντος, Εργαστήριο Δασικής Πολιτικής</p>
19:05-19:25	<p><i>Συγκριτική χρηματοοικονομική αξιολόγηση και ανάλυση κινδύνου σε έργα αστικής ανάπλασης: Η περίπτωση του πρώην αεροδρομίου στο Ελληνικό</i> <u>Χρήστος Νικολούδης</u>, <u>Ελένη Στράντζαλη</u> & <u>Κωνσταντίνος Αραβώσης</u> Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Σχολή Μηχανολόγων Μηχανικών Τομέας Βιομηχανικής Διοίκησης & Επιχειρησιακής Έρευνας</p>
19:25- 19:45	<p><i>Ανοιχτοί αστικοί χώροι ως κοινά: Παραδείγματα αυτοδιαχείρισης από την Ελλάδα</i> <u>Πασχάλης Αρβανιτίδης</u> & <u>Φωτεινή Νασιώκα</u> Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα Οικονομικών Επιστημών</p>
19:45-20:05	<p><i>Δυνατότητα επαναχρησιμοποίησης νερού σε εγκαταστάσεις επεξεργασίας υγρών αποβλήτων που επεξεργάζονται λύματα με υψηλή αλατότητα: Η περίπτωση της εγκατάστασης επεξεργασίας υγρών αποβλήτων Ναυπλίου-Αργους</i> <u>Νίκη Νικολοπούλου</u>¹ & <u>Πέτρος Γκίκας</u>^{1,2} ¹ Σχολή Θετικών Επιστημών και Τεχνολογίας, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο ² Εργαστήριο Σχεδιασμού Περιβαλλοντικών Διεργασιών, Σχολή Μηχανικών Περιβάλλοντος, Πολυτεχνείο Κρήτης</p>
20:05-20:15	Συζήτηση

Σάββατο 5 Νοεμβρίου 2016

8^η Συνεδρία

09:00-10:30

Αμφιθέατρο

Θεματική:	Κλιματική Αλλαγή
Προεδρία:	Καθηγητής Γεώργιος Χάλκος
9:00--9:20	<p><i>Σταθμίζοντας τις συνέπειες της κλιματικής αλλαγής: Ποιοι είναι οι καθοριστικοί παράγοντες σχετιζόμενοι με το κλίμα;</i> <u>Κυριακή Τσιλίκα & Γεώργιος Χάλκος</u> Εργαστήριο Επιχειρησιακών Ερευνών Τμήμα Οικονομικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας</p>
9:20-9:40	<p><i>Εξέλιξη των προσπαθειών για τη θεσμική αναγνώριση και προστασία των απειλούμενων πληθυσμών εξαιτίας των κλιματικών αλλαγών</i> <u>Σοφοκλής Δρίτσας¹ & Στεριανή Ματσιώρη²</u> ¹ Université Montesquieu - Bordeaux IV - Centre de droit comparé du travail et de la sécurité sociale (COMPTRASEC) και Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, ΤΜΧΠΠΑ, Εργαστήριο Δημογραφικών και Κοινωνικών Αναλύσεων (ΕΔΚΑ), ² Εργαστήριο Ωκεανογραφίας Τμήμα Γεωπονίας Ιχθυολογίας και Υδάτινου Περιβάλλοντος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας</p>
9:40-10:00	<p><i>Κλιματική αλλαγή, μετανάστευση και ασφάλεια: Ερευνώντας την πιθανή διασύνδεση</i> <u>Γεωργία Σεδίκου</u> Τμήμα Διεθνών κι Ευρωπαϊκών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Πειραιώς</p>
10:00- 10:20	<p><i>Περιβαλλοντικός Δείκτης Απόδοσης και Οικονομική Ενημερία</i> <u>Αργυρώ Ζησιάδου & Γεώργιος Χάλκος</u> Εργαστήριο Επιχειρησιακών Ερευνών, Τμήμα Οικονομικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας</p>
10:20-10:30	Συζήτηση

Θεματική:	Ενεργειακά Θέματα και Πολιτικές
Προεδρία:	Καθηγητής Παναγιώτης Χατζηπαναγιώτου
9:00--9:20	<p><i>Οικονομετρική ανάλυση της στρατηγικής της Σαουδικής Αραβίας στην παραγωγή αργού πετρελαίου</i></p> <p><u>Θεοδόσιος Περιφάνης & Αθανάσιος Δαγούμας</u> Εργαστήριο Ενεργειακής & Περιβαλλοντικής Πολιτικής, τμήμα Διεθνών & Ευρωπαϊκών Σπουδών, Σχολή Οικονομικών, Επιχειρηματικών και Διεθνών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Πειραιώς</p>
9:20-9:40	<p><i>Εισαγωγή στο Χρηματιστήριο Ενέργειας</i></p> <p><u>Κωνσταντίνα Δαϊλάκη, Νικόλαος Ζέλιος & Νεκτάριος Κασομούλης</u> Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Τμήμα Διεθνών & Ευρωπαϊκών Σπουδών ΠΜΣ στην Ενέργεια: Στρατηγική, Δίκαιο & Οικονομία</p>
9:40-10:00	<p><i>Ενεργειακή Ασφάλεια στην Ανατολική Μεσόγειο</i></p> <p><u>Ανδρέας Στεργίου</u> Τμήμα Οικονομικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας</p>
10:00- 10:20	<p><i>Υπόδειγμα βελτιστοποίησης για την αποτίμηση των Έργων Κοινού Ενδιαφέροντος σε υποδομές για την ενοποίηση της αγοράς φυσικού αερίου στην ΕΕ</i></p> <p><u>Αθανάσιος Δαγούμας</u> Εργαστήριο Ενεργειακής & Περιβαλλοντικής Πολιτικής, τμήμα Διεθνών & Ευρωπαϊκών Σπουδών, Σχολή Οικονομικών, Επιχειρηματικών και Διεθνών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Πειραιώς</p>
10:20-10:30	Συζήτηση

Θεματική: Περιβάλλον: Αντίληψη – Ηθική- Υποβάθμιση

Προεδρία: Καθηγητής Δημήτριος Ματθόπουλος

- 12:30-12:50 *Δημοκρατία και Περιβάλλον: ξεδιπλώνοντας μια παράξενη ιστορία*
Αθανάσιος Καμπάς
 Τμήμα Αγροτικής οικονομίας & Ανάπτυξης,
 Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
- 12:50-13:10 *Περιβάλλον: Η Διαχρονική Παρέμβαση του Ανθρώπου και οι Συνεπακόλουθες Συνέπειες*
Δημήτριος Π. Ματθόπουλος
 Πανεπιστήμιο Πατρών, Τμήμα Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων, Εργαστήριο Εφαρμοσμένης Βιολογίας, Σπουδαστήριο Περιβαλλοντικής Ηθικής
- 13:10-13:30 *Η οικονομική, πολιτική και περιβαλλοντική ηθική στον «Οικονομικόν» του Ξενοφώντος*
Μιχαήλ Κ. Μαντζανάς¹ & Παναγιώτης Ε. Ζηρίνης²
¹ Ανωτάτη Εκκλησιαστική Ακαδημία Αθηνών, Τμήμα Π.Ι.Σ. – Π.Δ.Ε.Κ., Χρυσσαλίδος 38 και Θεμιστοκλέους, 145 61 Νέα Κηφισιά
² Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Τμήμα Οργάνωσης και Διαχείρισης Αθλητισμού
- 13:30-13:50 *Περιβαλλοντική Υποβάθμιση και Ποιότητα Υγείας*
Γεώργιος Αλεξίου & Αγγελική Καρασιώτου
 Πανεπιστήμιο Πατρών, Τμήμα Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων Εργαστήριο Εφαρμοσμένης Βιολογίας, Σπουδαστήριο Περιβαλλοντικής Ηθικής
- 13:50-14:00 Συζήτηση

Παρουσίαση Προσκεκλημένου Ομιλητή 11:00-12:00 Αμφιθέατρο

*Περιβαλλοντικές Αδειοδοτήσεις και Δημόσια Περιβαλλοντική Πολιτική:
Μπορεί η μη-Συνεργατική Πολιτική να είναι αποτελεσματική;*

Καθηγητής Παναγιώτης Χατζηπαναγιώτου
Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Οικονομικών Σπουδών
Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

11^η Συνεδρία 12:30-14:00 Αίθουσα 4

Θεματική: Εξοικονόμηση Ενέργειας - Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας

Προεδρία: Καθηγητής Παναγιώτης Χατζηπαναγιώτου

12:30-12:50 *Περιβαλλοντική, οικονομική και κοινωνική ανάλυση της λειτουργίας φωτοβολταϊκού (φ/β) σταθμού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας ισχύος 97 kWp την τελευταία τριετία στην Ελλάδα*

Κωνσταντίνος Γκαράκης & Πέτρος Αξαόπουλος

ΤΕΙ Αθήνας, Σχολή Τεχνολογικών Εφαρμογών,

Τμήμα Μηχανικών Ενεργειακής Τεχνολογίας – Εργαστήριο ΑΠΕ

12:50-13:10 *Οι Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας ως μοχλός ανάπτυξης της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου*

Βασιλική Δεληθέου & Ευανθία Μιχαλάκη

Τμήμα Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης,

Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών

13:10-13:30 *Η λειτουργία των εγγυήσεων προέλευσης (ΕΠ) από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στην απελευθερωμένη Ελληνική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας*

Κωνσταντίνος Γκαράκης & Αθανάσιος Δαγούμας

ΜΠΣ στην Ενέργεια: Στρατηγική, Δίκαιο & Οικονομία Τμήμα Διεθνών

και Ευρωπαϊκών Σπουδών, Σχολή Οικονομικών, Επιχειρηματικών και

Διεθνών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Πειραιώς

13:30-13:50 *«Ο παράξενος θάνατος του τομέα των ΑΠΕ στην Ελλάδα»:*

Μια ανάλυση λόγου της ανάπτυξης των ΑΠΕ στην Ελλάδα 2006-2016

Γεώργιος Μαρούλης¹ & Δημήτριος Κυριάκου²

¹ Τμήμα Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης,

Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών

² Τμήμα Οικονομικής Επιστήμης, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο

Θεσσαλονίκης

13:50-14:00 Συζήτηση

Θεματική:	Γενικά Θέματα Οικονομικής Περιβάλλοντος
Προεδρία:	Καθηγητής Χρήστος Κίτσος
14:30--14:50	<i>Η Τριγωνική Κατανομή σε Προβλήματα Περιβάλλοντος</i> <u>Χρήστος Κίτσος</u> Τμήμα Μηχανικών Πληροφορικής, Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Αθήνας
14:50-15:10	<i>Η ενέργεια και οι εκπομπές CO₂, ως προσδιοριστικοί παράγοντες της αποδοτικότητας των χωρών με διαφορετικό επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης</i> <u>Χριστίνα Μπαμπάτσου¹ & Γεώργιος Χάλκος²</u> ¹ Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού Α.Ε. ² Εργαστήριο Επιχειρησιακών Ερευνών, Τμήμα Οικονομικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
15:10- 15:30	<i>Μια Ανάλυση Παραγόντων Διαρθρωτικών Μεταβολών των Όρων Εμπορίου ως προς Ρύπανση</i> <u>Χρήστος Θ. Παπαδάς¹ & Νικόλαος Βλάσσης²</u> ¹ Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Αγροτικής Οικονομίας και Ανάπτυξης ² University of Aberdeen, Business School, Department of Economics, Scotland, UK
15:30-15:50	<i>Βιώσιμη γεωργική παραγωγή και τοπική ανάπτυξη</i> <u>Βασιλική Δεληθέου & Σταυρούλα Γεωργακοπούλου</u> Τμήμα Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών
15:50-16:00	Συζήτηση

Θεματική: Βιώσιμος Τουρισμός και Πληροφορική στο Περιβάλλον**Προεδρία: Αναπ. Καθηγητής Αθανάσιος Καμπάς**

- 14:30-14:50 *Οι δείκτες Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών στην Ελλάδα για την αξιολόγηση της ετοιμότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης για σύγχρονη περιβαλλοντική πολιτική*
Χριστιάνα Κολιούσκα & Ζαχαρούλα Ανδρεοπούλου
 Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
 Γεωπονίας, Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος
- 14:50-15:10 *Βιώσιμος τουρισμός στην Ελλάδα: Προβλήματα για τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη*
Δημήτριος Μπελιάς¹, Ευθστάθιος Βελισσαρίου², Δημήτριος Κυριάκου³, Αθανάσιος Κουστέλιος¹, Λάμπρος Σδρόλιας² & Χρήστος Μαντάς⁴
¹ Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας,
² ΤΕΙ Θεσσαλίας,
³ Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης,
⁴ University of Leicester
- 15:10- 15:30 *Πρόβλεψη συγκέντρωσης ρύπων σε τουριστικές υποδομές περιοχών ιδιαίτερου αισθητικού κάλλους και υπό διαφορετικές μετεωρολογικές και φυσικές συνθήκες*
Δημήτριος Αποστόλου & Στέφανος Καραγιάννης
 MSc. π. Τμήμα Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης,
 Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδας
 Τμήμα Οικονομικής Περιφερειακής Ανάπτυξης Πάντειο
 Πανεπιστήμιο
- 15:30-15:50 *Το Λογιστικό Πληροφοριακό Σύστημα του Τουρισμού. Δορυφόρος Λογαριασμός Τουρισμού (ΔΛΤ) και Σύστημα Εθνικών Λογαριασμών (ΣΕΛ)*
Μιχαήλ Διακομιχάλης¹ & Κωνσταντίνος Γιαννόπουλος²
¹ Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής
 Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα (Τ.Ε.Ι.)
² Εργαστήριο Ερευνών & Δορυφορικού Λογαριασμού Τουρισμού
 Πανεπιστημίου Πατρών (LaReTSA)
- 15:50-16:00 Συζήτηση

Θεματική:	Βιώσιμος Τουρισμός
Προεδρία:	Καθηγητής Μιχαήλ Ζουμπουλάκης
14:30-14:50	<p><i>Περιβαλλοντική συγκριτική προτυποποίηση: Μια πρόκληση του ανταγωνισμού και ένας παράγοντας επιτυχίας για ανάδειξη τουριστικών προορισμών</i></p> <p><u>Γιώργος Οικονόμου, Στεριανή Ματσιώρη & Χρήστος Νεοφύτου</u> Τμήμα Γεωπονίας Ιχθυολογίας & Υδάτινου Περιβάλλοντος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας</p>
14:50-15:10	<p><i>Σύστημα Διαχείρισης Απόδοσης της Βιωσιμότητας των Τουριστικών Επιχειρήσεων</i></p> <p><u>Ιωάννα Γιαννούκου¹ & Χριστίνα Μπενέκη²</u> ¹ Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων, Τ.Ε.Ι. Δυτικής Ελλάδας, Πάτρα ² Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων, Τ.Ε.Ι. Ιονίων Νήσων, Λευκάδα</p>
15:10- 15:30	<p><i>Η κατανόηση του πλαισίου της άναρχης τουριστικής ανάπτυξης και οι δυνατότητες διεξόδου μέσα από το «βιώσιμο τουρισμό». Βιβλιογραφικές εμπειρίες και μια έρευνα πεδίου</i></p> <p><u>Στέφανος Καραγιάννης & Αμαλία Καραμπέκου</u> Τμήμα Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης Παντείου Πανεπιστημίου</p>
15:30-15:50	<p><i>Διαδικασία λήψης αποφάσεων, ανασταλτικοί παράγοντες και κίνητρα για την υιοθέτηση περιβαλλοντικών πρακτικών στην περίπτωση των ελληνικών ξενοδοχείων</i></p> <p><u>Ελένη Σαρδιανού, Βαΐτσα Γκαραγκάνη & Ιωάννης Κωστάκης</u> Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Σχολή Περιβάλλοντος, Γεωγραφίας & Εφαρμοσμένων Οικονομικών, Τμήμα Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας, ΠΜΣ Βιώσιμης Ανάπτυξης</p>
15:50-16:00	Συζήτηση

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΑΡΘΡΩΝ

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 1: Οικονομική Μεγέθυνση και Περιβάλλον**Εμπειρική διερεύνηση των εκπομπών των τοπικών ρυπαντών και του επιπέδου οικονομικής ανάπτυξης : Ευρήματα από τις ΗΠΑ****Μιχάλης Πολέμης¹ & Αθανάσιος Στέγγος²**¹ Τμήμα Οικονομικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Πειραιώς² University of Guelph, Department of Economics, University of Guelph, Guelph, Ontario Canadampolemis@unipi.gr tstengos@uoguelph.ca**Περίληψη**

Στην παρούσα εργασία, επιχειρείται να εκτιμηθεί για πρώτη φορά οικονομετρικά μέσω ενός υποδείγματος φαινομενικά μη αλληλοσυνδεδεμένων εξισώσεων (SUR) η σχέση που συνδέει το επίπεδο εκπομπών των τοπικών ρυπαντών (διοξείδιο του θείου SO₂ και υποξείδιο του αζώτου NO_x) με την οικονομική ανάπτυξη χρησιμοποιώντας panel δεδομένα για την οικονομία των ΗΠΑ την περίοδο 1990-2012. Η παρουσία των διαφορετικών πολωνύμων του ΑΕΠ για κάθε εξίσωση των SO₂ και NO_x αντίστοιχα, επιτρέπει τη χρήση ενός συστήματος SUR για να εκτιμηθούν ταυτόχρονα και από κοινού οι δύο εξισώσεις, προκειμένου να εξεταστεί η ύπαρξη και η μορφή της περιβαλλοντικής καμπύλης Kuznets γνωστή και ως «*Environmental Kuznets Curve*» υπόθεση. Τα εμπειρικά ευρήματα υποστηρίζουν την ανωτέρω υπόθεση, ενώ λαμβάνουν υπόψη τους την ύπαρξη διαστρωματικής εξάρτησης στο δείγμα.

Λέξεις Κλειδιά: Περιβαλλοντική καμπύλη Kuznets, ΗΠΑ, Διαστρωματική εξάρτηση, Τοπικοί ρυπαντές.

JEL Κωδικοί: C33, Q56, Q43.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 1: Οικονομική Μεγέθυνση και Περιβάλλον**Οικονομετρική εκτίμηση των παραγόντων της αποσύνδεσης της οικονομικής ανάπτυξης από την χρήση φυσικών πόρων. Η περίπτωση της Αμερικάνικης οικονομίας****Χρήστος Τσιριμώκος***Τμήμα Οικονομικής & Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Ερευνητική Ομάδα των Οικονομικών του Περιβάλλοντος και της Βιώσιμης Ανάπτυξης.*ch.tsirimokos@eesd.gr**Περίληψη**

Η κατανόηση και η εμπειρική εκτίμηση των προσδιοριστικών παραγόντων της αποσύνδεσης της οικονομικής ανάπτυξης από την χρήση φυσικών πόρων και δη μάλιστα των ενεργειακών αποτελεί θέμα μείζονος σημασίας στα πλαίσια της οικονομικής επιστήμης. Σύγχρονες μελέτες αποδεικνύουν ότι οι περισσότερες ανεπτυγμένες οικονομίες καταναλώνουν λιγότερους υλικούς και ενεργειακούς πόρους κατά την διάρκεια της παραγωγικής διαδικασίας. Οι κυριότεροι παράγοντες που συνεισφέρουν σε αυτήν την όλο και λιγότερη κατανάλωση των φυσικών πόρων είναι οι τεχνολογικές μεταβολές καθώς και στροφή των οικονομιών στον τριτογενή τομέα παραγωγής. Με την παρούσα μελέτη γίνεται προσπάθεια ώστε να εκτιμηθούν και να αναλυθούν εμπειρικά με την χρήση χρονολογικών σειρών οι προαναφερθείσες παράγοντες της αποσύνδεσης της οικονομικής ανάπτυξης από την χρήση των φυσικών πόρων. Τα ευρήματα της έρευνας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι μέχρι την δεκαετία του 1970, η αποσύνδεση των πόρων από την διαδικασία της παραγωγικής διαδικασίας οφειλόταν κατά κύριο λόγο στην τεχνολογική πρόοδο ενώ από τα μέσα της δεκαετίας του 1970 έως και σήμερα ο παράγοντας εκείνος στον οποίο οφείλεται η όλο και λιγότερη χρήση ενεργειακών και υλικών πόρων είναι η ανάπτυξη του τριτογενή τομέα παραγωγής των οικονομιών.

Λέξεις Κλειδιά: Αποϋλοποίηση, σπανιότητα φυσικών πόρων, ενεργειακή ένταση.**JEL Κωδικοί:** C51, Q43, Q44, Q56.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 1: Οικονομική Μεγέθυνση και Περιβάλλον**Άριστη κατανομή καταπολέμησης και φορολογίας σε ρυπαίνουσες επιχειρήσεις: Ένα δυναμικό παίγνιο με ανατροφοδοτούμενες στρατηγικές**

Γεώργιος Παπαγεωργίου & Γεώργιος Χάλκος
Εργαστήριο Επιχειρησιακών Ερευνών
Τμήμα Οικονομικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
gjpap@otenet.gr halkos@uth.gr

Περίληψη

Σ' αυτό το άρθρο εξετάζουμε ένα δυναμικό μη μηδενικού αθροίσματος παίγνιο μεταξύ των ρυπαινουσών επιχειρήσεων και των ρυθμιστικών αρχών. Αν και το προτεινόμενο παίγνιο δεν είναι εύκολα επιλύσιμο, για την περίπτωση της ανατροφοδοτούμενης ισορροπίας, δηλ. δεν είναι ούτε γραμμικό τετραγωνικό παίγνιο, αλλά ούτε και μια τετριμμένη περίπτωση παιγνίου, παρόλα αυτά βρίσκουμε τις αναλυτικές εκφράσεις των ανατροφοδοτούμενων στρατηγικών. Στο προτεινόμενο παίγνιο ο κεντρικός ρυθμιστής κατέχει ως όπλο του τη δυνατότητα της βέλτιστης κατανομής των προσπαθειών του μεταξύ του μετριασμού της ρύπανσης και της φορολογίας των ρυπαινουσών επιχειρήσεων. Καθόλη τη διάρκεια του παιγνίου, το κριτήριο της ρυθμιστικής αρχής είναι η ελαχιστοποίηση του συνολικού προεξοφλημένου κόστους, ενώ το κριτήριο των ρυπαινουσών επιχειρήσεων είναι η μεγιστοποίηση της χρησιμότητάς τους. Στη συνέχεια της μελέτης παρέχουμε μελέτη ευαισθησίας ως προς τις παραμέτρους αποδοτικότητας και για τους δύο παίκτες. Το τελικό συμπέρασμα είναι ότι μια διορατική ρυθμιστική αρχή πρέπει να επενδύσει με περισσότερη προσπάθεια προς τη μεριά του μετριασμού ρύπανσης και της αποτελεσματικότητας αυτής, αντί της φορολόγησης.

Λέξεις Κλειδιά: Διαφορικά παίγνια, ανατροφοδοτούμενη ισορροπία, Περιβαλλοντική φορολογία, καταπολέμηση ρύπανσης.

JEL Κωδικοί: C61, C62, D43, H21.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 1: Οικονομική Μεγέθυνση και Περιβάλλον**Προσαρμογή των δεικτών αιφορίας σε μια λιγότερο ευνοημένη περιοχή της Ελλάδας****Στέφανος Τσιάρας¹ & Ιωάννης Σπανός²**¹*Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Σχολή Γεωπονίας, Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος. Τμήμα Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος**Πανεπιστημιούπολη Θεσσαλονίκη 541 24*²*Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός «Δήμητρα»**Ινστιτούτο Δασικών Ερευνών**Βασιλικά Θεσσαλονίκη 570 06*stefanostsiaras@gmail.com ispanos@fri.gr**Περίληψη**

Η αιφόρος ανάπτυξη ως έννοια έχει αποκτήσει τεράστια δυναμική από τη δημοσιοποίηση της Έκθεσης Μπρούντλαντ το 1987, παρότι τμήμα της παγκόσμιας επιστημονικής κοινότητας θεωρεί τον όρο ασαφή και δύσκολα μετρήσιμο. Τα τελευταία χρόνια επιχειρείται μέτρηση διαφόρων διαστάσεων της αιφορικότητας μέσω της ανάπτυξης δεικτών αιφορίας. Σκοπός της εργασίας είναι να προσαρμόσει τους διεθνώς αναγνωρισμένους δείκτες στις ιδιαίτερες συνθήκες που επικρατούν σε μία λιγότερο ευνοημένη περιοχή της Ελλάδας. Αξιοποιήθηκε το υπάρχον πλαίσιο δεικτών αιφορίας το οποίο προέκυψε από κοινή ομάδα δράσης με τη συμμετοχή της Οικονομικής Επιτροπής για την Ευρώπη, την Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία και τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης. Συγκεντρώθηκαν στοιχεία σχετικά με τους τρεις πυλώνες της αιφορίας για την περιοχή έρευνας τα οποία ταξινομήθηκαν σε δώδεκα θεματικές ενότητες. Τελικά προέκυψαν δύο εκδοχές προσαρμοσμένων δεικτών, μία εκτεταμένη με εικοσιένα δείκτες αιφορίας και μία απλοποιημένη με δώδεκα, με επιλογή ενός από κάθε θεματική ενότητα. Η σημασία της προσαρμογής των δεικτών αιφορίας στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε περιοχής έρευνας είναι καθοριστική, ενώ αποτελεί πρόκληση και συνάμα καινοτομία. Η παρούσα εργασία φιλοδοξεί να αποτελέσει τη βάση για την υιοθέτηση προσαρμοσμένων δεικτών αιφορίας στις ορεινές, λιγότερο ευνοημένες περιοχές της Ελλάδας.

Λέξεις Κλειδιά: Αειφόρος ανάπτυξη, δείκτες αιφορίας, Λιγότερο Ευνοημένες Περιοχές, Ελλάδα.

JEL Κωδικοί: Q01, Q56, R58, N54.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 2: Επιχειρηματικότητα και βιωσιμότητα**Συστήματα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης των ΜΜΕ υπό το πλαίσιο της Οικονομικής Κρίσης**

**Μαρία Δακτυλά¹, Νικολέτα Τζόουνς², Κωνσταντίνος Ευαγγελινός³
& Ιωάννης Ε. Νικολάου¹**

¹Οικονομική των Επιχειρήσεων και της Περιβαλλοντικής Τεχνολογίας, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Ξάνθη, Ελλάδα

²Global Sustainability Institute, Anglia Ruskin University, Cambridge, UK

³Τμήμα Περιβάλλοντος, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Μυτιλήνη, Ελλάδα.

mdakt@env.duth.gr, nikoleta.jones@anglia.ac.uk, kevag@aegean.gr,
inikol@env.duth.gr

Περίληψη

Αυτό το άρθρο έχει στόχο να επαναξιολογήσει ορισμένες υποθέσεις εργασίας της διεθνούς βιβλιογραφίας που συνδέονται με τα συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης (ΣΠΔ) διαμέσου του οικονομικού πλαισίου που διαμορφώνεται ως αποτέλεσμα της πρόσφατης οικονομικής κρίσης. Η δομή της έρευνας διακρίθηκε σε πέντε βασικά και αλληλοσυνδεόμενα τμήματα της διεθνούς βιβλιογραφίας των ΣΠΔ όπως είναι οι περιβαλλοντικές πτυχές, η περιβαλλοντική επίδοση, οι περιβαλλοντικές ευκαιρίες και τα εμπόδια και η θεσμική αρωγή. Τα ευρήματα δείχνουν ότι αν και ένα μέρος των ερωτώμενων συμφωνούν ότι η σημερινή επιβαρυνόμενη οικονομική συνθήκη θα κάνουν διστακτικές τις επιχειρήσεις ως προς την εφαρμογή περιβαλλοντικών στρατηγικών, ωστόσο η τρέχουσα περιβαλλοντική νομοθεσία θα ασκήσει πιέσεις στις επιχειρήσεις ώστε να εφαρμόσουν τέτοια ΣΠΔ. Ορισμένοι από τους ερωτώμενους δήλωσαν ότι η υιοθέτηση των ΣΠΔ θα οδηγήσει στην ικανοποίηση ενεργειακών στόχων, ενώ οικονομικά οφέλη ίσως να συνδεθούν με την αύξηση του μεγέθους της αγοράς εξαιτίας των νέων ιδρυόμενων νέων πράσινων αγορών. Τέλος, ορισμένοι από τους ερωτώμενους μεταφράζουν την υιοθέτηση των ΣΠΔ εντός του πλαισίου της οικονομικής κρίσης ως μια επιπλέον οικονομική επιβάρυνση που θα πρέπει να αντιμετωπιστεί θεσμικά από το κράτος.

Λέξεις Κλειδιά: ISO 14001, ΜΜΕ, Περιβαλλοντικές ρυθμίσεις, αειφόρος ανάπτυξη.

JEL Κωδικοί: M14, G01, M21.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 2: Επιχειρηματικότητα και βιωσιμότητα**Το χάσμα στις περιβαλλοντικές πεποιθήσεις μεταξύ των δύο φύλων στη Γερμανία και την Ολλανδία****Αθηνά Οικονόμου & Γεώργιος Χάλκος***Εργαστήριο Επιχειρησιακών Ερευνών**Τμήμα Οικονομικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*aeconomou@uth.grhalkos@uth.gr**Περίληψη**

Η εμπειρική έρευνα έχει καταδείξει ένα ισχυρό "χάσμα" στις περιβαλλοντικές απόψεις και συμπεριφορές μεταξύ των δύο φύλων, με τις γυναίκες να εμφανίζονται πιο ευαίσθητες στα σύγχρονα περιβαλλοντικά ζητήματα έναντι των ανδρών. Πολλές μελέτες επίσης εστιάζουν στους παράγοντες που προκαλούν αυτό το "χάσμα" αξιών μεταξύ των δύο φύλων. Η παρούσα μελέτη χρησιμοποιεί δεδομένα από την τελευταία έρευνα (2012-13) του World Values Survey για την Γερμανία και την Ολλανδία. Στο άρθρο χρησιμοποιούνται τα στατιστικά μοντέλα διακρίσεων των Blinder-Oaxaca, προκειμένου να εξετασθεί αν όντως παρατηρείται "χάσμα" στις περιβαλλοντικές αξίες και συμπεριφορές μεταξύ ανδρών και γυναικών, καθώς και τους παράγοντες που συνεισφέρουν σε αυτό. Τρεις διαφορετικοί δείκτες περιβαλλοντικών αξιών και στάσεων των συμμετεχόντων εξετάζονται ως συνάρτηση ενός ευρέος φάσματος ανεξάρτητων μεταβλητών (δημογραφικά και κοινωνικο-οικονομικά χαρακτηριστικά, απόψεις σχετικά με το περιβάλλον, κ.ό.κ.). Τα αποτελέσματα διαφέρουν σημαντικά ανάλογα με το δείκτη περιβαλλοντικών πεποιθήσεων και το δείγμα που κάθε φορά εξετάζεται. Σε κάποιες περιπτώσεις, οι υπάρχουσες θεωρητικές μελέτες επιβεβαιώνονται, με τους οικονομικούς παράγοντες αλλά και τις ατομικές αξίες σε ένα εύρος θεμάτων, να διευρύνουν το "χάσμα" στις περιβαλλοντικές πεποιθήσεις ανδρών και γυναικών. Παρόλα αυτά, ένα μεγάλο μέρος του "χάσματος" στις περιβαλλοντικές πεποιθήσεις φαίνεται να αποδίδεται σε συμπεριφορικούς παράγοντες που τα στατιστικά υποδείγματα δεν καταφέρνουν να αποτυπώσουν λόγω ανυπαρξίας σχετικής πληροφόρησης.

Λέξεις κλειδιά: Περιβαλλοντικές αξίες και συμπεριφορές, στατιστικά μοντέλα διακρίσεων.

JEL Κωδικοί: J71, Q50.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 2: Επιχειρηματικότητα και βιωσιμότητα**Επισκόπηση των Οικό- και Κοινωνικών Σημάνσεων ως Όχημα για το Διεθνές Εμπόριο****Ιωάννης Ε. Νικολάου¹ & Κωνσταντίνος Ευαγγελινός²**¹*Οικονομική των Επιχειρήσεων και της Περιβαλλοντικής Τεχνολογίας, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Ξάνθη, Ελλάδα.*²*Τμήμα Περιβάλλοντος, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Μυτιλήνη, Ελλάδα.*inikol@env.duth.grkevag@aegean.gr**Περίληψη**

Αυτό το άρθρο έχει στόχο να σκιαγραφήσει ορισμένα κρίσιμα σημεία της τρέχουσας βιβλιογραφίας σχετικά μεταξύ της οικο-σήμανσης, τις ετικέτες εταιρικής κοινωνικής ευθύνης (ΕΚΕ) και το διεθνές εμπόριο. Ένας αριθμός επιστημονικών ερωτημάτων αναπτύσσεται, ο οποίος διαμορφώνει ένα κατάλληλο έδαφος για μελλοντική έρευνα. Ειδικότερα, στο άρθρο αυτό αναπτύσσεται μια μεθοδολογία βιβλιογραφικής επισκόπησης για να αναδείξει τις σημαντικές τάσεις της προσφοράς και της ζήτησης των σημάτων οικο-σήμανσης βασιζόμενες στην οικονομική επιστήμη και την επιστήμη της επιχειρηματικότητας. Ένα σημαντικό συμπέρασμα είναι ότι η οικο-σήμανση μπορεί να διαδραματίσει ένα σημαντικό ρόλο στις σύγχρονες κοινωνίες ώστε να ξεπεράσουν οικονομικές και περιβαλλοντικές κρίσεις

Λέξεις Κλειδιά: Διεθνές Εμπόριο, περιβαλλοντική πολιτική, αειφόρος ανάπτυξη, αειφόρος επιχείρηση.

JEL Κωδικοί: O24, Q56, Q57.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 2: Επιχειρηματικότητα και βιωσιμότητα**Περιβαλλοντικοί Μετανάστες-Πρόσφυγες:
Πολιτικές Διαχείρισης της Διαφορετικότητας στην Εργασία**

Μαρία Βλαχάδη & Κωνσταντίνος Σφακιωτάκης
Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης, Πανεπιστήμιο Κρήτης
mvlahadi@yahoo.gr ntinossfak@gmail.com

Περίληψη

Η παρούσα εργασία σκοπό έχει να προσεγγίσει το ζήτημα της διαφορετικότητας και τις πολιτικές διαχείρισης στον χώρο της εργασίας ξεκινώντας από το φαινόμενο περιβαλλοντικών-κλιματικών νέων αλλαγών αναδύοντας το ζήτημα των περιβαλλοντικών μεταναστών-προσφύγων λόγω αποδάσωσης, παγκόσμιας υπερθέρμανσης, φυσικών καταστροφών, πυρηνικών και βιομηχανικών ατυχημάτων. Η Σύμβαση της Γενεύης που υιοθετήθηκε από τα Ηνωμένα Έθνη το 1951 δεν καλύπτει τους περιβαλλοντικούς πρόσφυγες. Η Διακυβερνητική Ομάδα για την Κλιματική Αλλαγή (IPCC), το σώμα που έχει επιφορτιστεί από τα ΗΕ να μελετά τις αιτίες και τις συνέπειες της κλιματικής αλλαγής, προβλέπει 150 εκατομμύρια περιβαλλοντικούς πρόσφυγες μέχρι το 2050! Οι φτωχοί του αναπτυσσόμενου κόσμου είναι οι πιο ευάλωτοι στις κλιματικές αλλαγές, παρατηρείται μείωση της αγροτικής παραγωγής καθώς από την άλλη εξετάζονται μεμονωμένα ως ομάδα εγκατάλειψης μιας χώρας διότι προσεγγίζουν έντονα τον εθελοντή μετανάστη. Η συγκεκριμένη μελέτη ασχολείται με την ιστορική εξέλιξη της κατοχύρωσης ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων και πιο αναλυτικά, ό,τι αφορά το Διεθνές Δίκαιο, τις Αιτίες εμφάνισης περιβαλλοντικών μεταναστών-προσφύγων, Το νομικό Πρόβλημα και τις πρόσφατες νομικές διατάξεις ως θύματα διεθνών αλλαγών, το δικαίωμα στην εργασία, τη Διαφορετικότητα, την πολλαπλή Διάκριση, τη διαχείριση της Διαφορετικότητας, Πρακτική διάσταση των διακρίσεων στους χώρους εργασίας, Διαφορετικότητα και περιβαλλοντική-οικολογική μετανάστευση με έμφαση στις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στην κοινωνική και οικονομική ζωή, με τη συγκέντρωση υπερβολικού πληθυσμού σε κέντρα που δεν έχουν αλλοιωθεί από φυσικές και μη καταστροφές, και πώς έχει επηρεάσει την Επιχειρηματικότητα σε Ελλάδα και Ευρώπη, καθώς και Προτάσεις πρακτικής εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης πραγματοποιώντας επιτυχείς προληπτικές Δράσεις σε νέες Πολιτικές.

Λέξεις-Κλειδιά: Περιβαλλοντικοί Μετανάστες-Πρόσφυγες, Χώρος Εργασίας, Διαχείριση Διαφορετικότητας, Νέες Πολιτικές

Κωδικοί JEL J01, J02, J60, Q01, Q50.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 3: Διαχείριση Δασικών και Αγροτικών Εκτάσεων

Οικονομική αποτίμηση εναλλακτικών διαχειριστικών πρακτικών για τα πευκοδάση των Σφακίων ως εργαλείο επίλυσης ενός «παιχνιδιού επίρριψης ευθυνών»

Δημήτρης Παλάσκας

ΣΥΣΤΑΔΑ Ο.Ε – Συστήματα Ανάπτυξης Δασών και Περιβάλλοντος,

Αμασειάς 8 – 551 33 - Θεσσαλονίκη

diomitri@gmail.com

Περίληψη

Τα πευκοδάση της περιοχής Ανώπολη – Αράδαινα – Αγ. Ιωάννης του Δήμου Σφακίων στην Κρήτη αποτελούν τα πιο εκτεταμένα δάση ολόκληρου του νησιού, εκτεινόμενα σε μία συνεχόμενη έκταση που ξεπερνά τα 5.500 εκτάρια, συμπεριλαμβανομένου του Εθνικού Δρυμού Σαμαριάς (Φαράγγι Σαμαριάς). Καταλαμβάνονται από αμιγείς συστάδες τραχείας πεύκης (*P.brutia*), ή μικτές συστάδες με κυπαρίσσι (*C.sempervirens* var. *horizontalis*) και συγκροτούν τον τύπο οικοτόπου 9540. Η εν λόγω περιοχή εμπίπτει στην Περιφερειακή Ζώνη του υπό ίδρυση Εθνικού Πάρκου Λευκών Ορέων και θεωρείται ως ιδιαίτερα σημαντική, λαμβάνοντας υπ' όψιν τη μοναδικότητα σε επίπεδο νησιού και τις υπηρεσίες που προσφέρουν τα δασικά οικοσυστήματα (αντιδιαβρωτική, υδρολογική, αναψυχή και αισθητικές αξίες, ενδιαίτημα άγριας ζωής, δέσμευση και αποθήκευση άνθρακα κλπ). Σε αυτήν την περιοχή, όμως, τα τελευταία χρόνια παρατηρούνται εκτεταμένες ξηράνσεις δένδρων που αποδίδονται, κατά κύριο λόγο, στην εντατική μελισσοκομική εκμετάλλευση του πευκοδάσους, μέσω εκτεταμένων εμβολιασμών δένδρων με το μελιτογόνο έντομο *Marcalina hellenica* (εργάτης του πεύκου ή βαμβακιά), οι οποίοι εμβολιασμοί πραγματοποιήθηκαν αρχικά με κρατική επιχορήγηση στα τέλη της δεκαετίας του '80. Αν και το πεύκο αναγεννάται σχετικά εύκολα, ιδίως σε νέα εδάφη, η εντατική κτηνοτροφική εκμετάλλευση της περιοχής, αλλά και γενικότερα της ορεινής Κρήτης, ιδίως με αίγες, δεν αφήνει σημαντικά περιθώρια φυσικής αναπλήρωσης των ξηράνσεων. Επιπλέον, το ιδιαίτερο ιδιοκτησιακό καθεστώς της περιοχής δυσχεραίνει την υλοποίηση εκτεταμένων προγραμμάτων αναδάσωσης από τις αρμόδιες Υπηρεσίες. Τελικά, ένα «παιχνίδι επίρριψης ευθυνών» λαμβάνει χώρα μεταξύ των μελισσοκόμων, των κτηνοτρόφων και των αρμόδιων για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος Υπηρεσιών με αποτέλεσμα την επέκταση των ξηράνσεων σε νέες θέσεις και τη συνεχιζόμενη απώλεια πευκόφυτων εκτάσεων. Στην παρούσα εργασία επιχειρείται η οικονομική αποτίμηση των εναλλακτικών διαχειριστικών πρακτικών των πευκοδασών της εν λόγω περιοχής, καθώς επίσης και η διερεύνηση της επίτευξης ενός σημείου ισορροπίας μεταξύ των βασικών παικτών, όπου θα ελαχιστοποιούνται οι ζημιές στο δασικό οικοσύστημα με ταυτόχρονη μεγιστοποίηση του οικονομικού οφέλους των επιμέρους παικτών.

Λέξεις Κλειδιά: Θεωρία παιγνίων, αξία υπηρεσιών οικοσυστήματος, μελισσοκομική εκμετάλλευση, κτηνοτροφία, ισορροπία Nash.

JEL Κωδικοί: Q34, Q57, Q51, C70.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 3: Διαχείριση Δασικών και Αγροτικών Εκτάσεων**Προθυμία πληρωμής των ελληνικών επιχειρήσεων για αγορά δασικών αντισταθμισμάτων άνθρακα**

Δήμητρα Λαζαρίδου¹, Κωνσταντίνος Γ. Παπασπυρόπουλος¹, Ιωάννης Α. Παππάς¹, Χρήστος Ν. Καραχρήστος² & Δημήτριος Καραμανώλης¹

¹Εργαστήριο Δασικής Οικονομικής, Τμήμα Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος, ΑΠΘ, ΤΘ 242, 54124

²Υλωρική Ε.Ε., Εταιρία Μελετών, Θεσσαλονίκη

dimitral@for.auth.gr kodafype@for.auth.gr ipappas04@yahoo.gr chrtun@gmail.com
karam@for.auth.gr

Περίληψη

Με την υπογραφή του πρωτοκόλλου του Κιότο δημιουργήθηκαν διάφοροι μηχανισμοί που ωθούν παγκοσμίως την επένδυση σε δασικά έργα, τα οποία θα μετριάσουν το φαινόμενο της κλιματικής αλλαγής μέσω της φωτοσυνθετικής λειτουργίας των δασικών δέντρων. Η πρόσφατη επικύρωση της συνθήκης των Παρισίων (και στην Ελλάδα με το Νόμο 4426/2016) αναμένεται να αυξήσει τη ζήτηση για τέτοια έργα. Διεθνώς οι Εθελοντικές Αγορές Αντισταθμισμάτων Άνθρακα (Voluntary Carbon Offsets Markets) έχουν επιδείξει ιδιαίτερο ζήλο στην πώληση δασικών αντισταθμισμάτων που προέρχονται από έργα Δασώσεων/Αναδασώσεων και βελτιωμένης Δασικής Διαχείρισης. Πολλές ευρωπαϊκές χώρες διαθέτουν τέτοιες αγορές και επιχειρήσεις και μεμονωμένοι καταναλωτές προτιμούν τα δασικά αντισταθμίματα. Στην Ελλάδα δεν υφίσταται τέτοια αγορά. Σε αυτές τις περιπτώσεις, για να διαπιστωθεί το ενδιαφέρον για ένα προϊόν ή υπηρεσία που δεν εμπορεύεται στην αγορά χρησιμοποιούνται διάφορες μέθοδοι οικονομικής αποτίμησης αγαθών. Στην παρούσα έρευνα χρησιμοποιείται η μέθοδος Εξαρτημένης Αξιολόγησης (CVM) για να εξεταστεί η προθυμία των μεγαλύτερων ελληνικών επιχειρήσεων να πληρώσουν για την εθελοντική αγορά αντισταθμισμάτων που θα προέρχονται από δασικά έργα. Με τη χρήση ερωτηματολογίου και του μοντέλου παλινδρόμησης logit εκτιμάται η μέση προθυμία πληρωμής και προσδιορίζονται οι παράγοντες που καθορίζουν την απόφαση των επιχειρήσεων να αντισταθμίσουν εθελοντικά μέσω αγοράς δασικών αντισταθμισμάτων άνθρακα τις εκπομπές αερίων ρύπων της παραγωγικής τους δραστηριότητας.

Λέξεις Κλειδιά: Εθελοντική αντιστάθμιση, δασικά αντισταθμίματα άνθρακα, μέθοδος εξαρτημένης αξιολόγησης, προθυμία πληρωμής, παλινδρόμηση logit.

JEL Κωδικοί: Q23, Q52, Q54, Q57.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 3: Διαχείριση Δασικών και Αγροτικών Εκτάσεων**Αξιολόγηση οικοσυστημικών υπηρεσιών των ροών θρεπτικών και βακτηρίων για την αποδόμησή τους από λεκάνες απορροής με βοσκοτόπους****Θ. Χάλαζας¹, Ο. Τζωράκη¹, D. Cooper², Α. Ευστρατίου¹ & Β. Μπακόπουλος¹**¹Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα επιστημών της θάλασσας, Λόφος Πανεπιστημίου, 81100, Μυτιλήνη, Λέσβος, Ελλάδα.²Centre for Ecology and Hydrology, ECW Building, Deiniol Rd, Bangor, Gwynedd, UK.

chalazasthodoros@gmail.com, rania.tzoraki@aegean.gr, cooper@ceh.ac.uk,
efstratiou@aegean.gr, v.bakopoulos@marine.aegean.gr.

Περίληψη

Η σημασία της αιφόρου ανάπτυξης ποτάμιων συστημάτων σε οικολογικό και κοινωνικο-οικονομικό επίπεδο, είναι ευρέως αναγνωρισμένη. Το μοντέλο “Integrated Valuation of Ecosystem Services and Tradeoffs” (InVEST) ένα μοντέλο βασισμένο στο οικοσύστημα, το οποίο συνδυάζει βιοφυσικά και οικονομικά μοντέλα και στην παρούσα εργασία χρησιμοποιείται για να εξετάσει τις διαδικασίες μετριασμού των θρεπτικών συστατικών και βακτηρίων μιας λεκάνης με μεγάλη έκταση βοσκοτόπων, στη λεκάνη απορροής Καλλονής, Ελλάδα. Η λεκάνη χαρακτηρίζεται από ποτάμια διαλείπουσας ροής, των οποίων η ετήσια εκροή στον κόλπο εκτιμάται ότι φτάνει τα 101.1 hm³ ετησίως. Η εκροή θρεπτικών υπερβαίνει το οικολογικό όριο σε τρεις υπολεκάνες με το κόστος αποζημίωσης να φτάνει τα 3.7 εκ. δολάρια για το φορτίο φωσφόρου και τα 7 εκ. δολάρια για το φορτίο αζώτου. Οι σημειακές πηγές και τα μη σημειακά φορτία από τους βοσκοτόπους δεν λαμβάνονται υπόψη στο μοντέλο InVEST, και για αυτό το λόγο, προστέθηκαν στο μοντέλο επιπλέον όροι. Επίσης το μοντέλο τροποποιήθηκε για να προσομοιώσει την εκροή βακτηρίων από τους βοσκοτόπους και τις αστικές περιοχές της λεκάνης στο παράκτιο περιβάλλον. Περαιτέρω προτείνεται η ενσωμάτωση των εμπειρικών εξισώσεων για τη ρύπανση μέσω της διάβρωσης, της αστικής απορροής και της ατμοσφαιρικής εναπόθεσης συμβατικών μοντέλων συντελεστών εξαγωγής, όπως τα MONERIS και LOICZ, μπορούν να βελτιώσουν την απόδοση του υπομοντέλου “Water Purification: Nutrient Retention” InVEST.

Λέξεις κλειδιά: Θρεπτικά, Βακτήρια, InVEST, Φορτία βόσκησης, κόστος αποζημίωσης.

JEL Κωδικοί: O44, Q01, Q51, Q53, Q56, Q57.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 3: Διαχείριση Δασικών και Αγροτικών Εκτάσεων**Το περιβαλλοντικό αποτύπωμα του τσιμέντου σε μονάδες διοξειδίου του άνθρακα: Η περίπτωση της κοινότητας Πεύκων Θεσσαλονίκης****Δημήτριος Παπαδόπουλος***Πανεπιστήμιο Πατρών, Τμήμα Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων**Σπουδαστήριο Περιβαλλοντικής Ηθικής**Σεφέρη 2, Αγρίνιο 30100*env1586@upnet.gr**Περίληψη**

Λόγω της παγκόσμιας κλιματικής αλλαγής ο κατασκευαστικός κλάδος καλείται να συνδράμει στη μείωση των εκπομπών των αέριων του θερμοκηπίου και κυρίως του διοξειδίου το άνθρακα (CO₂). Στην παρούσα εργασία αναλύεται το περιβαλλοντικό αποτύπωμα του τσιμέντου σε μονάδες CO₂ ως μια ολική διαδικασία που βλάπτει το περιβάλλον. Επίσης εκτιμάται η συμβολή του αστικού πρασίνου στην μείωση αυτών των εκπομπών. Για να αντιμετωπιστεί το παρόν πρόβλημα χρησιμοποιήθηκε χάρτης της περιοχής μελέτης και εμβαδομετρήθηκαν οι χώροι πράσινου και τα κτίρια, ενώ παράλληλα ογκομετρήθηκαν τα κτίρια γνωρίζοντας ότι η περιοχή μελέτης αποτελείται μόνο από διώροφα κτίσματα. Με δεδομένο ότι για κάθε κυβικό μέτρο τσιμέντου εκλύονται 400 κιλά CO₂, ο δεδομένος δομημένος χώρος υπολογίζεται να εκλύει σε 1.741.340.736,008 κιλά CO₂. Λαμβάνοντας υπόψη το παράδειγμα της Πάρνηθας όπου η καμένη περιοχή προκάλεσε μια προσαύξηση του διοξειδίου του άνθρακα, δηλαδή βρέθηκε μια σχέση που να συνδέει την επιφάνεια με την απορρόφηση CO₂, καταδεικνύοντας ότι η απορρόφηση των χώρων πράσινου της περιοχής μελέτης είναι 289,85 τόνοι CO₂ ανά έτος. Συνεπώς θα χρειαστούν περίπου 6.008 χρόνια ώστε το CO₂ που παράχθηκε, από τη δόμηση της συγκεκριμένης περιοχής, να μηδενιστεί.

Λέξεις Κλειδιά: Περιβαλλοντικό αποτύπωμα, τσιμέντο, χώροι πράσινου, ισοζύγιο CO₂, εμπορία CO₂.

JEL Κωδικοί: Q32, Q53, Q54, R11.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 4: Οικονομική Αποτίμηση Περιβάλλοντος- Βιοποικιλότητα

Περιβαλλοντικές στάσεις και προθυμία πληρωμής για την προστασία απειλούμενων ειδών

Αναστασία Γκαργκαβούζη¹, Σοφοκλής Δρίτσας² & Στεριανή Ματσιώρη¹

¹ Εργαστήριο Ωκεανογραφίας, Τμήμα Γεωπονίας Ιχθυολογίας και Υδάτινου Περιβάλλοντος, Σχολή Γεωπονικών Επιστημών Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Οδός Φυτόκου Νέα Ιωνία Ν. Μαγνησίας 38446

² Université Montesquieu - Bordeaux IV - Centre de droit comparé du travail et de la sécurité sociale (COMPTRASEC) Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, ΤΜΧΠΠΑ, Εργαστήριο Δημογραφικών και Κοινωνικών Αναλύσεων (ΕΔΚΑ),

agkargkavouzi@uth.gr

dritsas@uth.gr

steriani@uth.gr

Περίληψη

Σκοπό της παρούσας εργασίας αποτελεί η διερεύνηση της προθυμίας πληρωμής για την προστασία των απειλούμενων ειδών *Caretta Caretta* και *Posidonia oceanica*. Ως ειδικοί στόχοι τέθηκαν αφενός η αποτύπωση των περιβαλλοντικών στάσεων απέναντι στη θαλάσσια βιοποικιλότητα και η απόδοση ή μη οικονομικής αξίας σε αυτή, και αφετέρου, η καταγραφή των κινήτρων/λόγων που ωθούν τα άτομα να καταβάλουν ή όχι ένα χρηματικό ποσό για την προστασία των υπο εξαφάνιση ειδών. Η έρευνα διενεργήθηκε με τη χρήση δομημένων ερωτηματολογίων αυτοδιαχείρισης σε δείγμα 200 πολιτών της πόλης του Βόλου, που επιλέχθηκαν με τυχαίο τρόπο. Η έρευνα δομήθηκε σύμφωνα με τις αρχές των ερευνών της μεθόδου υποθετικής αξιολόγησης (CVM), ενώ για τη διερεύνηση των γενικών περιβαλλοντικών στάσεων των πολιτών χρησιμοποιήθηκε η διεθνώς αναγνωρισμένη κλίμακα NEP. Με τη βοήθεια της λογιστικής παλινδρόμησης εντοπίστηκαν οι παράγοντες που επηρεάζουν του πολίτες στο να πληρώσουν για την προστασία των απειλούμενων ειδών, ενώ για την αποτύπωση των διαστάσεων της οικολογικής συνείδησης των πολιτών εφαρμόστηκε στα δεδομένα της κλίμακα NEP Ανάλυση σε Κύριες Συνιστώσες (PCA) και έλεγχος αξιοπιστίας μέσω του συντελεστή Cronbach α. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας υπάρχει διαφοροποίηση των ποσοστών των ατόμων που επιθυμούν να καταβάλουν ένα χρηματικό ποσό για την προστασία των απειλούμενων ειδών, των κοινωνικοοικονομικών ή άλλων (περιβαλλοντικές στάσεις) παραγόντων που συμβάλουν στην παραπάνω συμπεριφορά αλλά και του ίδιου του ποσού της προθυμίας πληρωμής.

Λέξεις κλειδιά: Προθυμία πληρωμής πολιτών, οικονομική αξία, κλίμακα NEP.

JEL Κωδικοί: Q50, Q58, Q57, I29.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 4: Οικονομική Αποτίμηση Περιβάλλοντος- Βιοποικιλότητα**Πρώιμη αποτίμηση της υφιστάμενης κατάστασης επίγνωσης αναφορικά με την ρύπανση του θαλάσσιου περιβάλλοντος από τη χρήση πλαστικών σακουλών μεταφοράς προϊόντων στην Ελλάδα****Χαράλαμπος Μέντης**

Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Τμήμα Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Ινστιτούτο Αστικού Περιβάλλοντος και Ανθρώπινου Δυναμικού (ΙΑΠΑΔ), Ερευνητική Ομάδα Οικονομικών του Περιβάλλοντος και Βιώσιμης Ανάπτυξης, Αριστοτέλους 29, Καλλιθέα, Αθήνα 17671

x.mentis@eesd.gr

Περίληψη

Οι πλαστικές σακούλες κατέχουν κυρίαρχη θέση όσον αφορά τις δυσμενείς περιβαλλοντικές επιπτώσεις σε επίπεδο θαλάσσιων οικοσυστημάτων. Η διεθνής και εγχώρια επιστημονική έρευνα έχει αποδείξει ότι οι πλαστικές σακούλες αποτελούν ένα εκ των συνηθέστερων απορριμμάτων στις ακτές, στον θαλάσσιο πυθμένα και στην υδάτινη στήλη, με πολυάριθμες αρνητικές περιβαλλοντικές, οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες. Άτομα από τουλάχιστον 267 διαφορετικά είδη έχουν καταπιεί ή εμπλακεί σε θαλάσσια απορρίμματα, συμπεριλαμβανομένων θαλάσσιων πουλιών, χελωνών και ψαριών. Στο πλαίσιο αυτό, κρίνεται απολύτως δικαιολογημένη η αναβάθμισή τους στην περιβαλλοντική ατζέντα και ο αυξανόμενος αριθμός υποστηρικτών του περιορισμού της χρήσης τους. Η παρούσα εργασία επιχειρεί την αποτίμηση, σε αρχικό στάδιο, της υφιστάμενης κατάστασης επίγνωσης, αναφορικά με την υποβάθμιση του θαλάσσιου περιβάλλοντος από την χρήση πλαστικών σακουλών μεταφοράς προϊόντων στην Ελλάδα. Για το σκοπό αυτό συλλέχθηκε, στο πλαίσιο διαδικτυακού ερωτηματολογίου του Ευρωπαϊκού Προγράμματος LIFE DEBAG «Ολοκληρωμένη Εκστρατεία Ενημέρωσης & Ευαισθητοποίησης για τη Μείωση της Πλαστικής Σακούλας στο Θαλάσσιο Περιβάλλον», δείγμα 389 ατόμων στην Ελλάδα κατά τους τέσσερις πρώτους μήνες του έτους 2016. Στη συνέχεια, αποτυπώθηκαν τα αποτελέσματα του ερωτηματολογίου και διαμορφώθηκε μια πρώτη προσέγγιση ως προς την στάση των πολιτών σχετικά με την μείωση σε επίπεδο χρήσης πλαστικής σακούλας, καθώς και την χρήση εναλλακτικών προς αυτή επιλογών.

Λέξεις Κλειδιά: Περιβαλλοντική υποβάθμιση, θαλάσσια βιοποικιλότητα, πλαστικές σακούλες, κατάσταση επίγνωσης, παράκτιες περιοχές .

JEL Κωδικοί: Q51, Q53, Q57.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 4: Οικονομική Αποτίμηση Περιβάλλοντος- Βιοποικιλότητα**Παράγοντες που επηρεάζουν την προθυμία πληρωμής για την παραγωγή υπηρεσιών του οικοσυστήματος που ευνοούν την αύξηση ειδών της πανίδας****Κωνσταντίνος Γ. Παπασπυρόπουλος^{1,2}, Χρήστος Κ. Σώκος^{2,3} & Περικλής Κ. Μπίρτσας^{2,4}**¹*Εργαστήριο Δασικής Οικονομικής, Τμήμα Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος, ΑΠΘ, ΤΘ 242, 54124*²*Διεύθυνση Έρευνας και Τεκμηρίωσης, Κυνηγετική Ομοσπονδία Μακεδονίας Θράκης*³*Γενική Διεύθυνση Ανάπτυξης και Προστασίας Δασών και Αγροπεριβάλλοντος, Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας*⁴*Εργαστήριο Άγριας Πανίδας, Τμήμα Δασοπονίας και Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος, ΤΕΙ Θεσσαλίας*kodafype@for.auth.gr thiramatologos@hotmail.com birtsas@teilar.gr**Περίληψη**

Οι πληρωμές για υπηρεσίες του οικοσυστήματος (Payments for Ecosystem Services) είναι ένα διαδεδομένο οικονομικό εργαλείο για τη διαχείριση των οικοσυστημάτων. Η έννοια των PES έχει βρει εφαρμογή και στη διαχείριση της άγριας πανίδας. Στη βιβλιογραφία εμφανίζονται παραδείγματα μέσω των οποίων οι πληρωμές για υπηρεσίες των οικοσυστημάτων συνέβαλαν στη διατήρηση και τη βελτίωση ειδών της άγριας πανίδας τόσο για οικο-περιηγητική παρατήρηση, όσο και για την άσκηση θήρας. Το 2006 κυνηγετικές οργανώσεις της Μακεδονίας αγόρασαν το δικαίωμα βοσκής από τον Αγροτικό Συνεταιρισμό Δοξάτου και πληρώνουν ετησίως 2.000 € ώστε να διατηρείται η καλαμιά, να προσφέρεται έτσι τροφή και κάλυψη στα είδη της άγριας πανίδας και να μπορεί να φιλοξενήσει η περιοχή περισσότερα θηράματα. Στην παρούσα εργασία μελετώνται οι παράγοντες που επηρεάζουν την προθυμία πληρωμής των χρηστών του αγροτικού αυτού οικοσυστήματος για τη συνέχιση αυτής της πρακτικής. Με τη μέθοδο ερωτηματολογίων και τη χρήση πολυμεταβλητής στατιστικής ανάλυσης συμπεραίνεται ότι το οικονομικό εργαλείο των υπηρεσιών οικοσυστήματος μπορεί να αποτελέσει τη λύση για τη διατήρηση των ειδών της άγριας πανίδας.

Λέξεις Κλειδιά: Οικονομικά εργαλεία, περιβαλλοντική διαχείριση, άγρια πανίδα, μέθοδος εξαρτώμενης αποτίμησης.

JEL Κωδικοί: Q23, Q26, Q51, Q57.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 4: Οικονομική Αποτίμηση Περιβάλλοντος- Βιοποικιλότητα**Η αλιεία με στάσιμα παραγάδια στο νησί της Καλύμνου (ΝΑ Αιγαίο):
Εκφορτώσεις, πιθανές ενασχολήσεις και τιμή πώλησης**

Κυριακούλα Ροδίτη, Στεριανή Ματσιώρη, Αλέξιος Λόλας & Δημήτριος Βαφείδης
Εργαστήριο Ωκεανογραφίας, Τμήμα Γεωπονίας Ιχθυολογία και Υδάτινου
Περιβάλλοντος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Οδός Φυτόκου, Νέα Ιωνία, 38446
roditi@uth.gr steriani@uth.gr allogas@uth.gr dvafidis@uth.gr

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν ο προσδιορισμός των πιθανών ενασχολήσεων από αλιευτικές δραστηριότητες με τη χρήση του αλιευτικού εργαλείου στάσιμα παραγάδια που βασίζεται σε εκφορτώσεις από το νησί της Καλύμνου. Η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε κατά την περίοδο Φεβρουάριος 2013 έως Μάιο 2014, κατά τη διάρκεια των εκφορτώσεων, 3 φορές το μήνα . Συγκεντρώθηκαν συνολικά 350 αλιευτικά ταξίδια. Για την ομαδοποίηση των εκφορτώσεων πραγματοποιήθηκε μια διαδικασία δυο σταδίων. Το πρώτο περιελάμβανε την Ανάλυση Κύριων Συνιστωσών και το δεύτερο την Ανάλυση Ιεραρχημένης Ομαδοποίησης. Συνολικά εντοπίστηκαν 18 ενασχολήσεις με είδη στόχου το Λυθρίνι (*Pagellus erythrinus*), το Φαγγρί (*Pagrus pagrus*), το σαργό (*Diplodus sargus*) και το Κακαρέλο (*Diplodus vulgaris*). Η εποχή ήταν ένας από τους παράγοντες για τον εντοπισμό των πιθανών ενασχολήσεων αποδεικνύοντας ότι το κίνητρο των αλιέων για να επιλέξουν μια συγκεκριμένη ενασχόληση διαφέρει χρονικά.

Λέξεις Κλειδιά: Μικρή παράκτια αλιεία, είδη-στόχου, αλιείς, Μεσόγειος.

JEL Κωδικοί: Q22, Q20, Q29.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 5: *Επιχείρηση και Περιβάλλον***Ένα πλαίσιο Αξιολόγησης των Πρακτικών Περιβαλλοντικού Μάνατζμεντ των Επιχειρήσεων που είναι Πιστοποιημένες με EMAS****Ιωάννης Ε. Νικολάου¹ & Κωνσταντίνος Ευαγγελινός²**¹*Οικονομική των Επιχειρήσεων και της Περιβαλλοντικής Τεχνολογίας, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Ξάνθη, Ελλάδα.*²*Τμήμα Περιβαλλοντικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Μυτιλήνη, Ελλάδα.*inikol@env.duth.grkevag@aegean.gr**Περίληψη**

Τα συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης EMAS θεωρούνται πολύ σημαντικά εργαλεία για τις επιχειρήσεις προκειμένου να απαντήσουν διάφορες περιβαλλοντικές προκλήσεις όπως είναι τα υγρά απόβλητα, τα στερεά απόβλητα, η ανακύκλωση και οι αέριοι ρύποι. Πολλές έρευνες έχουν επικεντρωθεί σε στατιστικές και οικονομετρικές μεθόδους ώστε να εξετάσουν το ρόλο των EMAS πρωταρχικά στη σχέση μεταξύ οικονομικών και καινοτομικών μεταβλητών. Αυτό το άρθρο έχει σκοπό να συμβάλει σε αυτό το ακαδημαϊκό πεδίο με την ανάλυση των θεμάτων που εμπεριέχει αν σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης EMAS. Η μέθοδος που χρησιμοποιείται βασίζεται στα σκορινγκ και της συγκριτικής ανάλυσης τεχνικές για να αναλυθούν οι εκθέσεις EMAS. Η εφαρμογή αυτής της μεθοδολογίας πραγματοποιήθηκε σε ένα δείγμα ελληνικών επιχειρήσεων που είναι πιστοποιημένες με EMAS. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι οι επιχειρήσεις που εξετάστηκαν έχουν εφαρμόσει μια μεγάλη σειρά τεχνικών για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και ως εκ τούτου έχουν επιτύχει καλή περιβαλλοντική επίδοση.

Λέξεις Κλειδιά: Συστήματα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, ενεργητικές στρατηγικές περιβαλλοντικής διαχείρισης, περιβαλλοντική επίδοση επιχειρήσεων, αειφόρος ανάπτυξη.

JEL Κωδικοί: Q56, Q57.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 5: *Επιχείρηση και Περιβάλλον***Μια συγκριτική Ανάλυση των Εκθέσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης των Ευρωπαϊκών Τραπεζικών Ιδρυμάτων****Αικατερίνη Μπεγκίνα¹, Κωνσταντίνος Ευαγγελινός² & Ιωάννης Ε. Νικολάου³**¹*MSc στην Αειφόρο Ανάπτυξη, Σχολή Οικονομικών, Διοίκηση Επιχειρήσεων & Νομικών Σπουδών, Διεθνές Πανεπιστήμιο, Θεσσαλονίκη, Ελλάδα.*²*Τμήμα Περιβάλλοντος, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Μυτιλήνη, Ελλάδα.*³*Εργαστήριο Οικονομική των Επιχειρήσεων και της Περιβαλλοντικής Τεχνολογίας, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Ξάνθη, Ελλάδα.*kevag@aegean.gr, inikol@env.duth.gr**Περίληψη**

Αυτό το άρθρο έχει στόχο να αξιολογήσει την ποιότητα και την περιεκτικότητα των εκθέσεων εταιρικής κοινωνικής ευθύνης των ευρωπαϊκών τραπεζικών ιδρυμάτων. Η μεθοδολογία που υιοθετείται σε αυτό το άρθρο περιέχει σύγκριση μεταξύ του επιπέδου μη χρηματοοικονομικών πληροφοριών μεταξύ των μεγαλύτερων τραπεζικών ιδρυμάτων στην Ευρώπη. Συγκεκριμένα, έχει σχεδιαστεί ένα εργαλείο αξιολόγησης που βασίζεται στις αρχές αποκάλυψης πληροφοριών σύμφωνα με το πρότυπο GRI G4 που εφαρμόζεται αποκλειστικά σε εκθέσεις εταιρικής κοινωνικής ευθύνης ενός δείγματος 13 τραπεζικών ιδρυμάτων. Τα ευρήματα δείχνουν ότι ορισμένες ελληνικές τράπεζες είναι πρωτοπόροι σε μια σειρά πληροφοριών που αφορά την εταιρική κοινωνική ευθύνη όπως είναι η συμμετοχή των ενδιαφερόμενων ομάδων και το βασικό αντικείμενο της επιχείρησης.

Λέξεις Κλειδιά: Συστήματα βαθμονόμησης, Περιβαλλοντική Λογιστική, Περιβαλλοντικές Εκθέσεις, Συστήματα συγκριτικής βαθμονόμησης.

JEL Κωδικοί: M14, M41, Q57.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 5: *Επιχείρηση και Περιβάλλον***Περιβαλλοντικά Συστήματα Διαχείρισης στον Τομέα της Στρατιωτικής Άμυνας: Μια Πιλοτική Εφαρμογή στις Ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις**

Λάζαρος Κ. Ριζόπουλος¹, Κωνσταντίνος Ευαγγελινός² & Ιωάννης Ε. Νικολάου³

¹*MSc στην Αειφόρο Ανάπτυξη, Σχολή Οικονομικών, Διοίκηση Επιχειρήσεων & Νομικών Σπουδών, Διεθνές Πανεπιστήμιο, Θεσσαλονίκη, Ελλάδα.*

²*Τμήμα Περιβάλλοντος, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Μυτιλήνη, Ελλάδα.*

³*Εργαστήριο Οικονομική των Επιχειρήσεων και της Περιβαλλοντικής Τεχνολογίας, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Ξάνθη, Ελλάδα.*

lrizopoulos@uop.gr

kevag@aegean.gr

inikol@env.duth.gr

Περίληψη

Αυτό το άρθρο έχει στόχο να καταγράψει το διεθνές νομοθετικό πλαίσιο σχετικά με την περιβαλλοντική διαχείριση των ενόπλων δυνάμεων. Ειδικότερα, θα διεξαχθεί εκτενής και ενδελεχής έρευνα για την καταγραφή των θεμάτων περιβαλλοντικού μάνατζμεντ που αφορούν τον τομέα των ενόπλων δυνάμεων καθώς και θα καταγραφούν οι καλές πρακτικές εφαρμογής συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης στον εν λόγω τομέα. Επιπρόσθετα, θα αναπτυχθεί μια πιλοτική εφαρμογή για την ανάπτυξη, το σχεδιασμό και τον υπολογισμό του ενδεχόμενου κόστους υλοποίησης των συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης στον τομέα των ενόπλων δυνάμεων. Τέλος, τα ευρήματα της βιβλιογραφικής επισκόπησης θα χρησιμοποιηθούν για τη διαμόρφωση κατάλληλων προϋποθέσεων εφαρμογής των συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης στις ελληνικές ένοπλες δυνάμεις.

Λέξεις Κλειδιά: Επιχειρηματική περιβαλλοντική στρατηγική; Ένοπλες δυνάμεις και περιβαλλοντική διαχείριση.

JEL Κωδικοί: K33, O28, Q58.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 5: *Επιχείρηση και Περιβάλλον***Τάσεις στην αποκάλυψη πληροφοριών σχετικά με τη κλιματική αλλαγή στις ετήσιες εκθέσεις των επιχειρήσεων**

Βενιαμίν Καρατζόγλου
Τμήμα Οικονομικών Επιστημών,
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
venos@uom.edu.gr

Περίληψη

Με την Οδηγία 2014/95, οι Ευρωπαϊκοί θεσμοί απαίτησαν τη δημοσιοποίηση μη χρηματοοικονομικών πληροφοριών από τις μεγάλες επιχειρήσεις-οντότητες δημόσιου συμφέροντος σε περιβαλλοντικά, κοινωνικά και εργασιακά θέματα, περιλαμβάνοντας μεταξύ άλλων και τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου. Με πρόσφατη απόφαση της (L533-22-1,CMF2016) εξάλλου, η Γαλλική Κυβέρνηση τυποποιεί τις πληροφορίες και παρέχει τα κριτήρια με τα οποία μεγάλες κεφαλαιουχικές οντότητες θα αποκαλύπτουν στις ετήσιες καταστάσεις τους στοιχεία για την επενδυτική τους πολιτική, με έμφαση σε κλιματικούς κινδύνους και εκπομπές των αερίων ρύπων τους. Αν και, την τελευταία δεκαετία, πολλές μεγάλες οντότητες δημοσιοποιούν στοιχεία για τις επιπτώσεις δραστηριοτήτων τους στην κλιματική αλλαγή, πολλές άλλες αποκρύπτουν τις σχετικές δράσεις και επιδόσεις τους, ενώ δεν υπάρχει ομοιογένεια στα χρησιμοποιούμενα πλαίσια, περιεχόμενα, και δείκτες που να επιτρέπει διεταιρική ή διαχρονική σύγκριση. Η εθελούσια δημοσιοποίηση αντικειμενικής σχετικής πληροφόρησης, ωστόσο, είναι πλέον ιδιαίτερα σημαντική για τη λήψη ορθών αποφάσεων από πολλά ενδιαφερόμενα μέρη. Ακαδημαϊκές και επαγγελματικές μελέτες έχουν εντοπίσει κοινά δομικά στοιχεία στις σχετικές πρωτοβουλίες, ωστόσο κανένας ορισμός ενιαίας αποδοχής του τι συνιστά κλιματική πληροφόρηση και πως οι οντότητες θα πρέπει να εκτιμούν και δημοσιοποιούν τις σχετικές επιδόσεις τους δεν έχει αναπτυχθεί. Ως αποτέλεσμα, οι κυβερνήσεις που θα έπρεπε να συνεργάζονται με τον ιδιωτικό τομέα σε σχετικές πρωτοβουλίες αναπτύσσουν πρότυπα μέτρησης και δημοσιοποίησης κλιματικών επιδόσεων και τα επιβάλλουν σε αυτόν.

Το άρθρο αυτό παρουσιάζει μία σύντομη ανασκόπηση των κυρίαρχων εταιρικών εκθέσεων για τη κλιματική αλλαγή σε όρους στόχων, περιεχομένου, ακροατηρίου, και επαληθευσιμότητας, και στοχάζεται κριτικά για το μέλλον των εταιρικών εκθέσεων για την κλιματική αλλαγή όπως αυτό θα μορφοποιείται από την ανάγκη συμμόρφωσης με τις θεσμικές απαιτήσεις και ανάδειξης της εταιρικής ευαισθητοποίησης και δέσμευσης.

Λέξεις Κλειδιά: Αποκάλυψη πληροφοριών για κλιματική αλλαγή, Πλαίσια και κριτήρια εκτίμησης επιπτώσεων στην κλιματική αλλαγή, Εθελούσια δημοσιοποίηση, Μη χρημ/κές εταιρικές εκθέσεις.

JEL Κωδικοί: Q48, Q54, Q56, M14.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 5: Επιχείρηση και Περιβάλλον**Διερεύνηση παραγόντων ανθεκτικότητας μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων έναντι ακραίων καιρικών φαινομένων**

**Αντώνης Σκουλούδης¹, Γεώργιος Χάλκος², Βαλάντης Μαλέσιος³
& Κωνσταντίνος Ευαγγελινός⁴**

¹*Henley Business School, University of Reading, Greenlands,
Henley-on-Thames, RG9 3AU, United Kingdom*

²*Εργαστήριο Επιχειρησιακών Ερευνών
Τμήμα Οικονομικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*

³*Τμήμα Αγροτικής Ανάπτυξης Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο
Θράκης, Ορεστιάδα, 68200*

⁴*Εργαστήριο Επιχειρησιακής Περιβαλλοντικής Πολιτικής και Διαχείρισης,
Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Λόφος Πανεπιστημίου, Λέσβος, 81100*

a.skouloudis@henley.ac.uk halkos@uth.gr malesios@agro.duth.gr kevag@aegean.gr

Περίληψη

Η εκδήλωση ακραίων καιρικών φαινομένων εγκυμονεί σημαντικούς κινδύνους για τις σύγχρονες κοινωνίες και αντανακλά ένα αναδυόμενο θέμα στη δημόσια συζήτηση αναφορικά με το σχεδιασμό αναπτυξιακής πολιτικής. Οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) που αποτελούν κινητήρια δύναμη της οικονομικής μεγέθυνσης, της απασχόλησης και της δημιουργίας προστιθέμενης αξίας παραμένουν ιδιαίτερος ευάλωτες και απροετοίμαστες απέναντι σε τέτοιες περιβαλλοντικές διαταραχές. Η παρούσα εργασία εξετάζει ανασταλτικούς παράγοντες στην ανθεκτικότητα ΜΜΕ σε ακραία καιρικά φαινόμενα σε μια προσπάθεια επισήμανσης ικανών παραγόντων στη διαμόρφωση αποτελεσματικών δράσεων αντιμετώπισης τέτοιων εξωτερικών διαταραχών. Στηριζόμενη σε ποσοτικά δεδομένα, η έρευνα προσφέρει γόνιμα στοιχεία για την αναπροσαρμογή διοικητικών πρακτικών αλλά και για το σχεδιασμό πολιτικής με άξονα ένα 'ανθεκτικό' κλάδο ΜΜΕ σε μη-αναμενόμενες περιβαλλοντικές διαταραχές.

Λέξεις Κλειδιά: Οργανωσιακή ανθεκτικότητα, ακραία καιρικά φαινόμενα, ΜΜΕ, κλιματική αλλαγή, μη-γραμμικές περιβαλλοντικές αλλαγές.

JEL Κωδικοί: Q01, Q50, Q56, Q59.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 6: Βιώσιμες Μεταφορές**Αποσύνδεση της Οικονομικής Δραστηριότητας από την
Ενεργειακή Κατανάλωση των Μεταφορών****Βασίλειος Προφυλλίδης,¹ Γεώργιος Μποτζώρης,¹ & Αθανάσιος Γαλάνης²**¹Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών,
Βασ. Σοφίας 12, 67100, Ξάνθη, Ελλάδα²Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών,
Πεδίον Άρεως, 38334, Βόλος, Ελλάδαvprofill@civil.duth.gr, gbotzori@civil.duth.gr, atgalanis@uth.gr**Περίληψη**

Επί πολλές δεκαετίες οι ρυθμοί ανάπτυξης των μεταφορών, και συνεπώς και της τομειακής ενεργειακής κατανάλωσης, ήταν σχεδόν παράλληλοι με τους ρυθμούς εξέλιξης του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ), φαινόμενο που χαρακτηρίστηκε ως διασύνδεση μεταφορών – ΑΕΠ. Στην παρούσα εργασία αναλύεται η αποσύνδεση της οικονομικής δραστηριότητας από την ενεργειακή κατανάλωση της μεταφορικής δραστηριότητας, ως ένα αποτελεσματικό μέτρο μείωσης των εκπομπών CO₂ στις 28 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ-28), για την περίοδο 1990÷2015. Προσδιορίζονται καταρχήν οι κατάλληλοι δείκτες για τη διαπίστωση της διασύνδεσης ή αποσύνδεσης μεταξύ οικονομικής δραστηριότητας και ενεργειακής κατανάλωσης του τομέα των μεταφορών και διερευνώνται οι χρονικές περίοδοι στις οποίες διαπιστώνεται διασύνδεση ή αποσύνδεση. Από την ανάλυση προκύπτει ότι για τις περισσότερες χώρες της ΕΕ-28 η περίοδος 1990÷2000 χαρακτηρίζεται από έντονη διασύνδεση σε αντίθεση με την περίοδο μετά την οικονομική κρίση (2008) όπου κυριαρχεί η αποσύνδεση. Στη συνέχεια διερευνώνται οι συνθήκες επίτευξης και διατήρησης της επιθυμητής αποσύνδεσης μεταξύ οικονομικής ανάπτυξης και ενεργειακής κατανάλωσης του τομέα των μεταφορών και αποτιμάται κατά πόσο η αποσύνδεση αυτή μπορεί να είναι επαρκής για την επίτευξη των στόχων της Διάσκεψης του Παρισιού (2015) για την κλιματική αλλαγή και το περιβάλλον.

Λέξεις Κλειδιά: Διασύνδεση, Αποσύνδεση, Οικονομική δραστηριότητα, Μεταφορές, Ενεργειακή κατανάλωση,

JEL Κωδικοί: H23, O44, R4, Q53.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 6: Βιώσιμες Μεταφορές**Χρήση ερωτηματολογίων για απόκτηση πληροφοριών σχετικά με την άποψη των πολιτών για τις υποδομές μέσω βιώσιμης κινητικότητας**

**Αθανάσιος Γαλάνης,¹ Γεώργιος Μποτζώρης,² Αναστάσιος Σιάπος¹
& Νικόλαος Ηλιού¹**

¹Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών, Πεδίον Άρεως 38334,
Βόλος, Ελλάδα

²Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών, Βασ. Σοφίας 12,
67100 Ξάνθη, Ελλάδα

atgalanis@uth.gr gbotzori@civil.duth.gr ansiapos@hotmail.com neliou@uth.gr

Περίληψη

Η εργασία παρουσιάζει τα αποτελέσματα μιας έρευνας σχετικά με την άποψη των πολιτών για τις υποδομές μέσω βιώσιμης κινητικότητας (πεζή, ποδήλατο) στην πόλη του Βόλου (ελληνική πόλη μεσαίου μεγέθους με 130,000 κατοίκους). Η εν λόγω έρευνα βασίστηκε σε ένα ερωτηματολόγιο που διεξήχθη σε ένα τυχαίο δείγμα από 605 συμμετέχοντες μέσω προσωπικών συνεντεύξεων στην πόλη του Βόλου το έτος 2013. Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από 15 ερωτήσεις και χωρίζεται σε δυο μέρη. Στο πρώτο μέρος (ερωτήσεις 1÷6), οι συμμετέχοντες απάντησαν σε ερωτήσεις σχετικά με τα δημογραφικά τους δεδομένα, την οικονομική τους επιφάνεια, την ιδιοκτησία Ι.Χ. οχήματος και ποδηλάτου. Στο δεύτερο μέρος (ερωτήσεις 7÷15), οι συμμετέχοντες δήλωσαν την άποψη τους σχετικά με την υποδομή κίνησης πεζή και με ποδήλατο στην πόλη του Βόλου. Απάντησαν ερωτήσεις σχετικά με το επίπεδο προσφερόμενης άνεσης της υποδομής για κίνηση πεζή και με ποδήλατο, την ανάγκη για βελτίωση και επέκταση των υποδομών, και τις πηγές χρηματοδότησης για σχετικά έργα και επανορθωτικές δράσεις. Επιπλέον, άσκησαν κριτική στην ικανότητα των αρμόδιων φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης να χειριστούν κατάλληλα τον προϋπολογισμό σχετικών έργων. Η τρέχουσα οικονομική κρίση έχει θετική επίδραση στη βιώσιμη κινητικότητα, καθώς η αλλαγή των μεταφορικών συνηθειών στις αστικές περιοχές ευνοεί πιο οικονομικά, περιβαλλοντικά φιλικά και κοινωνικά εναλλακτικά μέσα μετακίνησης.

Λέξεις Κλειδιά: Έρευνα, βιωσιμότητα, μεταφορές, υποδομή, αστικό.

JEL Κωδικοί: R41, R48, O18, O33.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 6: Βιώσιμες Μεταφορές**Γνωστικές αναπαραστάσεις του κατοικημένου περιβάλλοντος****Παναγιώτης Σερδάρης***Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων, ΤΕΙ Δυτικής Μακεδονίας*
serpan54@gmail.com**Περίληψη**

Επικρατεί γενικά αντίληψη ότι οι άνθρωποι σπάνια χάνουν τον πλήρη προσανατολισμό της θέσης τους, σε περίπτωση που βρεθούν σε ξένη πόλη από τη στιγμή που γνωρίζουν πως ονομάζεται, σε ποια χώρα ανήκει, κλπ. Μ' αυτή τη θεώρηση, λοιπόν, οι γνωστικές αναπαραστάσεις είναι βασικό σημείο στήριξης της συμπεριφοράς στο κατοικημένο περιβάλλον. Η ανάλυσή μας επικεντρώνεται στις έρευνες των διαδικασιών της γνωστικής χαρτογράφησης που εμπεριέχει την συλλογή των γνωστικών αναπαραστάσεων του χώρου και των συμπεριφορών στο περιβάλλον. Βασική θεωρείται η «**ψυχογεωγραφική προσέγγιση**». Ο όρος επιδέχεται πολλές ερμηνείες για τον προσανατολισμό στο φυσικό και κατοικημένο περιβάλλον. Επιπλέον, κύριο μέσο της βίωσης της ψυχογεωγραφικής εμπειρίας είναι το βάδην. Η μεθοδολογική θεωρητική προσέγγιση στηρίχτηκε στην ερμηνεία της έννοιας «γνωστικές αναπαραστάσεις», με βάση την οποία καθορίζονται οι γνωστικοί χάρτες, ολοκληρωμένες δηλαδή παρουσιάσεις αντιλήψεων του κατοικήσιμου χώρου. Οι διαπιστώσεις της ανάλυσης συμβάλλουν στην απόκτηση και συσσώρευση των γνώσεων για τις χωρικές ιδιαιτερότητες και συμπεριφορές που καθορίζονται σαν γνωστική χαρτογράφηση. Στην ψυχολογία το παραπάνω μοντέλο καθορίζεται ως γνωστικός χάρτης στηριζόμενο στην ανακάλυψη των «κυττάρων τοποθεσίας» και «κυττάρων του πλέγματος» του εγκεφάλου μας, τα οποία λειτουργούν όπως ένα σύγχρονο GPS επιτρέποντάς μας να προσανατολιζόμαστε και εν τέλει να βρίσκουμε το δρόμο μας.

Λέξεις κλειδιά: Κατοικημένο περιβάλλον, ψυχογεωγραφική προσέγγιση, γνωστικές αναπαραστάσεις, GPS εγκεφάλου, γνωστική χαρτογράφηση, γνωστικοί χάρτες.

JEL Κωδικοί: A120.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 7: Αστικά Κοινά και Περιβάλλον**Προτάσεις για προστασία και διαχείριση αστικού πρασίνου για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στο Δήμο Θεσσαλονίκης****Δημήτριος Βάσιος,¹ Παναγιώτης Λεφάκης² & Μαρία Μάκρα²**¹Δασολόγος MSc Υποψήφιος Διδάκτορας Τμήματος Δασολογίας & Φυσικού Περιβάλλοντος, Δήμος Θεσσαλονίκης, Διεύθυνση Διαχείρισης Αστικού Περιβάλλοντος, Τμήμα Αλσών, Δενδροστοιχιών & Φυτώριων, Θεσσαλονίκη 54642²Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Σχολή Γεωπονίας, Δασολογίας & Φυσικού Περιβάλλοντος, Τμήμα Δασολογίας & Φυσικού Περιβάλλοντος, Εργαστήριο Δασικής Πολιτικής, Θεσσαλονίκη 54124vassiosd@gmail.com plefakis@for.auth.gr mmakra@for.auth.gr**Περίληψη**

Πέρα από κάθε αμφιβολία, το πράσινο στις πόλεις βοηθάει στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων. Η νομοθεσία και τα διάφορα εργαλεία για τον καθορισμό των χρήσεων γης στον αστικό χώρο δεν βοήθησαν στο να υπάρχει η απαραίτητη ισορροπία ανάμεσα στο χτισμένο και στον ακάλυπτο χώρο. Η έλλειψη πρασίνου στις πόλεις της χώρας μας προκαλεί πλέον έντονες αντιδράσεις από τους πολίτες, οι οποίοι υπερασπίζονται σθεναρά την προστασία των χώρων πρασίνου και των λοιπών ελεύθερων χώρων. Στο Δήμο Θεσσαλονίκης, όπως και γενικά στους ελληνικούς δήμους, ο δήμος έχει τις περισσότερες αρμοδιότητες σε διαχειριστικά και διοικητικά θέματα που αφορούν στο αστικό πράσινο αλλά υπάρχει σύγχυση ανάμεσα σε αυτές καθώς εμπλέκονται πολλοί φορείς, ενώ υπάρχει επικάλυψη των νόμων οι οποίοι επιδέχονται διάφορες και αντικρουόμενες ερμηνείες. Σκοπός της εργασίας είναι να διερευνηθούν οι απόψεις υπαλλήλων του Δήμου Θεσσαλονίκης που εμπλέκονται στην προστασία και τη διαχείριση του αστικού πρασίνου, πάνω σε θέματα που άπτονται των αρμοδιοτήτων τους ώστε να διαμορφωθούν οι κατάλληλες περιβαλλοντικές πολιτικές, αλλά και η διερεύνηση σχέσεων και συσχετίσεων μεταξύ των μεταβλητών της έρευνας με τη χρήση κατάλληλων στατιστικών μεθόδων, ώστε να εξαχθούν χρήσιμα συμπεράσματα.

Λέξεις-κλειδιά: Αστικό πράσινο, Δήμος Θεσσαλονίκης, περιβαλλοντική πολιτική.**JEL Κωδικοί:** Q01, Q28.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 7: *Αστικά Κοινά και Περιβάλλον***Συγκριτική χρηματοοικονομική αξιολόγηση και ανάλυση κινδύνου
σε έργα αστικής ανάπτυξης: Η περίπτωση του πρώην αεροδρομίου
στο Ελληνικό****Χρήστος Νικολούδης, Ελένη Στράντζαλη & Κωνσταντίνος Αραβώσης***Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Σχολή Μηχανολόγων Μηχανικών**Τομέας Βιομηχανικής Διοίκησης & Επιχειρησιακής Έρευνας,**Πολυτεχνειούπολη Ζωγράφου Αθήνα 15780*nikoloudisc@central.ntua.gr, lenast@central.ntua.gr, arvis@mail.ntua.gr,**Περίληψη**

Όπως αναδεικνύεται από διάφορους συγγραφείς, το κυρίως χρησιμοποιούμενο εργαλείο για την αξιολόγηση επενδύσεων, είναι η Ανάλυση Προεξοφλημένων Ταμειακών Ροών (Discount Cash Flow Analysis) με τη μέθοδο της Καθαρής Παρούσας Αξίας (ΚΠΑ) (Net Present Value Method-NPV) και τη μέθοδο της Εσωτερικής Αποδοτικότητας (Rate of Return Method) με χρήση του Εσωτερικού Συντελεστή Απόδοσης (ΕΣΑ) (Internal Rate of Return-IRR), καθώς και ο υπολογισμός των παραπάνω με αξιολόγηση των κινδύνων (NPV-at risk, IRR-at risk). Στην παρούσα ερευνητική εργασία χρησιμοποιείται η παραπάνω μεθοδολογία για τη συγκριτική αξιολόγηση επενδύσεων σε έργα αστικής ανάπτυξης. Ως εφαρμογή έχει επιλεγεί η αξιολόγηση πέντε επενδυτικών προτάσεων για την αξιοποίηση της έκτασης του πρώην αεροδρομίου στο Ελληνικό. Συγκεκριμένα χρησιμοποιώντας την Ανάλυση DCF υπολογίζονται η ΚΠΑ (NPV) και ο ΕΣΑ (IRR) των εξεταζόμενων επενδυτικών προτάσεων, και στη συνέχεια γίνεται ανάλυση των κινδύνων με σκοπό τον υπολογισμό της σωρευτικής κατανομής πιθανοτήτων για τους εξεταζόμενους δείκτες, προκειμένου να εξαχθούν σημαντικά συμπεράσματα και να υπολογιστούν οι αναμενόμενες ή μέσες τιμές (Expected or Mean Value) των δεικτών αξιολόγησης του έργου με προσομοίωση Monte Carlo.

Λέξεις Κλειδιά: Αξιολόγηση επενδύσεων, Αστική ανάπτυξη, Επιχειρήσεις βιώσιμη ανάπτυξη.

JEL Κωδικοί: G11, G17, M21, O22, R15.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 7: *Αστικά Κοινά και Περιβάλλον***Ανοιχτοί αστικοί χώροι ως κοινά:
Παραδείγματα αυτοδιαχείρισης από την Ελλάδα**

Πασχάλης Αρβανιτίδης & Φωτεινή Νασιώκα
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα Οικονομικών Επιστημών
Κοραή 43, 38333, Βόλος
parvanit@uth.gr, fofnasio@uth.gr

Περίληψη

Τα κοινά αποτελούν μια ειδική κατηγορία πόρων που, λόγω μη-αποκλειστικότητας και αφαιρεσιμότητας, συχνά αντιμετωπίζουν κίνδυνο κακοδιαχείρισης, υποβάθμισης ή ακόμη και καταστροφής, τη λεγόμενη «τραγωδία των κοινών». Λύση στο πρόβλημα αποτελεί η διαμόρφωση και απόδοση ξεκάθαρων περιουσιακών δικαιωμάτων στα εμπλεκόμενα μέρη. Παραδοσιακά, τέτοια δικαιώματα αποδίδονται είτε στο κράτος είτε σε ιδιώτες. Ωστόσο, μια τρίτη διαμόρφωση, όπου τα περιουσιακά δικαιώματα κατανέμονται σε μια κοινότητα χρηστών, αναδεικνύεται τα τελευταία χρόνια με ολοένα και περισσότερες εμπειρικές μελέτες να διαπιστώνουν θεαματικά αποτελέσματα αειφόρου διαχείρισης του πόρου. Τυπικό παράδειγμα «τραγωδίας» αποτελούν οι εγκαταλελειμμένες ή ανεκμετάλλευτες εκτάσεις δημόσιας αστικής ή περιαστικής γης. Οι εκτάσεις αυτές παίζουν σημαντικό ρόλο στη ποιότητα ζωής των πόλεων, ωστόσο παραδοσιακές λύσεις δημόσιας διαχείρισης ή ιδιωτικοποίησης αποτυγχάνουν, οι πρώτες λόγω έλλειψης δημόσιων πόρων και οι δεύτερες λόγω χαμηλής επενδυτικής αξίας και ασαφών ή δυσεπίλυτων περιουσιακών δικαιωμάτων. Η δημιουργία αυτοδιαχειριζόμενων πάρκων και αγρών στις εκτάσεις αυτές αποτελεί την αποδοτικότερη ίσως λύση για την διαχείρισή τους και την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών, οικονομικών και κοινωνικών προκλήσεων που δέχονται οι σύγχρονες πόλεις. Στο πλαίσιο αυτό, η παρούσα εργασία έρχεται να διερευνήσει την δομή, τους μηχανισμούς και την οργάνωση τέτοιων πρωτοβουλιών αυτοδιαχείρισης στην Ελλάδα, σε μια προσπάθεια ανάδειξης των βέλτιστων πρακτικών για την ισχυροποίηση της συλλογικής δράσης και τη βιώσιμη αυτοδιαχείριση των ανοιχτών αστικών χώρων ως κοινά.

Λέξεις Κλειδιά: Κοινά, τραγωδία των κοινών, συλλογική δράση, θεσμοί, δημόσιοι χώροι.

JEL Κωδικοί: B52, D02, D70, P48, Q01, R52.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 7: *Αστικά Κοινά και Περιβάλλον*

Δυνατότητα επαναχρησιμοποίησης νερού σε εγκαταστάσεις επεξεργασίας υγρών αποβλήτων που επεξεργάζονται λύματα με υψηλή αλατότητα: Η περίπτωση της εγκατάστασης επεξεργασίας υγρών αποβλήτων Ναυπλίου-Άργους

Νίκη Νικολοπούλου¹ & Πέτρος Γκίκας^{1,2}

¹Σχολή Θετικών Επιστημών και Τεχνολογίας, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, 26335, Πάτρα

²Εργαστήριο Σχεδιασμού Περιβαλλοντικών Διεργασιών, Σχολή Μηχανικών Περιβάλλοντος, Πολυτεχνείο Κρήτης, 73100, Χανιά

petros.gikas@enveng.tuc.gr

Περίληψη

Οι εκροές των εγκαταστάσεων επεξεργασίας υγρών αποβλήτων (ΕΕΥΑ) αποτελούν πολύτιμο υδατικό πόρο, και μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε διάφορες εφαρμογές, μετά από κατάλληλη επεξεργασία. Τα ανακτημένα υγρά απόβλητα μπορούν κυρίως να χρησιμοποιηθούν για αγροτικού ή αστικού τύπου άρδευση. Σε περιπτώσεις που τα δίκτυα αποχέτευσης είναι χωροθετημένα πλησίον της ακτογραμμής, θαλασσίνο νερό μπορεί να διεισδύσει μέσα σε αυτά με συνέπεια την αύξηση της αλατότητας (και ως εκ τούτου της ηλεκτρικής αγωγιμότητας), και να τα καταστήσει ακατάλληλα για πολλούς τύπους άρδευσης. Η αγωγιμότητα των ανακτημένων νερών μπορεί να μειωθεί, μετά από επεξεργασία με χρήση συστημάτων αντίστροφης όσμωσης (RO). Ωστόσο η τελευταία σχετίζεται με υψηλό κεφαλαιουχικό και λειτουργικό κόστος, ενώ η παραγόμενη άλμη δημιουργεί επιπρόσθετα περιβαλλοντικά προβλήματα. Εναλλακτικά, εάν η αγωγιμότητα του ανακτημένου νερού είναι υψηλή, αλλά εντός των ορίων ανοχής, τότε το ανακτημένο νερό μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την άρδευση καλλιεργειών που έχουν ανοχή σε υψηλές τιμές ηλεκτρικής αγωγιμότητας. Το παρόν άρθρο εστιάζει στην περίπτωση της ΕΕΥΑ Ναυπλίου-Άργους (με μέση ημερήσια παροχή 10.000-12.000 m³/d), όπου η αγωγιμότητα της εκροής είναι υψηλή (περίπου 10 dS/m), λόγω διείσδυσης θαλασσινού νερού στο δίκτυο αποχέτευσης. Προς το παρόν δεν γίνεται ανάκτηση και επαναχρησιμοποίηση νερού στην πιο πάνω ΕΕΥΑ, ωστόσο, για την άρδευση εσπεριδοειδών, που είναι η κυρίαρχη καλλιέργεια στη περιοχή, θα πρέπει να μειωθεί η αγωγιμότητα. Το κεφαλαιουχικό κόστος μιας εγκατάστασης ανάκτησης νερού (υπερδιήθηση ακολουθούμενη από απολύμανση με UV) για την πιο πάνω ΕΕΥΑ, εκτιμάται σε περίπου 1.800.000 €, ενώ η προσθήκη μιας μονάδας RO θα αυξήσει περαιτέρω το κεφαλαιουχικό κόστος κατά περίπου 1.200.000 €. Εναλλακτικά, το ανακτημένο νερό μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την άρδευση καλλιεργειών κριθαριού ή σιταριού, τα οποία έχουν ανοχή σε υψηλά επίπεδα αλατότητας (η παραγωγικότητα του κριθαριού μειώνεται κατά λιγότερο από 10% για αγωγιμότητες αρδευτικού νερού μέχρι 12 dS/m). Θεωρώντας ότι οι ανάγκες σε αρδευτικό νερό για το κριθάρι είναι 16.3 m³/(d·ha), η συνολικά απαιτούμενη έκταση για άρδευση υπολογίζεται σε περίπου 613 ha.

Λέξεις Κλειδιά: Επαναχρησιμοποίηση νερού, αγροτική άρδευση, αλατότητα, ηλεκτρική αγωγιμότητα

JEL Κωδικοί: Q16, Q25, Q53, Q55, Q57, O13.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 8: Κλιματική Αλλαγή**Σταθμίζοντας τις συνέπειες της κλιματικής αλλαγής: Ποιοι είναι οι καθοριστικοί παράγοντες σχετιζόμενοι με το κλίμα;**

Κυριακή Τσιλίκα & Γεώργιος Χάλκος
Εργαστήριο Επιχειρησιακών Ερευνών
Τμήμα Οικονομικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
halkos@uth.gr ktsilika@uth.gr

Περίληψη

Στην παρούσα εργασία παραθέτουμε τη σύνθεση και παρουσίαση δεδομένων σχετικών με το οικολογικό - οικονομικό σύστημα μιας περιφέρειας με γράφους, σε υπολογιστικό περιβάλλον. Χρησιμοποιώντας μοντέλα γράφων, δημιουργούμε ένα δίκτυο που αποδίδει τις σχέσεις αιτιότητας μεταξύ των κλιματικών παραγόντων στο πλαίσιο ενός συνεργατικού μηχανισμού επίδρασης. Με την υπολογιστική προσέγγιση που προτείνουμε υποδεικνύεται ο κλιματικός παράγοντας που επηρεάζει πιο άμεσα ή πιο έντονα τους υπόλοιπους. Οι σημαντικοί παράγοντες ταυτοποιούνται με εργαλεία και μετρικές της θεωρίας γράφων. Τα μοντέλα γράφων και η υπολογιστική τους μεταχείριση παρέχουν την αξιολογική κατάταξη των κλιματικών παραγόντων ανάλογα με τη σπουδαιότητά τους για το δίκτυο. Η κατάταξη αυτή αποδίδεται αριθμητικά αλλά και οπτικά (με χρώματα του θερμικού χάρτη) για διάφορους τύπους οικισμών. Η συνεισφορά μας παρέχει τις ποσοτικές εκτιμήσεις των επιδράσεων και προοπτικών προσαρμογής για πέντε οικοσυστημικές εισροές (μετανάστευση, πλημμύρες-κατολισθήσεις-πυρκαγιές, αερορρύπανση, ανθρώπινη υγεία και ενέργεια) που παίζουν ουσιαστικό ρόλο στον συνεργατικό μηχανισμό επίδρασης. Τα παραγόμενα αποτελέσματα δημιουργούν αυτόματα την εικόνα της δομής του συνεργατικού μηχανισμού επίδρασης. Συγκεκριμένα, αναπαραστάσεις με γράφους δημιουργούνται για να εντοπίσουν i) τις σχέσεις αιτιότητας που υπάρχουν στον συνεργατικό μηχανισμό επίδρασης ii) τον πιο καθοριστικό παράγοντα του μηχανισμού και iii) την κατηγοριοποίηση των ρόλων των παραγόντων (ανάλογα με το βαθμό επιρροής που ασκούν στο μηχανισμό).

Λέξεις Κλειδιά: Θεωρία γράφων, κεντρικότητα κορυφών, σύστημα υπολογιστικής άλγεβρας *Mathematica*, κλιματικοί παράγοντες.

JEL Κωδικοί: Q54, Q50, Q58, C6, C88.

Εξέλιξη των προσπαθειών για τη θεσμική αναγνώριση και προστασία των απειλούμενων πληθυσμών εξαιτίας των κλιματικών αλλαγών**Σοφοκλής Δρίτσας¹ & Στεριανή Ματσιώρη²**

¹ *Université Montesquieu - Bordeaux IV - Centre de droit comparé du travail et de la sécurité sociale (COMPTRASEC) και Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, ΤΜΧΠΠΑ, Εργαστήριο Δημογραφικών και Κοινωνικών Αναλύσεων (ΕΔΚΑ),*

² *Εργαστήριο Ωκεανογραφίας Τμήμα Γεωπονίας Ιχθυολογίας και Υδάτινου Περιβάλλοντος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*

dritsas@uth.gr

steriani@uth.gr

Περίληψη

Έχει γίνει πλέον συνείδηση σε παγκόσμια κλίμακα ότι οι κλιματικές αλλαγές θα προκαλέσουν τα προσεχή χρόνια αναγκαστικές μετακινήσεις πληθυσμών από μη προς ασφαλέστερες κλιματικά περιοχές. Σε αρκετά επιστημονικά άρθρα καθώς και στην διεθνή βιβλιογραφία αναπτύσσεται ένας έντονος προβληματισμός σχετικά με την θεσμική αναγνώριση και προστασία των υποχρεωτικών μετακινήσεων πληθυσμών εξαιτίας των κλιματικών αλλαγών. Οι πληθυσμοί αυτοί αναγκάζονται να αφήσουν τις εστίες τους και υπό αυτό το πρίσμα, οι μετακινήσεις τους απασχολούν όλο και περισσότερο τους ειδικούς σε θέματα δικαιωμάτων του ανθρώπου επειδή, πέραν του επιστημονικού ενδιαφέροντος, τίθεται θέμα αναγνώρισης του καθεστώτος των ατόμων αυτών για την κατάλληλη και αποτελεσματική αντιμετώπιση του προβλήματός τους. Διαπιστώνεται, σήμερα, ότι η διεθνής κοινότητα εμφανίζεται αρνητική σχετικά με την θεσμική αναγνώριση και προστασία των υποχρεωτικών μετακινήσεων πληθυσμών εξαιτίας των κλιματικών αλλαγών. Με αφετηρία τους προβληματισμούς όπως εμφανίζονται στην διεθνή βιβλιογραφία καθώς και τις διαπιστώσεις σε επίπεδο διεθνούς κοινότητας, η παρούσα εργασία εστιάζεται στις προσπάθειες που έχουν αναληφθεί σε διεθνές επίπεδο για την θεσμική αναγνώριση και προστασία των πληθυσμών που μετακινούνται εξαιτίας των κλιματικών αλλαγών ενώ τίθεται το ζήτημα της αναγκαίας ή μη αναγνώρισης και θεσμικής προστασίας τους.

Λέξεις κλειδιά: Κλιματική αλλαγή, μετακινήσεις πληθυσμών.

JEL Κωδικοί: K33, K37, Q54, Q57.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 8: Κλιματική Αλλαγή**Κλιματική αλλαγή, μετανάστευση και ασφάλεια:
Ερευνώντας την πιθανή διασύνδεση****Γεωργία Σεδίκου**

*Τμήμα Διεθνών κι Ευρωπαϊκών Σπουδών,
Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Μ. Καραολή & Α. Δημητρίου 80, 18534, Πειραιάς*
georgiasedikou@hotmail.com

Περίληψη

Η παρούσα εργασία μελετάει την –εν δυνάμει– διασύνδεση/αλληλοσυσχέτιση και αλληλεξάρτηση ανάμεσα στην περιβαλλοντική υποβάθμιση (εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής), την μετανάστευση και την ασφάλεια των χωρών υποδοχής. Είναι πιο φανερό από ποτέ ότι υπάρχει ένα ανοδικό ρεύμα (λαθρο)μετανάστευσης, καθώς τα περιβαλλοντικά προβλήματα, όπως οι ξηρασίες και η ερημοποίηση, πολλαπλασιάζονται σε πολλά μέρη του κόσμου, για να μην γίνει αναφορά στις στρατιωτικές και πολιτικές συγκρούσεις που διαδραματίζονται σε πολλές χώρες. Αναλύοντας τις αιτίες ύπαρξης του οιονεί τριγώνου «κλιματική αλλαγή/ περιβαλλοντική υποβάθμιση – μετανάστευση – ασφάλεια», όπως αναφέρεται και παρουσιάζεται στη βιβλιογραφία και σε δεδομένα διεθνών οργανισμών (για παράδειγμα ο ΔΟΜ, ΟΗΕ), καθώς επίσης καταγράφοντας τις συνέπειες αυτών των φαινομένων, με μια σύντομη αναφορά στην περιοχή της Μεσογείου (Ευρωπαϊκά και μη Ευρωπαϊκά κράτη). Εν κατακλείδι, στο τέλος αυτής της εργασίας θα παρατεθούν συστάσεις/ προτάσεις με σκοπό να αποτελέσουν τροφή για σκέψη και μια ευκαιρία για περεταίρω –εμπειρική ή όχι– έρευνα και ανάλυση σε ό,τι αφορά αυτό το επίκαιρο αλλά και βαρύνουσας σημασίας σύνθετο ζήτημα.

Λέξεις Κλειδιά: Κλιματική αλλαγή, μετανάστευση, ασφάλεια, περιβαλλοντικοί πρόσφυγες.

JEL Κωδικοί: Q53, Q54, Q59.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 8: Κλιματική Αλλαγή**Περιβαλλοντικός Δείκτης Απόδοσης και Οικονομική Ευημερία****Αργυρώ Ζησιάδου & Γεώργιος Χάλκος**

*Εργαστήριο Επιχειρησιακών Ερευνών,
Τμήμα Οικονομικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*
halkos@uth.gr argzisiadi@gmail.com

Περίληψη:

Στη μελέτη αυτή θα στηριχθούμε στη προτεινόμενη μεθοδολογική προσέγγιση από τα Πανεπιστήμια Yale και Columbia ως προς την κατασκευή ενός περιβαλλοντικού δείκτη απόδοσης (environmental performance index). Ο δείκτης αυτός απαρτίζεται από δύο συνιστώσες, την περιβαλλοντική υγεία (environmental health) και τη ζωτικότητα του οικοσυστήματος (ecosystem vitality). Οι δύο αυτές συνιστώσες κατασκευάζονται με τη χρήση εννέα μεταβλητών περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος σχετικές με τον αντίκτυπο στην υγεία (health impact), στην ποιότητα του αέρα (air quality), στην υγιεινή και αποχέτευση (water and sanitation), στους υδάτινους πόρους (water resource), στη γεωργία (agriculture), στην υλοτομία (forests), στην αλιεία (fisheries), στην βιοποικιλότητα και στους βιότοπους (biodiversity and habitat) και τέλος στο κλίμα και στην ενέργεια (climate and energy). Η μελέτη χρησιμοποιεί δεδομένα για τη χρονική περίοδο 1956–2012, ενώ με τη βοήθεια κατάλληλων μεθόδων ανάλυσης χρονολογικών σειρών προχωρά σε προβλέψεις για τα έτη 2013–2020. Στη συνέχεια ο δείκτης αυτός χρησιμοποιείται μαζί με διάφορες κοινωνικοοικονομικές μεταβλητές για την υποδειγματοποίηση της συμπεριφοράς του. Η εφαρμογή σε πρώτο στάδιο πραγματοποιείται σε διάφορες Μεσογειακές χώρες και για λόγους σύγκρισης εξετάζονται επίσης κάποιες χώρες της Βόρειας Ευρώπης. Τα εμπειρικά ευρήματα και οι πολιτικές επιπτώσεις συζητούνται εκτενώς μαζί με τις μελλοντικές επεκτάσεις της συγκεκριμένης έρευνας.

Λέξεις κλειδιά: Περιβαλλοντικός δείκτης απόδοσης, οικονομική ευημερία, ΑΕΠ, βιομηχανοποίηση, προσδόκιμο όριο ζωής, περιβάλλον.

JEL κωδικοί: Q01, Q50, Q58, D60.

ΣΥΝΕΛΠΙΑ 9: *Ενεργειακά Θέματα και Πολιτικές***Οικονομική ανάλυση της στρατηγικής της Σαουδικής Αραβίας
στην παραγωγή αργού πετρελαίου****Θεοδόσιος Περιφάνης & Αθανάσιος Δαγούμας**

Εργαστήριο Ενεργειακής & Περιβαλλοντικής Πολιτικής, τμήμα Διεθνών & Ευρωπαϊκών Σπουδών, Σχολή Οικονομικών, Επιχειρηματικών και Διεθνών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Πειραιάς, 18532
tperifanis@gmail.com dagoumas@unipi.gr

Περίληψη

Σύμφωνα με τον ΟΠΕΚ (OPEC) η Σαουδική Αραβία κατέχει το 18% των αποδεδειγμένων αποθεμάτων πετρελαίου και είναι η πρώτη σε εξαγωγές χώρα. Επιπροσθέτως ο τομέας του πετρελαίου και του φυσικού αερίου αποτελούν το 50% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος και το 85% των εσόδων από εξαγωγές. Η εξέλιξη της τιμής του αργού επηρεάζει τα έσοδα της και για αυτό υπάρχει ισχυρό ενδιαφέρον να εξεταστεί εάν η Σαουδική Αραβία προσαρμόζει την παραγωγή της για να επηρεάσει την τιμή και σε ποιο βαθμό. Η παρούσα έρευνα σκοπεύει να παρέχει αποδείξεις σε αυτά τα ερωτήματα αναπτύσσοντας οικονομικά μοντέλα για να εκτιμήσει την παραγωγή της Σαουδική Αραβίας σε σχέση με κρίσιμους παράγοντες όπως τα αποθέματα πετρελαίου, την τιμή, της παραγωγής των υπολοίπων παραγωγών, της ζήτησης και μακροοικονομικών παραγόντων. Χρησιμοποιούμε δεδομένα από την Παγκόσμια Υπηρεσία Ενέργειας (IEA), την Διοίκηση Ενεργειακών Πληροφοριών (EIA) και την Παγκόσμια Τράπεζα για την περίοδο 1971-2015. Τα αποτελέσματα παρέχουν αρκετές αποδείξεις για τον βαθμό επιρροής της παραγωγική στρατηγικής της Σαουδικής Αραβίας στην αγορά πετρελαίου. Λαμβάνοντας υπόψη ότι η έρευνα συμπεριλαμβάνει και τα τελευταία χρόνια όπου η επανάσταση του σχιστολιθικού αερίου θεωρείται ότι αλλάζει εντελώς τα δεδομένα, δίδονται απαντήσεις για τους παράγοντες που καθορίζουν τις αποφάσεις του Βασιλείου υπό το πρίσμα των αποφάσεων των υπολοίπων παραγωγών.

Λέξεις Κλειδιά: Αργό Πετρέλαιο, οικονομική ανάλυση, ενέργεια, Σαουδική Αραβία.

JEL Κωδικοί: O13, O53, Q41, Q43, Q47.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 9: *Ενεργειακά Θέματα και Πολιτικές***Εισαγωγή στο Χρηματιστήριο Ενέργειας****Κωνσταντίνα Δαϊλάκη, Νικόλαος Ζέλιος, Νεκτάριος Κασομούλης***Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Τμήμα Διεθνών & Ευρωπαϊκών Σπουδών**ΠΜΣ στην Ενέργεια: Στρατηγική, Δίκαιο & Οικονομία,**Μ. Καραολή & Α. Δημητρίου 80, 18534 Πειραιάς*dailakikonstantina@gmail.com nzelios@gmail.com kasomoulis@hotmail.com**Περίληψη**

Η εργασία μας πραγματεύεται τις απαιτούμενες ενέργειες για την ίδρυση και τη λειτουργία ενός Χρηματιστηρίου Ενέργειας (ΧΕ) στα πρότυπα αντίστοιχων φορέων που λειτουργούν τις τελευταίες δεκαετίες σε πολλές χώρες της ΕΕ (NordPool, APX, PowerNext, EEX, UKPX). Γίνεται ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης και του νομικού πλαισίου στην ευρωπαϊκή αγορά και συγκεκριμένα στην αγορά ενέργειας της Ν.Α. Ευρώπης συμπεριλαμβανομένης της ελληνικής. Αναφέρεται η σημασία της δημιουργίας ενός περιφερειακού χρηματιστηρίου ηλεκτρικής ενέργειας στο πλαίσιο των απαιτήσεων του Target Model, που απώτερο στόχο έχει τη δημιουργία μίας ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς ενέργειας. Παράλληλα, εξετάζουμε τη δυνατότητα που διαθέτει η χώρα μας μέσω του θεσμού του Χρηματιστηρίου Αθηνών να αναλάβει αυτό τον ρόλο, που φιλοδοξούν να αναλάβουν άλλες μικρότερες χώρες με έλλειψη αντίστοιχων θεσμών. Τέλος, παρουσιάζονται οι συμμετέχοντες φορείς, τα κόστη, τα οικονομικά οφέλη καθώς και οι ενδεχόμενοι κίνδυνοι που θα προκύψουν για τη χώρα μας αλλά και τις επιχειρήσεις από τη δημιουργία του Χρηματιστηρίου Ενέργειας.

Λέξεις Κλειδιά: Χρηματιστήριο, Ενέργεια, Ηλεκτρισμός, Target Model, Αγορά Ενέργειας.

JEL Κωδικοί: Q41, Q48, N74, O13, P18, P28, P48.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 9: *Ενεργειακά Θέματα και Πολιτικές***Ενεργειακή Ασφάλεια στην Ανατολική Μεσόγειο****Ανδρέας Στεργίου***Τμήμα Οικονομικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*snandreas@econ.uth.gr**Περίληψη**

Η ανακάλυψη μεγάλης ποσότητας υδρογονανθράκων στις παρακείμενες Αποκλειστικές Οικονομικές Ζώνες του Ισραήλ, της Αιγύπτου και της Κύπρου τα τελευταία χρόνια διασάλεψε της υφιστάμενες γεωπολιτικές και γεωοικονομικές ισορροπίες στην ευρύτερη περιοχή. Διακρατικές συμμαχίες κατέρρευσαν ή δοκιμάστηκαν σοβαρά και νέες αναδύθηκαν βασισμένες στα προσδοκώμενα οφέλη από τη συλλογική εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων. Οι νέες εξελίξεις επηρέασαν έντονα τις λεπτές ισορροπίες μεταξύ των μεγάλων δυνάμεων. Καθώς τόσο οι χώρες της περιοχής που ανήκουν στο ΝΑΤΟ όσο και η Ευρωπαϊκή Ένωση βρίσκονται υπό καθεστώς ενεργειακής εξάρτησης από τη Ρωσία και δεδομένου ότι η Μόσχα χρησιμοποιεί τα ενεργειακά της αποθέματα για τη διασφάλιση πολιτικών και οικονομικών ανταλλαγμάτων από τη Δύση, τόσο οι ΗΠΑ όσο και μεγάλες δυτικοευρωπαϊκές χώρες προωθούν μια φιλική προς τα δυτικά συμφέροντα εκμετάλλευση των ενεργειακών αποθεμάτων που βρίσκονται στη νοτιοανατολική Λεκάνη της Μεσογείου. Η προοπτική αυτή προϋποθέτει, ωστόσο, μια αγαστή συνεργασία διαφόρων χωρών, όσο και την επίλυση χρόνιων προβλημάτων που ταλανίζουν τις μεταξύ τους διακρατικές σχέσεις. Τεχνικές, γεωφυσικές και οικονομικές δυσχέρειας στον προωθούμενο τρόπο διοχέτευσης φυσικού αερίου στις ευρωπαϊκές αγορές, πολιτικές επιπλοκές στη διεθνοπολιτική σκακιέρα και την αρχιτεκτονική ασφάλειας στην περιοχή, όσο και οι άοκνες προσπάθειες της Ρωσίας να αποτρέψει ένα τέτοιο ενδεχόμενο, υπονομεύουν την οικονομική εκμετάλλευση των κοιτασμάτων και δυναμιτίζουν την ενεργειακή ασφάλεια ολόκληρης της νοτιοανατολικής Μεσογείου. Η παρούσα εισήγηση επιχειρεί να αποκρυπτογραφήσει τον ιδιαίτερα περίπλοκο, υπό διαμόρφωση, ενεργειακό χάρτη της περιοχής και τις γεωπολιτικές προκλήσεις που αυτός συνεπάγεται.

Λέξεις Κλειδιά: Ενεργειακή Ασφάλεια, Υδρογονάνθρακες, Ανατολική Μεσόγειος, Διεθνείς Σχέσεις, Οικονομική Συνεργασία.

JEL Κωδικοί: F50, F51, F52, Q28, Q47, Q48.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 9: *Ενεργειακά Θέματα και Πολιτικές***Υπόδειγμα βελτιστοποίησης για την αποτίμηση των Έργων Κοινού Ενδιαφέροντος σε υποδομές για την ενοποίηση της αγοράς φυσικού αερίου στην ΕΕ****Αθανάσιος Δαγούμας**

Εργαστήριο Ενεργειακής & Περιβαλλοντικής Πολιτικής, τμήμα Διεθνών & Ευρωπαϊκών Σπουδών, Σχολή Οικονομικών, Επιχειρηματικών και Διεθνών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Πειραιάς, 18532

dagoumas@unipi.gr

Περίληψη

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει αναγάγει την Ενεργειακή Ένωση, ως μία από τις βασικές προτεραιότητες της πολιτικής της. Αυτή αποσκοπεί να παράσχει ασφαλή, φιλική προς το περιβάλλον και φθηνή ενέργεια για τους ευρωπαίους πολίτες. Προς υλοποίηση των στόχων αυτών, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εργάζεται προς την κατεύθυνση της διαφοροποίησης πηγών και οδούσεων, καθώς και την εφαρμογή του μοντέλου στόχου για τις αγορές φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας. Οι αγορές αυτές, αν και είναι αγορές εμπορευμάτων ενός ελεύθερης ζώνης διακίνησης, δηλαδή την ΕΕ, είναι εξαρτημένες από την ύπαρξη δικτύων, το οποίο πρακτικά σημαίνει ότι απαιτείται η υλοποίηση σημαντικών έργων υποδομής. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει καταρτίσει έναν κατάλογο με 195 βασικά έργα ενεργειακών υποδομών γνωστά ως Έργα Κοινού Ενδιαφέροντος (ΕΚΕ). Ένα έργο για να χαρακτηριστεί ως ΕΚΕ, πρέπει να έχει σημαντικό αντίκτυπο στις αγορές ενέργειας, την τόνωση του ανταγωνισμού και την ολοκλήρωση της αγοράς σε τουλάχιστον δύο χώρες της ΕΕ, να ενισχύει της ενεργειακής ασφάλειας της ΕΕ, μέσω της διαφοροποίησης των πηγών και οδούσεων, καθώς και να συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων της ΕΕ για το κλίμα, επιταχύνοντας τη διεύθυνση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Τα ΕΚΕ έχουν πρόσβαση σε οικονομική στήριξη ύψους 5,35 δις. € από το ταμείο «Συνδέοντας την Ευρώπη» για την περίοδο 2014-2020. Η χρηματοδότηση επιδιώκει να επιταχύνει τα έργα και να προσελκύσει ιδιώτες επενδυτές. Το άρθρο αυτό παρουσιάζει ένα μοντέλο βελτιστοποίησης για την αξιολόγηση των Έργων Κοινού Ενδιαφέροντος για την αγορά φυσικού αερίου στην Ε.Ε., προσδιορίζοντας εάν υπάρχουν σημεία συμφόρησης μεταξύ των διαφόρων περιφερειακών αγορών της ΕΕ. Αποτελεί ένα χρήσιμο εργαλείο, παρέχοντας χρήσιμες πληροφορίες για τη βιωσιμότητα των υποδομών ζωτικής σημασίας στον τομέα φυσικού αερίου.

Λέξεις Κλειδιά: Φυσικό αέριο, βελτιστοποίηση, Ευρωπαϊκή Ένωση; Έργα Κοινού Ενδιαφέροντος; Αγορά ενέργειας; Ενεργειακή Ασφάλεια.

JEL Κωδικοί: O13, Q40, Q41, Q48, C61.

Δημοκρατία και Περιβάλλον: ξεδιπλώνοντας μια παράξενη ιστορία

Αθανάσιος Καμπάς

Τμήμα Αγροτικής οικονομίας & Ανάπτυξης, Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
tkampas@aua.gr

Περίληψη

Το εν λόγω άρθρο εξετάζει ένα μάλλον αμφιλεγόμενο θέμα στη σχετική βιβλιογραφία, το ζήτημα του αν τα δημοκρατικά καθεστώτα είναι καλύτερα εξοπλισμένα για την προστασία του περιβάλλοντος. Έχοντας κριτικά επανεξετάσει τα θεωρητικά επιχειρήματα, τόσο υπέρ όσο και κατά, και έχοντας συνοψίσει τις μέχρι τώρα εμπειρικές εφαρμογές, η εργασία αυτή προσφέρει μια νέα προσέγγιση. Αυτή περιλαμβάνει τη χρήση μη παραμετρικών συσχετίσεων για ολόκληρο το δείγμα των δεδομένων, καθώς και για διάφορα, προσεκτικά επιλεγμένα, επί μέρους δείγματα. Το κύριο αποτέλεσμα αυτής της εργασίας αφορά το ρόλο των παραληφθεισών μεταβλητών. Ειδικότερα, παρόλο που βρέθηκε να είναι στατιστικά σημαντική η συσχέτιση δημοκρατίας και περιβαλλοντικής προστασίας για το σύνολο του δείγματος, η εικόνα είναι ασαφής σε επιμέρους δείγματα δεδομένων τα οποία ελήφθησαν χρησιμοποιώντας κριτήρια όπως η ποιότητα των κανονιστικών ρυθμίσεων και η ανθρώπινη ανάπτυξη. Αντίθετα, όταν χρησιμοποιήθηκε το εισοδηματικό κριτήριο του ΟΟΣΑ για την κατασκευή των επιμέρους δειγμάτων, επιβεβαιώθηκε ο θετικός ρόλος της δημοκρατίας πάνω στην προστασία του περιβάλλοντος για τις πλούσιες χώρες, ενώ η κατάσταση είναι αμφιλεγόμενη για τις φτωχές χώρες.

Λέξεις Κλειδιά: Δείκτης δημοκρατίας, Δείκτης Περιβαλλοντικής Επίδοσης, μη παραμετρική συσχέτιση.

JEL Κωδικοί: Q50, D02.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 10: Περιβάλλον: Αντίληψη – Ηθική – Υποβάθμιση**Περιβάλλον: Η Διαχρονική Παρέμβαση του Ανθρώπου
και οι Συνεπακόλουθες Συνέπειες****Δημήτριος Π. Ματθόπουλος**

Πανεπιστήμιο Πατρών, Τμήμα Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων
Εργαστήριο Εφαρμοσμένης Βιολογίας, Σπουδαστήριο Περιβαλλοντικής Ηθικής,
Σεφέρη 2, Αγρίνιο

dmatthop@upatras.gr

Περίληψη

Από τους προϊστορικούς χρόνους η ανθρώπινη παρέμβαση στο περιβάλλον υπήρξε σημαντική. Κατά την περίοδο των ιστορικών χρόνων ουσιαστικά μιλάμε για την συνύπαρξη δομημένου και αγροτικού περιβάλλοντος επιπλέον του φυσικού. Μετά όμως από τη βιομηχανική επανάσταση η ανθρώπινη παρέμβαση επέφερε ανεπιθύμητες αλλοιώσεις στην όλη εμφάνιση του περιβάλλοντος. Από της εποχής αυτής και έπειτα μιλάμε και για το βιομηχανικό περιβάλλον. Η τεχνολογική ανάπτυξη είχε ως αποτέλεσμα την σοβαρή υποβάθμιση του περιβάλλοντος, γεγονός που αποτελεί παράγοντα για την συνεπακόλουθη υποβάθμιση της υγιεινής κατάστασης του συνόλου των οργανισμών, ανεξαρτήτως της προόδου στην αντιμετώπιση των διαφόρων ασθενειών. Η αντιμετώπιση του προβλήματος που έχει ενσκήψει είναι εφικτή μόνο εφόσον δεχτούμε να μεταβάλουμε τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε και αντιμετωπίζουμε το περιβάλλον μας. Η μεταβολή αυτή προϋποθέτει μια νέα φιλοσοφική θεώρηση στηριζόμενη σε αξίες και αρχές που ανέκαθεν υπήρχαν στην ανθρώπινη σκέψη, αλλά υποσκελίστηκαν από ιδιοτελείς επιλογές ορισμένων από τους καλούμενους διαμορφωτές στάσεων και αντιλήψεων.

Λέξεις Κλειδιά: Αντίληψη περιβάλλοντος, ανθρώπινη παρέμβαση, περιβαλλοντικές αλλοιώσεις, σχέσεις με υγεία, αρχές και αξίες.

JEL Κωδικοί: B15, I10, J17, L38, N50, O15, Q01, Q50, Q51.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 10: Περιβάλλον: Αντίληψη – Ηθική – Υποβάθμιση

**Η οικονομική, πολιτική και περιβαλλοντική ηθική στον
«Οικονομικόν» του Ξενοφώντος**

Μιχαήλ Κ. Μαντζανάς¹ & Παναγιώτης Ε. Ζηρίνης²

¹ *Ανωτάτη Εκκλησιαστική Ακαδημία Αθηνών, Τμήμα Π.Ι.Σ. – Π.Δ.Ε.Κ., Χρυσοαλλίδος
38 και Θεμιστοκλέους, 145 61 Νέα Κηφισιά*

² *Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Τμήμα Οργάνωσης και Διαχείρισης Αθλητισμού, Λ.
Ευσταθίου και Σταματικής Βαλιώτη & Πλαταιών, 231 00 Σπάρτη*

mic.mantzanas@gmail.com antipheresthai@gmail.com

Περίληψη

Ο Ξενοφών με τον «Οικονομικόν» του λόγο αποπειράται να επιτύχει στο πεδίο της οικονομικής, πολιτικής και περιβαλλοντικής ηθικής την «μόνη ελληνική αρμονία», την συμφωνία των λόγων με τις πράξεις κατά πλατωνική παραδοχή. Η φιλοσοφική του συλλογιστική, πλήρης πεποιθήσεων και διδαγμάτων από τον πολύ και μεγάλο διδάσκαλό του Σωκράτη, εστιάζεται στην δράση του ατόμου-πολίτου. Η προαγωγή στην αρετή του ανθρώπου της πόλεως, και επαγωγικά όλης της ζωής της πόλεως, κατορθώνεται με την αριστοποίηση της καλλιέργειας της γης και κυρίως με την αποδοχή της τέχνης και του τρόπου ζωής της γεωργίας ως την μητέρα και τροφό όλων των ψυχοπνευματικών, ηθικών και υλικών αγαθών που χρειάζεται κάθε άνθρωπος, κάθε οικογένεια και κάθε κοινωνικό σύνολο και σχηματισμός για να βελτιώνεται. Σε συνάφεια με αυτά τα διανοήματα αναλύεται το γιατί η πολιτεία οφείλει να σέβεται, να διοικεί και να αξιοποιεί την γη που της ανήκει ως η τελευταία να είναι κάποιος Θεός. Η εξισορροπημένη ιδιωτική οικονομία, συνακόλουθα η ευνομούμενη οικονομία της χώρας άρα και η κοινωνική ισορροπία, ευημερία και πρόοδος βασίζονται πρωτίστως στην εξορθολογισμένη γεωργική εκμετάλλευση και παραγωγή. Ο Ξενοφών κάλλιστα εδώ αυτοπαρουσιάζεται ως ο πατέρας της θεμελίωσης και του ορθολογισμού της οικονομικής αλλά και της γεωργικής επιστήμης – τέχνης, έννοιες και όροι οι οποίοι ταυτίζονται στον «Οικονομικόν» του. Η γεωργική τέχνη επίσης φαίνεται να γεννά ή εν γένει να έχει δεσμό προς την τέχνη του διοικείν ή άρχειν ανθρώπων. Η καλλιέργεια της μητέρας γης «ανακυκλώνει» οικολογικά τον ψυχοσωματικά υγιή και άξιο αγώνα, τον ικανό να εξυψώνει και τους ανθρώπους που αφιερώνονται σε αυτήν και την πολιτεία τους προς το εύδαιμον και το ελεύθερον

Λέξεις Κλειδιά: Ξενοφώντος Λόγοι, Ιστορία της οικονομικής σκέψευς, θεωρίας και μεθοδολογίας, Αγροτική οικονομική, Βιοηθική και Ηθική Περιβάλλοντος

JEL Κωδικοί: B000, Q100.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 10: Περιβάλλον: Αντίληψη – Ηθική – Υποβάθμιση**Περιβαλλοντική Υποβάθμιση και Ποιότητα Υγείας****Γεώργιος Αλεξίου & Αγγελική Καρασιώτου**

*Πανεπιστήμιο Πατρών, Τμήμα Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων
Εργαστήριο Εφαρμοσμένης Βιολογίας, Σπουδαστήριο Περιβαλλοντικής Ηθικής, Σεφέρη
2, Αργίριο 30100*

geo166@hotmail.com ageliki.kara@hotmail.com

Περίληψη

Η περιβαλλοντική υποβάθμιση (εδαφική, ατμοσφαιρική και υδάτινη) σχετίζεται τόσο άμεσα με την εξέλιξη της τεχνολογίας και της επιστήμης, οι οποίες επιδρούν δυσμενώς στο περιβάλλον, όσο και στην υγιεινή κατάσταση του συνόλου των ζωντανών οργανισμών. Η υποβάθμιση αυτή μπορεί να προέρχεται από αστικές, γεωργικές και βιομηχανικές δραστηριότητες, καθώς και από κάθε είδους καύση. Η αλληλεπίδραση μεταξύ περιβάλλοντος και ανθρώπινης υγείας είναι μια περίπλοκη διαδικασία με την υγεία να επηρεάζεται από γενετικούς και περιβαλλοντικούς παράγοντες, καθώς και από τις συνθήκες ζωής. Η ανθρώπινη υγεία επιβαρύνεται από την ποιότητα του νερού, την κλιματική αλλαγή, την καταστροφή της στιβάδας του στρατοσφαιρικού όζοντος και την υποβάθμιση του εδάφους. Στην εργασία αυτή, στηριζόμενοι σε εκτενή ανασκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας, καθώς και σε πειραματικά αποτελέσματα ερευνών του Εργαστηρίου Εφαρμοσμένης Βιολογίας του Πανεπιστημίου Πατρών, αναλύουμε και συζητάμε διεξοδικά τη σχέση περιβαλλοντικής αλλοίωσης και ποιότητα υγείας.

Λέξεις Κλειδιά: Περιβαλλοντική υποβάθμιση, ανθρώπινη υγεία, ρύπανση, επιπτώσεις ανθρώπινης δραστηριότητας

JEL Κωδικοί: I10, N50, N70, O10, O20, Q10, Q40, R40.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 11: Εξοικονόμηση Ενέργειας - Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας**Περιβαλλοντική, οικονομική και κοινωνική ανάλυση της λειτουργίας φωτοβολταϊκού (φ/β) σταθμού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας ισχύος 97 kWp την τελευταία τριετία στην Ελλάδα**

Κωνσταντίνος Γκαράκης & Πέτρος Αξαόπουλος
*ΤΕΙ Αθήνας, Σχολή Τεχνολογικών Εφαρμογών,
Τμήμα Μηχανικών Ενεργειακής Τεχνολογίας – Εργαστήριο ΑΠΕ*
Αγ. Σπυρίδωνος 17, 12210 Αιγάλεω
ape@teiath.gr pax@teiath.gr

Περίληψη

Η εργασία αφορά την αξιολόγηση μιας μικρής μονάδας ηλεκτροπαραγωγής με τη χρήση ηλιακής ενέργειας η οποία εκκίνησε την λειτουργία της τον Νοέμβριο του 2012. Πρόκειται για ένα φωτοβολταϊκό (φ/β) σταθμό παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στο έδαφος, ισχύος 97 kWp στη Ροδόπη. Η εργασία είναι μια περιπτώσιολογική μελέτη η οποία είναι αντιπροσωπευτική για μικρού και μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις που επένδυσαν σε φ/β σταθμούς ισχύος ως 100 kWp (36,3 % της συνολικής εγκατεστημένης ισχύος στην Ελλάδα, περί τα 946 MW). Αποτυπώνεται το ενεργειακό, περιβαλλοντικό, οικονομικό και κοινωνικό αποτύπωμα αυτής της δραστηριότητας μέσα από το σχεδιασμό, την υλοποίηση αλλά και την λειτουργία & συντήρηση για διάρκεια τριών ετών. Οι στόχοι της εργασίας είναι να παρουσιαστούν οι πρακτικές που εφαρμόστηκαν και εφαρμόζονται για το προαναφερθέν έργο αλλά και η εμπειρία που αποκτήθηκε από το συνολικό εγχείρημα με όρους οικονομικούς και περιβαλλοντικούς. Στην εργασία αυτή δίνονται ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία για την λειτουργία αυτής της μονάδας ηλεκτροπαραγωγής (από την αρχή υλοποίησης του έργου ως το χρονικό διάστημα λειτουργίας του, των τριών ετών) σε ένα δυσμενές οικονομικό περιβάλλον με συχνές νομοθετικές και ρυθμιστικές αλλαγές. Η πράσινη διεσπαρμένη ηλεκτροπαραγωγή συμβάλλει θετικά στην αειφόρο ανάπτυξη και στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλά παράλληλα καταφέρνει να είναι βιώσιμη, οικονομικά αποδοτική αλλά και με θετική περιβαλλοντική διάσταση στη κοινωνία.

Λέξεις Κλειδιά: Πράσινη ενέργεια, φωτοβολταϊκός σταθμός, ηλεκτροπαραγωγή, περιφερειακή ανάπτυξη.

JEL Κωδικοί: Q42, O44, O13, Q54.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 11: Εξοικονόμηση Ενέργειας - Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας**Οι Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας ως μοχλός ανάπτυξης της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου**

Βασιλική Δεληθέου & Ευανθία Μιχαλάκη
Τμήμα Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης,
Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών
vdelith@hua.gr michalakiervanthia@gmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι κλιματικές αλλαγές έχουν επηρεάσει ιδιαίτερα την ποιότητα του περιβάλλοντος και κατά συνέπεια και τη ζωή των κατοίκων. Οι αλλαγές αυτές δεν εντοπίζονται μόνο στις περιοχές που προκαλούν το πρόβλημα, αλλά διαχέονται και στο γενικότερο περιβάλλον. Παρόλο που η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου δε διαθέτει παραγωγικές δραστηριότητες και δράσεις, που να προκαλούν ιδιαίτερη μόλυνση, επηρεάζεται εξωγενώς. Στο Νότιο Αιγαίο δημιουργείται επιτακτική πλέον η ανάγκη εκμετάλλευσης του συγκριτικού πλεονεκτήματος της συγκεκριμένης περιοχής στην παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες (κυρίως) πηγές ενέργειας. Για το λόγο αυτό, η περιφερειακή αναπτυξιακή πολιτική έχει θέσει ως προτεραιότητα την αειφόρο ανάπτυξη στην Περιφέρεια του Νοτίου Αιγαίου και την ορθολογική διαχείριση των πόρων της. Η πολιτική, που τώρα εφαρμόζεται στην Περιφέρεια πρέπει να αλλάξει ριζικά μορφή και αντί να επικεντρώνεται στην προώθηση της ανάπτυξης σε ορισμένες μόνο περιοχές της, να διαχέει σε κάποιο βαθμό την ανάπτυξη αυτή ομοιόμορφα σε ολόκληρη την εμβέλειά της με σκοπό την ανάπτυξη των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της σε ολόκληρη την επικράτειά της, έτσι ώστε να μην επιβαρύνει δυσανάλογα το περιβάλλον ορισμένων νησιών λόγω της υπερβολικής ανάπτυξης συγκεκριμένων δραστηριοτήτων σε αυτά.

Λέξεις Κλειδιά: Νότιο Αιγαίο, Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, Κλιματική Αλλαγή

JEL Κωδικοί: Q20, O20.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 11: Εξοικονόμηση Ενέργειας - Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας**Η λειτουργία των εγγυήσεων προέλευσης (ΕΠ)
από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στην απελευθερωμένη
Ελληνική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας****Κωνσταντίνος Γκαράκης & Αθανάσιος Δαγούμας***Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών στην Ενέργεια: Στρατηγική, Δίκαιο & Οικονομία
Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών,**Σχολή Οικονομικών, Επιχειρηματικών και Διεθνών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Πειραιώς
Γρ. Λαμπράκη 126, 18532, Πειραιάς*kgarakis@otenet.gr, dagoumas@unipi.gr**Περίληψη**

Η απελευθέρωση της αγοράς ενέργειας, σημαίνει για τον καταναλωτή ότι θα μπορούσε να επιλέξει τον πάροχο ηλεκτρικής ενέργειας, έχοντας επιλογές στο κόστος τιμολόγησης της προσφερόμενης ενέργειας, να συγκρίνει τις υπηρεσίες του παρόχου, και να επιλέξει την πηγή ή / και το μείγμα της ηλεκτρικής ενέργειας θα καταναλώσει. Η απελευθέρωση αυτή, οδηγεί τις εταιρείες του ενεργειακού εφοδιασμού ηλεκτρικής ενέργειας σε ένα υγιή ανταγωνισμό, για να προσφέρουν ένα όσο το δυνατόν πιο «πράσινο» ενεργειακό μείγμα ηλεκτρικής ενέργειας για να προσελκύσουν νέους περιβαλλοντικά ευαισθητοποιημένους καταναλωτές και βιομηχανίες, προσφέροντας τιμολόγια (ταρίφες) που συνάδουν με υψηλή ποιότητα προσφερομένων υπηρεσιών, την προστασία του περιβάλλοντος και τη βιωσιμότητα. Θα πρέπει να αναφερθεί ότι, σύμφωνα με την χρησιμοποιούμενη πηγή ενέργειας υπάρχουν διάφορες μορφές Εγγυήσεων Προέλευσης (ΕΠ). Το πιο δημοφιλές και εμπορικά διαπραγματεύσιμο πιστοποιητικό ενέργειας είναι η Εγγύηση Προέλευσης από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ). Οι εγγυήσεις προέλευσης από ΑΠΕ διαπραγματεύονται και συναλλάσσονται σε διεθνή χρηματιστήρια ενέργειας και στις δευτερογενείς αγορές, έτσι ώστε οι πάροχοι και οι προμηθευτές ενέργειας να τις χρησιμοποιούν ως αποδεικτικά στοιχεία για τους πελάτες τους σχετικά με την προέλευση και την ποιότητα της παρεχόμενης ηλεκτρικής ενέργειας. Επίσης, μεγάλες βιομηχανίες και εμπορικές εταιρείες τις αγοράζουν με σκοπό να πιστοποιήσουν την χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για την παραγωγή των προϊόντων τους και να δηλώσουν έτσι, την ενεργό συμμετοχή τους στην αειφορία και την προστασία του περιβάλλοντος του πλανήτη. Η εργασία αυτή παρουσιάζει το συνολικό λειτουργικό πλαίσιο του ΕΠ από ΑΠΕ στην απελευθερωμένη Ελληνική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας δίνοντας πληροφορίες σχετικά με την τρέχουσα κατάσταση, τη νομοθεσία και το οικονομικό τους αποτύπωμα. Επιπλέον, παρουσιάζεται μια μελέτη περίπτωσης της χρήσης ΕΠ και τέλος, η ερευνητική ομάδα παρέχει προτάσεις μέσα από την ευρωπαϊκή εμπειρία και την υπό διαμόρφωση ελληνική νομοθεσία για τη μελλοντική λειτουργία της αγοράς των ΕΠ στην Ελλάδα.

Λέξεις κλειδιά: Εγγυήσεις προέλευσης, αγορά ηλεκτρισμού, εναλλακτικές μορφές ενέργειας.

JEL Κωδικοί: Q4, Q42, Q57.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 11: Εξοικονόμηση Ενέργειας - Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας**«Ο παράξενος θάνατος του τομέα των ΑΠΕ στην Ελλάδα»: Μια ανάλυση λόγου της ανάπτυξης των ΑΠΕ στην Ελλάδα 2006-2016**

Γεώργιος Μαρούλης¹ & Δημήτριος Κυριάκου²

¹Τμήμα Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης,
Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών

² Τμήμα Οικονομικής Επιστήμης,
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
georgios_maroulis@eesd.gr dkyriakou@econ.auth.gr

Περίληψη

Η παρούσα εργασία στοχεύει στην ανάλυση της ανάπτυξης του τομέα των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας, με τη βοήθεια της ανάλυσης λόγου και πιο συγκεκριμένα της Κριτικής Ανάλυσης Λόγου (CDA). Ο τομέας των ΑΠΕ στην Ελλάδα χαρακτηρίζεται από μια περίοδο με μέτρια ανάπτυξη κατά τη διάρκεια των ετών 2006-2009, αφού το 2006 εγκρίθηκε το πρώτο σύστημα ολοκληρωμένης υποστήριξης για τις ΑΠΕ. Κατά τη διάρκεια των ετών 2009-2012, οι ΑΠΕ γνώρισαν μια περίοδο άνθισης, η οποία αποδίδεται στην τροποποίηση της υφιστάμενης νομοθεσίας. Τα επόμενα δύο χρόνια (2012-2014) χαρακτηρίστηκαν ως «περίοδος αβεβαιότητας», αφού η ανάπτυξη του τομέα των ΑΠΕ έχει δημιουργήσει προβλήματα στη βιωσιμότητα του βασικού μηχανισμού χρηματοδοτικής στήριξης. Τέλος, τα επόμενα δύο χρόνια μπορεί να θεωρηθούν ως η περίοδος όπου ο τομέας των ΑΠΕ προσαρμόζεται στη νέα κατάσταση. Με τη χρήση του CDA, το άρθρο θα επικεντρωθεί στην αλληλεπίδραση των διαφόρων βασικών δρώντων μερών και των ελίτ, ως προς τον τρόπο που εξέφρασαν τις απόψεις, έτσι ώστε να επηρεάσουν την ελληνική πολιτική για τις ΑΠΕ. Κυβερνητικά προγράμματα, άρθρα και μελέτες που δημοσιεύτηκαν όλα αυτά τα χρόνια θα αναλυθούν. Στόχος της ανάλυσης είναι να δείξει ότι η πολιτική για τις ΑΠΕ γενικά ακολούθησε μια στάση που ακολούθησε την ανάπτυξη του τομέα των ΑΠΕ κατά την πρώτη φάση (2006-2014), ενώ κατά τα τελευταία δύο χρόνια υπάρχει μια μετάβαση προς μια πιο "προληπτική" προσέγγιση.

Λέξεις Κλειδιά: Πολιτική ΑΠΕ, Κριτική Ανάλυση Λόγου, Ελλάδα, Ενέργεια, Ευρωπαϊκή Ένωση.

JEL Κωδικοί: Q42, Q48, Q58.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 12: Γενικά Θέματα Οικονομικής Περιβάλλοντος

Η Τριγωνική Κατανομή σε Προβλήματα Περιβάλλοντος

Χρήστος Κίτσος

Τμήμα Μηχανικών Πληροφορικής, Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Αθήνας
xkitsos@teiath.gr

Περίληψη

Είναι αντιληπτό ότι «γύρω» από μια πηγή εκπομπής ρύπων, δημιουργείτε μια «περιοχή» μόλυνσης. Τόσο τό «γύρω», όσο και η έννοια της «περιοχής» χρήζουν μελέτης, αφού αφενός τα υπάρχοντα εμπόδια και η διεύθυνση του ανέμου δεν καθυστερούν την «περιοχή» σφαιρική – ούτε λογιζόμενη για ρύπους είτε για επιβολή φόρων [2]. Συνήθως επιδιώκεται ο προσδιορισμός του άριστου επιπέδου ρύπανσης, [1], και οι συνθήκες εκείνες που βοηθούν στην εξαγωγή της περιοχής ωφέλειας. Αν θεωρηθεί μια κάθετη τομή, της υπό διαμόρφωση αυτής περιοχής, μπορεί να ενταχθεί σε στατιστική μελέτη, αν θεωρηθούν τρία σημεία (i) η πηγή των ρύπων (που είναι η συνηθέστερη εκπομπή), (ii) το μέγιστο και (iii) το ελάχιστο αυτών. Έτσι διαμορφώνεται ένα τρίγωνο, το οποίο θα πρέπει να υπακούει στους νόμους της Τριγωνικής Κατανομής (TK) και ως είναι αντιληπτό, σπάνια θα μπορεί να είναι ισοσκελές τρίγωνο. Στην παρούσα εργασία αναπτύσσεται η TK, πχ [3], αναφέρονται και συζητούνται βασικά χαρακτηριστικά, ώστε ο χρήστης των Οικονομικών Περιβάλλοντος να μπορέσει να τα αξιοποιήσει κατάλληλα.

Λέξεις Κλειδιά: Επικρατούσα τιμή, κατανομή, αθροιστική συνάρτηση.

JEL Κωδικοί: C46, C18, C20.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 12: Γενικά Θέματα Οικονομικής Περιβάλλοντος**Η ενέργεια και οι εκπομπές CO₂, ως προσδιοριστικοί παράγοντες της αποδοτικότητας των χωρών με διαφορετικό επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης****Χριστίνα Μπαμπάτσου¹ & Γεώργιος Χάλκος²**¹ Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού Α.Ε.² Εργαστήριο Επιχειρησιακών Ερευνών,

Τμήμα Οικονομικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

c.bampatsou@gmail.com halkos@econ.uth.gr**Περίληψη**

Στη παρούσα μελέτη χρησιμοποιείται η μέθοδος της Περιβάλλουσας Ανάλυσης δεδομένων (DEA) για τη περίοδο 1980-2012 και για 32 συνολικά χώρες όπως αυτές κατηγοριοποιούνται βάσει του επιπέδου οικονομικής τους ανάπτυξης (Developing, BRICS, Developed, G7). Μέσω της DEA εξάγονται οι δείκτες αποδοτικότητας για σταθερές (CRS) και μεταβλητές (VRS) αποδόσεις κλίμακας καθώς και ο δείκτης Malmquist με τα συστατικά του στοιχεία (TFPCH, TECHCH, EFFCH, PECH, SECH). Επιπλέον μέσω της προσέγγισης “order-α” προσδιορίζονται τα σύνορα μερικής αποδοτικότητας. Το υπόδειγμα που εφαρμόζεται είναι ανάλυσης εκροών με εισροές το κεφάλαιο και την εργασία και εκροή το ΑΕΠ. Στη συνέχεια ενσωματώνονται στο υπόδειγμα η μεταβλητή της ενέργειας ως επιπλέον εισροή και οι εκπομπές CO₂ ως ανεπιθύμητη εκροή. Μέσω σύγκρισης των δεικτών αποδοτικότητας που προκύπτουν πριν και μετά την ενσωμάτωση των μεταβλητών της ενέργειας και των εκπομπών CO₂, καταγράφονται οι διαφοροποιήσεις που υφίστανται ανά κατηγορία χωρών ως ενδείξεις βιώσιμης ανάπτυξης.

Λέξεις Κλειδιά: Περιβάλλουσα Ανάλυση Δεδομένων, Δείκτης Malmquist, Προσέγγιση order-α, Ενέργεια, Εκπομπές CO₂.

JEL Κωδικοί: O11, O57, Q01, Q43, R15.

Μια Ανάλυση Παραγόντων Διαρθρωτικών Μεταβολών των Όρων Εμπορίου ως προς Ρύπανση

Χρήστος Θ. Παπαδάς¹ & Νικόλαος Βλάσσης²

¹ Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Αγροτικής Οικονομίας και Ανάπτυξης, Ιερά Οδός 75, Αθήνα 118 55, Ελλάδα

² University of Aberdeen, Business School, Department of Economics, Edward Wright Building s69, Dunbar Street, Aberdeen AB24 3QY, Scotland, UK

cpap@aua.gr

nvlassis@abdn.ac.uk

Περίληψη

Ο Δείκτης Όρων Εμπορίου ως προς Ρύπανση που προτάθηκε από τον Antweiler και ορίζεται ως ο λόγος της παραγόμενης ρύπανσης ανά μονάδα εξαγωγών προς την παραγόμενη ρύπανση ανά μονάδα εισαγωγών, είναι ένα μέτρο των περιβαλλοντικών ωφελειών ή βλαβών που υφίσταται μια χώρα από το διεθνές της εμπόριο. Οι τιμές του δείκτη και οι διαχρονικές μεταβολές τους μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την διερεύνηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων εμπορικών πολιτικών και θεσμικών πλαισίων εμπορίου. Προβάλλουμε την άποψη ότι οι μετρήσεις του δείκτη χρησιμοποιώντας χρηματικές αξίες στρεβλώνουν την ακριβή μέτρηση των ρύπων που αντιστοιχούν στις εισαγωγές και εξαγωγές και μπορεί να οδηγήσουν σε επισφαλή συμπεράσματα. Προτείνουμε επίσης μια μέθοδο ανάλυσης των παραγόντων διαρθρωτικών μεταβολών του δείκτη και του ρόλου τους, που αντιμετωπίζει αυτό το ζήτημα. Η μέθοδος μετρά τον ρόλο της επίδρασης μεταβολών των τιμών στα εμπορευόμενα αγαθά, των μεταβολών στη πραγματική ποσότητα και διάρθρωση του όγκου διεθνούς εμπορίου της χώρας, και στην μεταβολή της τεχνολογίας παραγωγής. Μια μελέτη περίπτωσης πραγματοποιείται υπολογίζοντας και χρησιμοποιώντας μεταβολές του δείκτη για την Ολλανδία και την περίοδο 2007-2010, λαμβάνοντας υπόψη την παραγωγή των αερίων του φαινομένου του θερμοκηπίου σε CO₂ ισοδύναμα που αντιστοιχούν στις εισαγωγές και εξαγωγές της οικονομίας.

Λέξεις Κλειδιά: Ρύπανση σε όρους εμπορίου, ανάλυση διαρθρωτικής διάσπασης.

JEL Κωδικοί: Q50, Q56, Q55.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 12: Γενικά Θέματα Οικονομικής Περιβάλλοντος**Βιώσιμη γεωργική παραγωγή και τοπική ανάπτυξη**

Βασιλική Δεληθέου & Σταυρούλα Γεωργακοπούλου
Τμήμα Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης
Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών
vdelith@hua.gr roulageo2009@hotmail.com

Περίληψη

Η Ευρώπη είναι ένας από τους σημαντικότερους παραγωγούς γεωργικών προϊόντων παγκοσμίως. Το 2014, η φυτική παραγωγή της ήταν το 52% της συνολικής γεωργικής παραγωγής. Οι χώρες, που σημείωσαν υψηλή παραγωγή φυτικών προϊόντων ήταν η Ρουμανία με ποσοστό 73% και η Ελλάδα με 69%, την ίδια χρονιά. Στην Ελλάδα ο αγροτικός τομέας είναι από τους λίγους τομείς που παρέμεινε σχετικά σταθερός στα χρόνια της οικονομικής κρίσης. Η υψηλή αγροτική παραγωγή της οφείλεται στις μεγάλες εκτάσεις γεωργικής γης, στα υψηλής ποιότητας εδάφη και στο ευνοϊκό κλίμα. Τα τελευταία χρόνια οι αγρότες στράφηκαν προς τα επιδοτούμενα προϊόντα εγκαταλείποντας ακόμα και τις παραδοσιακές ελληνικές καλλιέργειες, όπως τα όσπρια, το σουσάμι, οι ξηροί καρποί, τα λεμόνια, οι πατάτες και οι ντομάτες. Σήμερα τα γεωργικά προϊόντα, που παράγονται σε μεγαλύτερη ποσότητα στην Ελλάδα, είναι το σιτάρι, το βαμβάκι, τα πορτοκάλια, ο μούστος και το ελαιόλαδο. Στο παρόν άρθρο θα παρουσιαστεί ακόμα η γεωργική παραγωγή (ως μελέτη περίπτωσης) στην περιοχή του Δήμου της Λειβαδιάς. Τέλος, θα εντοπιστούν τα σχετικά προβλήματα και θα γίνει προσπάθεια εξαγωγής συμπερασμάτων με σκοπό την βελτίωση και τη βιωσιμότητα της γεωργικής παραγωγής στην αναφερθείσα περιοχή, προς όφελος όχι μόνον την αύξηση και ανάπτυξη του σχετικού τομέα, αλλά και την τοπική ανάπτυξη γενικότερα.

Λέξεις κλειδιά: Γεωργική παραγωγή, βιωσιμότητα γεωργικής παραγωγής, τοπική ανάπτυξη

JEL Κωδικοί: Q01.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 13: Βιώσιμος Τουρισμός και Πληροφορική στο Περιβάλλον**Οι δείκτες Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών στην Ελλάδα για την αξιολόγηση της ετοιμότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης για σύγχρονη περιβαλλοντική πολιτική****Χριστιάνα Κολιούσκα & Ζαχαρούλα Ανδρεοπούλου***Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης**Γεωπονίας, Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος*ckolious@for.auth.grrandreop@for.auth.gr**Περίληψη**

Ο όρος των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνίας (ΤΠΕ) καλύπτει ένα ευρύ φάσμα υπηρεσιών, εφαρμογών, τεχνολογιών, εξοπλισμού και λογισμικών, αναγκαία για τη χρήση των εν λόγω τεχνολογιών και επιφέρουν σταδιακά επανάσταση στις κοινωνικές, πολιτιστικές και οικονομικές δομές, δημιουργώντας νέες συμπεριφορές ως προς τις πληροφορίες, τη γνώση, την επαγγελματική δραστηριότητα, κ.λπ.. Η αξιοποίηση των ΤΠΕ αποτελεί κομβικό σημείο για την προστασία του περιβάλλοντος μέσω των περιβαλλοντικών πολιτικών/στρατηγικών και στη βιώσιμη ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για την καλύτερη απεικόνιση της παγκόσμιας κατάστασης των ΤΠΕ, χρησιμοποιούνται οι δείκτες ΤΠΕ, οι οποίοι υπολογίζονται και παρουσιάζονται σε ετήσια έκθεση για κάθε χώρα. Τα τελευταία χρόνια, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει εγκρίνει περισσότερες από 200 νομοθετικές πράξεις για την πρόληψη της υποβάθμισης του φυσικού περιβάλλοντος με την προώθηση της βιώσιμης οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης των αναπτυσσόμενων χωρών. Στις περιβαλλοντικές πολιτικές περιλαμβάνονται οι περιβαλλοντικές οδηγίες και οι περιβαλλοντικοί κανονισμοί και οι περιβαλλοντικές αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίες αναφέρονται σε τομείς, όπως η γεωργία, η ενέργεια, οι μεταφορές, η αλιεία, η περιφερειακή ανάπτυξη, η έρευνα και η καινοτομία. Στόχος της εργασίας είναι η παρουσίαση των δεικτών ΤΠΕ για την Ελλάδα: της ευρυζωνικής διείσδυσης και της ψηφιακής ετοιμότητας με σκοπό την αξιοποίησή τους στην εκτίμηση της εφαρμογής της σύγχρονης Ευρωπαϊκής περιβαλλοντικής πολιτικής υιοθετώντας νέες ΤΠΕ.

Λέξεις Κλειδιά: Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών, δείκτες ΤΠΕ, Ευρωπαϊκή Ένωση, περιβαλλοντική πολιτική

JEL Κωδικοί: Q01, Q18, Q55, Q56, O3.

Βιώσιμος τουρισμός στην Ελλάδα: Προβλήματα για τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη

Δημήτριος Μπελιάς, Ευθστάθιος Βελισσαρίου, Δημήτριος Κυριάκου, Αθανάσιος Κουστέλιος, Λάμπρος Σδρόλιας & Χρήστος Μαντάς

*Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, ΤΕΙ Θεσσαλίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης,
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, ΤΕΙ Θεσσαλίας, University of Leicester*

dbelias@pe.uth.gr, belissar@teilar.gr, dimk21@gmail.com, akoustel@uth.gr,
lsdrolias@teilar.gr, chris.mantas@gmail.com

Περίληψη

Είναι κοινά αποδεκτό το γεγονός ότι ο τουρισμός αποτελεί την ραχοκοκαλιά της οικονομικής ανάπτυξης της Ελλάδος. Ως μορφή οικονομικής δραστηριότητας, ο τουρισμός υπάγεται στις υπηρεσίες, πράγμα που σημαίνει ότι δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στις υποδομές που υπάρχουν και στην ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών. Στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια έχει επιχειρηθεί μια προσπάθεια αναβάθμισης του τουριστικού προϊόντος μέσω της αναβάθμισης των προσφερόμενων υπηρεσιών του αλλά και στροφής από το μοντέλο του μαζικού τουρισμού που επικράτησε τις προηγούμενες δεκαετίες, προς το μοντέλο του αειφόρου τουρισμού. Ο λόγος που οδηγεί στην στροφή αυτή έχει να κάνει τόσο με τις διεθνείς τάσεις στον τουρισμό, όσο και με το γεγονός ότι η Ελλάδα προσφέρει ένα μοναδικό «παζλ» τουριστικών πόρων που δεν περιορίζονται μόνο στο 3S (Sun, sand, sea) του μαζικού τουρισμού αλλά μπορεί να προσφέρει μοναδικές εμπειρίες τόσο στον θερινό όσο και χειμερινό τουρισμό. Η παρούσα μελέτη επικεντρώθηκε σε ζητήματα που σχετίζονται με την αειφόρο τουριστική ανάπτυξη. Από την έρευνα προκύπτει ότι υπάρχει σημαντικό ζήτημα ως προς το γεγονός ότι υπάρχει χώρος για περισσότερη έρευνα σε σχέση με τα προβλήματα που μπορεί να έχει η αειφόρος τουριστική ανάπτυξη. Για παράδειγμα, υπάρχει το ζήτημα ότι υπάρχουν πολλά πλάνα και μελέτες αλλά δεν υπάρχει η υλοποίησή τους. Επίσης, υπάρχει το ζήτημα του ότι πολλοί επιχειρηματίες δεν τηρούν τις προδιαγραφές που έχουν τεθεί ώστε να η επένδυσή τους να αναφέρεται ότι υπάγεται στην αειφόρο ανάπτυξη.

Λέξεις Κλειδιά: Αειφόρος ανάπτυξη, προβλήματα, Ελλάδα, Τουριστική ανάπτυξη.

JEL Κωδικοί: Z32, Z33, Z38, O21.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 13: Βιώσιμος Τουρισμός και Πληροφορική στο Περιβάλλον**Πρόβλεψη συγκέντρωσης ρύπων σε τουριστικές υποδομές περιοχών
ιδιαίτερου αισθητικού κάλλους, με χρήση πολλαπλής γραμμικής
παλινδρόμησης και κάτω από διαφορετικές μετεωρολογικές και
φυσικές συνθήκες****Δημήτριος Αποστόλου¹ & Στέφανος Καραγιάννης²**¹ Τμήμα Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης, Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδας² Τμήμα Οικονομικής Περιφερειακής Ανάπτυξης Πάντειο Πανεπιστήμιοdimapo73@yahoo.comstkaragianis@yahoo.gr**ΠΕΡΙΛΗΨΗ**

Η εργασία επιχειρεί τη χαρτογράφηση της αλληλεξάρτησης του φαινομένου της τουριστικής ανάπτυξης με τις περιβαλλοντικές συνθήκες. Θέτει ερωτήματα που αφορούν στην τουριστική ανάπτυξη και τις διαφαινόμενες ανεπιθύμητες περιβαλλοντικές συνέπειες. Καταγράφει το θεματικό προσανατολισμό και μέσω της ενσωμάτωσής του, δημιουργεί ένα μοντέλο πρόβλεψης πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης κάτω από διαφορετικές μετεωρολογικές και φυσικές συνθήκες, προσδιορίζοντας τους ενδεχόμενους ρύπους από τις τουριστικές δραστηριότητες χρησιμοποιώντας τα δεδομένα καταγραφής, στην υπό διερεύνηση περιοχή. Κατ' επέκταση μπορεί ν' αποτελέσει, μια βάση για τη δημιουργία δεικτών στον προσδιορισμό της τουριστικής ανάπτυξης (μιας περιοχής υποδοχής τουριστικού ρεύματος) με γνώμονα την προστασία του περιβάλλοντος.

Λέξεις κλειδιά: Τουριστική ανάπτυξη, προστασία περιβάλλοντος,
πολλαπλή γραμμική παλινδρόμηση

Κωδικοί JEL: Z32, C53

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 13: Βιώσιμος Τουρισμός και Πληροφορική στο Περιβάλλον**Το Λογιστικό Πληροφοριακό Σύστημα του Τουρισμού. Δορυφόρος Λογαριασμός Τουρισμού (ΔΛΤ) και Σύστημα Εθνικών Λογαριασμών (ΣΕΛ)****Μιχαήλ Διακομιχάλης¹ & Κωνσταντίνος Γιαννόπουλος²**¹ *Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής**Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα (Τ.Ε.Ι.) Ηπείρου, 48100, Πρέβεζα*² *Εργαστήριο Ερευνών & Δορυφόρων Λογαριασμών Τουρισμού**Πανεπιστήμιο Πατρών (LaReTSA),**Ρίο, 26500, Πάτρα*diakom@teiep.grkgiannop@upatras.gr**Περίληψη**

Από το 1939, το ζήτημα της στατιστικής μέτρησης του εθνικού εισοδήματος άρχισε να συζητείται επίσημα σε διεθνές επίπεδο και το 1947 εκδόθηκαν από τον ΟΗΕ οι πρώτες διεθνείς συστάσεις για τους Εθνικούς Λογαριασμούς. Το συνεχώς εξελισσόμενο οικονομικό περιβάλλον απαιτούσε την εξέλιξη της έρευνας για την αντιμετώπιση της εννοιολογικής, μεθοδολογικής και πρακτικής κάλυψης των εθνικών οικονομικών στατιστικών αναγκών. Σήμερα, όλες (σχεδόν) οι χώρες ακολουθούν το ίδιο διεθνές πρότυπο Συστήματος Εθνικών Λογαριασμών (ΣΕΛ). Παράλληλα, διεθνείς συζητήσεις πραγματοποιούνταν για τον προσδιορισμό του τουρισμού ως οικονομική δραστηριότητα. Αναγνωρίστηκε και έγινε διεθνώς αποδεκτό ότι, οι οικονομικές επιπτώσεις του τουρισμού σε μία εθνική οικονομία δεν μπορούν να προσδιοριστούν εννοιολογικά με βάσει άλλα στατιστικά πλαίσια διαφορετικά από τα ήδη διεθνώς ανεπτυγμένα και αποδεκτά, με κύριο το ΣΕΛ. Συνεπώς, οι Τουριστικές Στατιστικές πρέπει να ομογενοποιηθούν σε ένα εννοιολογικό και μεθοδολογικό πλαίσιο που θα ακολουθεί τις αρχές του ΣΕΛ, στο οποίο όμως θα υπάρχει η δυνατότητα περεταίρω ευελιξίας ώστε να αντιμετωπίζονται ορθολογικά οι ανάγκες του τουρισμού ως οικονομικό πεδίο. Το πλαίσιο αυτό καλείται Δορυφόρος Λογαριασμός Τουρισμού (ΔΛΤ) και αποτελεί το λογιστικό πληροφοριακό σύστημα για τον τουρισμό. Ο ΔΛΤ ενσωματώνεται στο γενικό πληροφοριακό σύστημα των εθνικών λογαριασμών (ΣΕΛ). Οι σχέσεις και διαφορές αυτών των δύο πληροφοριακών συστημάτων, συνιστούν το αντικείμενο έρευνας του παρόντος άρθρου.

Λέξεις κλειδιά: Σύστημα Εθνικών Λογαριασμών, Δορυφόρος Λογαριασμός Τουρισμού, Οικονομικές Επιδράσεις Τουρισμού.

JEL Κωδικοί: E290, L830, O100, R150.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 14: Βιώσιμος Τουρισμός**Περιβαλλοντική συγκριτική προτυποποίηση:
Μια πρόκληση του ανταγωνισμού και ένας παράγοντας επιτυχίας για
ανάδειξη τουριστικών προορισμών****Γιώργος Οικονόμου, Στεριανή Ματσιώρη & Χρήστος Νεοφύτου***Τμήμα Γεωπονίας Ιχθυολογίας και Υδάτινου Περιβάλλοντος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας,**Οδός Φυτόκου, Νέα Ιωνία, Περιφερειακή Ενότητα Μαγνησίας, Θεσσαλία*oikongeorge@gmail.comsteriani@uth.grchneofit@uth.gr**Περίληψη**

Το φυσικό περιβάλλον αποτελεί ένα κρίσιμο και ευαίσθητο σύστημα το οποίο υφίσταται τις συνέπειες των ανθρώπινων δραστηριοτήτων. Οι επιχειρηματικοί οργανισμοί συνεχώς επιζητούν την αποκόμιση οικονομικών ωφελειών και την εγκαθίδρυσή τους σε πλεονεκτική θέση στη σχετική αγορά εργασίας. Η τουριστική βιομηχανία χρησιμοποιεί σε μεγάλο βαθμό τους φυσικούς πόρους για την ανάπτυξη σχεδίων και την υλοποίηση τουριστικών πολιτικών. Παγκοσμίως, το επίπεδο της περιβαλλοντικής ποιότητας χειροτερεύει, δεδομένου, ότι οι περισσότεροι οργανισμοί δεν τηρούν τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης. Κατά συνέπεια, ο έντονος ανταγωνισμός οδηγεί σε μη συνετή κατανάλωση των φυσικών πόρων και στην περιβαλλοντική υποβάθμιση. Η παρούσα εργασία στοχεύει στην ανάπτυξη μιας θεωρητικής προσέγγισης για τη διενέργεια μιας αποτελεσματικής προτυποποίησης στην τουριστική βιομηχανία, ενώ παράλληλα, επιχειρεί να παράσχει ένα εννοιολογικό πλαίσιο με το οποίο μπορεί να επιτευχθεί μια υψηλή περιβαλλοντική ποιότητα και απόδοση. Επίσης, αποσαφηνίζει κομβικούς δείκτες για την επίτευξη των εταιρικών περιβαλλοντικών στόχων ενώ προτείνει δράσεις για την βελτίωση της εταιρικής περιβαλλοντικής απόδοσης μέσα σε ευμετάβλητες συνθήκες αγοράς και έντονου ανταγωνισμού.

Λέξεις Κλειδιά: Περιβάλλον, Βιώσιμη ανάπτυξη**JEL Κωδικοί:** Q56, Q01.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 14: Βιώσιμος Τουρισμός**Σύστημα Διαχείρισης Απόδοσης της Βιωσιμότητας
των Τουριστικών Επιχειρήσεων****Ιωάννα Γιαννούκου¹ & Χριστίνα Μπενέκη²**¹ Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων, Τ.Ε.Ι. Δυτικής Ελλάδας, Πάτρα² Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων, Τ.Ε.Ι. Ιονίων Νήσων, Λευκάδαigiannoukou@gmail.combenekic@teilion.gr**Περίληψη**

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται την έννοια της βιώσιμης απόδοσης των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον τουριστικό τομέα καθώς και τον ρόλο της βιωσιμότητας και της βιώσιμης ανάπτυξης στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών, την αύξηση της αποτελεσματικότητας και την καταπολέμηση των λανθασμένων αντιλήψεων. Με επίκεντρο τη βιωσιμότητα, η εργασία διατυπώνει τα εργαλεία και τη διαδικασία που απαιτούνται για την καθιέρωση, τη διατήρηση και τη βελτίωση μιας κουλτούρας βιώσιμης ανάπτυξης στις τουριστικές επιχειρήσεις σε συνδυασμό με ένα πλαίσιο επίτευξης ενός αποτελεσματικού συστήματος διαχείρισης, οι επιδόσεις του οποίου θα υπόκεινται σε παρακολούθηση και έλεγχο. Το περιεχόμενο της παρούσας εργασίας είναι κατάλληλο για όλες τις εταιρείες της τουριστικής βιομηχανίας όπως είναι τα ξενοδοχεία, τα εστιατόρια, τα τουριστικά πρακτορεία και οι διοργανωτές ταξιδιωτικών πακέτων. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται μέσω της ανάπτυξης κριτηρίων και δεικτών βιώσιμης απόδοσης του τουρισμού, τα οποία με τη σειρά τους αναλύονται μέσα από το πρίσμα τεσσάρων διαστάσεων: τη θεσμική διάσταση, την οικονομική διάσταση, την κοινωνικοπολιτισμική διάσταση και την περιβαλλοντική διάσταση. Το εργαλείο διαχείρισης και ο παραδοσιακός ισορροπημένος πίνακας επίδοσης (Balanced Scoreboard) αντικαταστάθηκαν από τον ισορροπημένο πίνακα επίδοσης βιωσιμότητας τουρισμού (Tourism Sustainability Balance Scorecard –TSBC), γεγονός που επιτρέπει την ενσωμάτωση και των τεσσάρων διαστάσεων. Ο ισορροπημένος πίνακας επιδόσεων βιωσιμότητας τουρισμού ερμηνεύει την αιτιώδη σχέση μεταξύ των παραγόντων που επηρεάζουν την απόδοση των επιχειρήσεων, ώστε να τεθούν προτεραιότητες και στόχοι στο πλαίσιο μιας λογικής διεργασίας λήψης αποφάσεων.

Λέξεις Κλειδιά: Επιδόσεις βιωσιμότητας, διαχείριση επιδόσεων, ισορροπημένος πίνακας επιδόσεων βιωσιμότητας, βιώσιμος τουρισμός, τουριστικό μάρκετινγκ

JEL Κωδικοί: L83, Z32, Z38, Q01, Z39.

ΣΥΝΕΛΡΙΑ 14: Βιώσιμος Τουρισμός**Η κατανόηση του πλαισίου της άναρχης τουριστικής ανάπτυξης και οι δυνατότητες διεξόδου μέσα από το «βιώσιμο τουρισμό».
Βιβλιογραφικές εμπειρίες και μια έρευνα πεδίου****Στέφανος Καραγιάννης & Αμαλία Καραμπέκου***Τμήμα Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης**Παντείου Πανεπιστημίου*stephanoskar@yahoo.grkarabekou@gmail.com**Περίληψη**

Οι συγγραφείς επιχειρούν να καταδείξουν πως η μελέτη της σχέσης της τουριστικής ανάπτυξης με τη βιωσιμότητα του τουρισμού, οδηγεί στο ζήτημα της συμπληρωματικής δράσης που εμπλέκεται αναπόφευκτα στα επιστημολογικά ζητήματα. Ταυτόχρονα, θέτει τον προβληματισμό της σχέσης μεταξύ τουρισμού και βιωσιμότητας στον τουρισμό. Μέσα στην προοπτική αυτή, οι συγγραφείς θίγουν ορισμένα αλληλένδετα προαπαιτούμενα της σχέσης που έχει εγκαθιδρυθεί – εγκαθιδρύεται από Κυβερνήσεις και Φορείς- με στόχο τον τουρισμό και τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη. Τα επιστημονικά και επιστημολογικά ζητήματα που τίθενται σε επίπεδο διερεύνησης από δευτερογενείς πηγές πληροφόρησης και έρευνας πεδίου, μας οδηγούν, άλλη μια φορά, στην προσπάθεια υπέρβασης της διένεξης μεταξύ, από τη μια μεριά της μελέτης των αντικειμενικών θέσεων από ειδήμονες του τουρισμού από την άλλη της ανάλυσης των στάσεων και τάσεων του δείγματος της έρευνας πεδίου και των παραστάσεων των κοινωνικών υποκειμένων.

Λέξεις Κλειδιά: Τουρισμός, Τουριστική Ανάπτυξη, Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη.**JEL Κωδικοί:** Z320.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 14: Βιώσιμος Τουρισμός**Διαδικασία λήψης αποφάσεων, ανασταλτικοί παράγοντες και κίνητρα για την υιοθέτηση περιβαλλοντικών πρακτικών στην περίπτωση των ελληνικών ξενοδοχείων****Ελένη Σαρδιανού, Βαΐτσα Γκαραγκάνη & Ιωάννης Κωστάκης***Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Σχολή Περιβάλλοντος, Γεωγραφίας & Εφαρμοσμένων Οικονομικών, Τμήμα Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας, ΠΜΣ Βιώσιμης Ανάπτυξης, Ελ. Βενιζέλου 70, Καλλιθέα 17671*esardianou@hua.gr, bana_gar@hotmail.com, ikostakis@hua.gr**Περίληψη**

Η παρούσα εργασία εξετάζει τη διαδικασία λήψης αποφάσεων σχετικά με την υιοθέτηση περιβαλλοντικών πρακτικών στις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις ως μια πρόκληση για την ανάπτυξη βιώσιμης επιχειρηματικότητας. Στο πλαίσιο αυτό η βιβλιογραφία σχετικά με τα κίνητρα και τους ανασταλτικούς παράγοντες είναι περιορισμένη. Σκοπός της εργασίας είναι η εμπειρική ανάλυση, με χρήση ερωτηματολογίου, των κινήτρων και των ανασταλτικών παραγόντων που διαμορφώνουν τις αποφάσεις των μάντζερ των ξενοδοχείων σχετικά με την υιοθέτηση περιβαλλοντικών πρακτικών. Στην ανάλυση λαμβάνεται υπόψη η σπουδαιότητα της περιβαλλοντικής πιστοποίησης της επιχείρησης με περιβαλλοντικά σήματα όπως το Green Key και το ISO 14001. Τα αποτελέσματα υποδηλώνουν ότι η απόφαση των μάντζερ σχετικά με τις περιβαλλοντικές πρακτικές που υιοθετούν στα ξενοδοχεία τους επηρεάζεται από την ύπαρξη περιβαλλοντικής πιστοποίησης και λιγότερο από οικονομικά κίνητρα. Τα χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων διαμορφώνουν επίσης την επιλογή υιοθέτησης περιβαλλοντικών πρακτικών. Ωστόσο, οι πλέον περιβαλλοντικά φιλικό μάντζερ είναι εκείνοι που αντιμετωπίζουν στις επιχειρήσεις τους διοικητικά και οικονομικά προβλήματα. Τέλος, οι ξενοδόχοι υποστήριξαν ότι το να έχει πιστοποιηθεί με οικολογικό σήμα η επιχείρησή τους είναι ιδιαίτερα σημαντική παράμετρος για την προώθηση της βιώσιμης επιχειρηματικότητας στον τουριστικό τομέα.

Λέξεις Κλειδιά: Περιβαλλοντικές πρακτικές, ξενοδοχεία, οικολογική σήμανση, κίνητρα, ανασταλτικοί παράγοντες.

JEL Κωδικοί: O3, O14, Q01, Q55, Q56.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ

Α/Α	Συμμετέχοντες Φορείς – ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΑ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ
1	<i>Πανεπιστήμιο / Φορέας</i>
2	Anglia Ruskin University, Global Sustainability Institute
3	Centre for Ecology and Hydrology
4	Université Montesquieu Bordeaux IV - Centre de droit comparé du travail et de la sécurité sociale (COMPTRASEC), Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
5	University of Aberdeen, Business School, Department of Economics
6	University of Guelph, Department of Economics
7	University of Leiceste
8	University of Reading, Henley Business School
9	Ανωτάτη Εκκλησιαστική Ακαδημία Αθηνών, Τμήμα Π.Ι.Σ. – Π.Δ.Ε.Κ
10	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Σχολή Γεωπονίας, Δασολογίας & Φυσικού Περιβάλλοντος, Τμήμα Δασολογίας & Φυσικού Περιβάλλοντος, Εργαστήριο Δασικής Οικονομικής, Θεσσαλονίκη
11	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Σχολή Γεωπονίας, Δασολογίας & Φυσικού Περιβάλλοντος, Τμήμα Δασολογίας & Φυσικού Περιβάλλοντος, Εργαστήριο Δασικής Πολιτικής, Θεσσαλονίκη
12	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τμήμα Οικονομικής Επιστήμης
13	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Σχολή Γεωπονίας, Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος, Τμήμα Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος
14	Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Αγροτικής Οικονομίας και Ανάπτυξης
15	Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Οικονομική των Επιχειρήσεων και της Περιβαλλοντικής Τεχνολογίας
16	Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Αγροτικής Ανάπτυξης
17	Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών
18	Δήμος Θεσσαλονίκης, Διεύθυνση Διαχείρισης Αστικού Περιβάλλοντος, Τμήμα Αλσών, Δενδροστοιχιών & Φυτών, Θεσσαλονίκη
19	Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού Α.Ε
20	Διεθνές Πανεπιστήμιο, Θεσσαλονίκη
21	Διεθνές Πανεπιστήμιο, Σχολή Οικονομικών, Διοίκηση Επιχειρήσεων & Νομικών Σπουδών, Θεσσαλονίκη
22	Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Σχολή Μηχανολόγων Μηχανικών, Τομέας Βιομηχανικής Διοίκησης & Επιχειρησιακής Έρευνας
23	Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Σχολή Θετικών Επιστημών και Τεχνολογίας
24	Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός «Δήμητρα», Ινστιτούτο Δασικών Ερευνών
25	Γενική Διεύθυνση Ανάπτυξης και Προστασίας Δασών και Αγροπεριβάλλοντος, Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας
26	Εταιρία Μελετών, Υλωρική Ε.Ε., Θεσσαλονίκη
27	Κυνηγετική Ομοσπονδία Μακεδονίας Θράκης, Διεύθυνση Έρευνας και Τεκμηρίωσης

28	Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Οικονομικών Σπουδών
29	Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων
30	Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα επιστημών της θάλασσας
31	Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Περιβαλλοντικών Σπουδών
32	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Σχολή Γεωπονικών Επιστημών, Τμήμα Γεωπονίας, Ιχθυολογίας και Υδάτινου Περιβάλλοντος
33	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Σχολή Γεωπονικών Επιστημών, Τμήμα Γεωπονίας, Ιχθυολογίας και Υδάτινου Περιβάλλοντος, Εργαστήριο Ωκεανογραφίας
34	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα Οικονομικών Επιστημών
35	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών
36	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, ΤΜΧΠΠΑ
37	Πανεπιστήμιο Κρήτης, Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης
38	Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Τμήμα Οικονομικών Επιστημών
39	Πανεπιστήμιο Πατρών, Εργαστήριο Ερευνών & Δορυφόρων Λογαριασμών Τουρισμού
40	Πανεπιστήμιο Πατρών, Τμήμα Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων
41	Πανεπιστήμιο Πατρών, Τμήμα Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων, Εργαστήριο Εφαρμοσμένης Βιολογίας
42	Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών
43	Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Τμήμα Οικονομικών Επιστημών
44	Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Τμήμα Χρηματοοικονομικής & Τραπεζικής Διοικητικής
45	Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Τμήμα Οργάνωσης και Διαχείρισης Αθλητισμού
46	Πανεπιστήμιο Στερεά Ελλάδος, Τμήμα Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης
47	Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Τμήμα Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης
48	Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Τμήμα Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Ινστιτούτο Αστικού Περιβάλλοντος και Ανθρώπινου Δυναμικού (ΙΑΠΑΔ)
49	Πολυτεχνείο Κρήτης, Σχολή Μηχανικών Περιβάλλοντος
50	ΣΥΣΤΑΔΑ Ο.Ε., Συστήματα Ανάπτυξης Δασών και Περιβάλλοντος, Θεσσαλονίκη
51	Τ.Ε.Ι. Δυτικής Ελλάδας, Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων
52	Τ.Ε.Ι. Ιονίων Νήσων, Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων
53	ΤΕΙ Αθήνας, Σχολή Τεχνολογικών Εφαρμογών, Τμήμα Μηχανικών Ενεργειακής Τεχνολογίας – Εργαστήριο ΑΠΕ
54	ΤΕΙ Δυτικής Μακεδονίας, Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων
55	ΤΕΙ Θεσσαλία, Εργαστήριο Άγριας Πανίδας
56	ΤΕΙ Θεσσαλίας
57	Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα (Τ.Ε.Ι.), Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής
58	Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Αθήνας, Τμήμα Μηχανικών Πληροφορικής
59	Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας

Συμμετέχοντες Ακαδημαϊκοί - Ερευνητές		
Α/Α	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ / ΦΟΡΕΑΣ
1	Αλεξίου Γεώργιος	Πανεπιστήμιο Πατρών
2	Ανδρεοπούλου Ζαχαρούλα	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
3	Απέργης Νικόλαος	Πανεπιστήμιο Πειραιώς
4	Αξαόπουλος Πέτρος	ΤΕΙ Αθήνας
5	Αποστόλου Δημήτριος	Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδος
6	Αραβώσης Κωνσταντίνος	Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
7	Αρβανιτίδης Πασχάλης	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
8	Βάσιος Δημήτριος	Δήμος Θεσσαλονίκης
9	Βαφειδής Δημήτριος	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
10	Βελισσαρίου Ευστάθιος	ΤΕΙ Θεσσαλίας
11	Βλαχάδη Μαρία	Πανεπιστήμιο Κρήτης
12	Βλάσσης Νικόλαος	University of Aberdeen
13	Γαλάνης Αθανάσιος	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
14	Γεωργακοπούλου Σταυρούλα	Πάντειο Πανεπιστήμιο
15	Γιαννόπουλος Κων/νος	Πανεπιστήμιο Πατρών
16	Γιαννούκου Ιωάννα	Τ.Ε.Ι. Δυτικής Ελλάδας
17	Γκαραγκάνη Βαΐτσα	Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
18	Γκαράκης Κωνσταντίνος	ΤΕΙ Αθήνας
19	Γκαργκαβούζη Αναστασία	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
20	Γκίκας Πέτρος	Πολυτεχνείο Κρήτης
21	Cooper D.	Centre for Ecology and Hydrology
22	Δαγούμας Αθανάσιος	Πανεπιστήμιο Πειραιώς
23	Δαϊλάκη Κωνσταντίνα	Πανεπιστήμιο Πειραιώς
24	Δακτυλά Μαρία	Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
25	Δεληθέου Βασιλική	Πάντειο Πανεπιστήμιο
26	Διακομηγάλης Μηχαήλ	Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα (Τ.Ε.Ι.)
27	Δρίτσας Σοφοκλής	Université Montesquieu , Πανεπιστήμιου Θεσσαλίας
28	Ευαγγελινός Κωνσταντίνος	Πανεπιστήμιο Αιγαίου
29	Ευστρατίου Α.	Πανεπιστήμιο Αιγαίου
30	Ζέλιος Νικόλαος	Πανεπιστήμιο Πειραιώς
31	Ζηρίνης Παναγιώτης	Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου,
32	Ζησιάδου Αργυρώ	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
33	Ζουμπουλάκης Μηχαήλ	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
34	Ηλιού Νικόλαος	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
35	Καμπάς Αναθάσιος	Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
36	Καραγιάννης Στέφανος	Πάντειο Πανεπιστήμιο
37	Καραμανάλης Δημήτρης	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
38	Καραμπέκου Αμαλία	Πάντειο Πανεπιστήμιο
39	Καρασιώτου Αγγελική	Πανεπιστήμιο Πατρών
40	Καρατζόγλου Βενιαμίν	Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
41	Καραχρήστος Χρήστος	Εταιρία Μελετών, Θεσσαλονίκη
42	Κασομούλης Νεκτάριος	Πανεπιστήμιο Πειραιώς

43	Κίτσος Χρήστος	Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Αθήνας
44	Κόλλιας Χρήστος	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
45	Κολιούσκα Χριστιάνα	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
46	Κουστέλιος Αθανάσιος	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
47	Κυριάκου Δημήτριος	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
48	Κωστάκης Ιωάννης	Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
49	Λαζαρίδου Δήμητρα	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
50	Λεφάκης Παναγιώτης	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
51	Λόλας Αλέξανδρος	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
52	Μάκρα Μαρία	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
53	Μαλέσιος Βαλάντης	Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
54	Μαντάς Χρήστος	University of Leicester
55	Μαντζανάς Μιχαήλ	Ανωτάτη Εκκλησιαστική Ακαδημία Αθηνών
56	Μαρούλης Γεώργιος	Πάντειο Πανεπιστήμιο
57	Ματθόπουλος Δημήτριος	Πανεπιστήμιο Πατρών
58	Ματσιώρη Στεριανή	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
59	Μέντης Χαράλαμπος	Πάντειο Πανεπιστήμιο
60	Μιχαλάκη Ευανθία	Πάντειο Πανεπιστήμιο
61	Μπακόπουλος Β.	Πανεπιστήμιο Αιγαίου
62	Μπαμπάτσου Χριστίνα	Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού Α.Ε
63	Μπεγκίνα Αικατερίνη	Διεθνές Πανεπιστήμιο, Θεσσαλονίκη
64	Μπελιάς Δημήτριος	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
65	Μπενέκη Χριστίνα	Τ.Ε.Ι. Ιονίων Νήσων
66	Μπίθας Κωνσταντίνος	Πάντειο Πανεπιστήμιο
67	Μπίρτσας Περικλής	ΤΕΙ Θεσσαλίας
68	Μποτζώρης Γεώργιος	Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
69	Μπουσινάκης Δημήτριος	Μ.Σ. Ιακωβίδης Ελλάς ΑΕ
70	Νασιώκα Φωτεινή	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
71	Νεοφύτου Χρήστος	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
72	Νικολοπούλου Νίκη	Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
73	Νικολάου Ιωάννης	Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
74	Νικολούδης Χρήστος	Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
75	Ξεπαπαδέας Αναστάσιος	Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
76	Οικονόμου Αθηνά	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
77	Οικονόμου Γιώργος	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
78	Παϊζάνος Επαμεινώνδας	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
79	Παλάσκας Δημήτρης	ΣΥΣΤΑΔΑ Ο.Ε., Θεσσαλονίκη
80	Παπαγεωργίου Γεώργιος	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
82	Παπαδάς Χρήστος	Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
83	Παπαδόπουλος Δημήτριος	Πανεπιστήμιο Πατρών
84	Παπασπυρόπουλος Κων/νος	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
85	Παππάς Ιωάννης	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
86	Περιφάνης Θεοδόσιος	Πανεπιστήμιο Πειραιώς
87	Πολέμης Μιχάλης	Πανεπιστήμιο Πειραιώς
88	Προφυλλίδης Βασίλειος	Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
89	Ριζόπουλος Λάζαρος	Διεθνές Πανεπιστήμιο, Θεσσαλονίκη
89	Ροδίτη Κυριακούλα	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
90	Σαρδιανού Ελένη	Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

91	Σδρόλιας Λάμπρος	ΤΕΙ Θεσσαλίας
92	Σεδίκου Γεωργία	Πανεπιστήμιο Πειραιώς
93	Σερδάρης Παναγιώτης	ΤΕΙ Δυτικής Μακεδονίας
94	Σιάπος Αναστάσιος	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
95	Σκουλούδης Αντώνης	University of Reading
96	Σπανός Ιωάννης	Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός «Δήμητρα»
97	Στέγγος Αθανάσιος	University of Guelph
98	Στεργίου Ανδρέας	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
99	Στράντζαλη Ελένη	Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
100	Σφακιωτάκης Κων/νος	Πανεπιστήμιο Κρήτης
101	Σώκος Χρήστος	Κυνηγετική Ομοσπονδία Μακεδονίας Θράκης
102	Τζόουνς Νικολέτα	Anglia Ruskin University
103	Τζωράκη Ο.	Πανεπιστήμιο Αιγαίου
104	Τσιάρας Στέφανος	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
105	Τσιλίκα Κυριακή	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
106	Τσιριμώκος Χρήστος	Πάντειο Πανεπιστήμιο
107	Χάλαζας Θ.	Πανεπιστήμιο Αιγαίου
108	Χάλκος Γεώργιος	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
109	Χατζηπαναγιώτου Π.	Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
110	Ψαριανός Ιάκωβος	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας